

Preso

68

Pres. 68(1)

T. 146826

R. 375300

C. 1194397

Pres. 68(2)

T. 146832

R. 375695

C. 1194406

X. S. M. Est. D. Cap. B

LIBRI

MINORES DE NOVO
CORRECTI PER AN
TONIVM NEBRIS
SENSEM. CVM
PRIVILE
GIO RE
GALI
NE
QVIS
EXCVDAT
AVT VENDAT
PER DECEM ANNOS.

caus qz est dicitio ab eisa

EXVON

Ad perquā Reuerendum patrem ac
clementissimum dominum Dominum Ioannem Fonse
cam Archiepiscopum Rosaneñ . ac perinde Episcopum
Burgenñ . Aelii Antonii Nebrissensis historiographi
Regii castigationes quedam in libellos quos appellāt mi
nores fœliciter incipiuntur.

PIde quā sim laboris minime recusans Pa
ter clementissime: vt qui profectis diebus professio
ne duplici Salmaticēsis Academie sim distractus:
qui ferias omnes ad scribendas Principum no
strum res gestas cōsecrarim. Admonitus tamē ab
Arnaldo Huillelmo typice artis egregio artifice: vt
libellos quosdā in quibus post artis grāmaticæ pri
ma erudimēta cōsueuerunt pueri ad latinas literas initiari castigare:
castigatosq; officine sue chalcographis imprimendos traderē: nihil mī
hi indulsi quin homini preclare de merito et amplitudinis tue diēti ob
seruantissimo morem gererē. Itaq; succisuis quibusdam horis: quas
otio meo reseruauerā: percurri opuscula illa que diu fuerāt vel librario
rum negligentia vel potius preceptorū ignorantia deprauata, dispixi:
que redundabant, induxi que defuerāt, restitui in suū ordinem que fue
rant inuersa. Deniq; omnes clausulas per cōmata et cola ecclesiastico
more distinxī. Sed dices tu fortasse Pater amplissime. Quid attinet
ad me tuus iste labor? Qd ad eruditionem tuā spectat, nihil profecto.
Qd ad sacrificulos sacerdotēsq; tuos: quoz innumere multitudinē pre
sides: quibus per te cōsultum esse oportet: q̄ plurimū. An non ad sum
mum sacerdotē pertinet discernere qui libri ⁊ quales ⁊ a quib⁹ ⁊ quo
modo sint legendi? Sed his de rebus alias sum pluribus cū amplitu
dine tua cōmentatus: atq; si dederis tempus locūq; pluribus agam.

Hunc ad rem descēdo. Libellus qui sub inscriptione Latonis vel sub
incerti auctoris titulo inter puerozū manus vulgo circūfertur: cuiuscūq;
tandem is sit: cōtinet profecto materiā religiosam: ⁊ que ad componen
dos etatis illius mores plurimū conducat: cōstatq; satis venusto neq;
cōtemnendo generis versu. Atq; vtinā quemadmodū hoc opus gram
maticozū omnū consensu quodā incredibili passim receptum: vt pri
ma literarū erudimenta intrātibus ab eo enarrādī exordīū tradant:
ita omnes cōiurarent in excidīū perniciemq; illius qd insequitur operis
sub honesto ⁊ magna pollicenti indice: de cōtemptu mundi. Illam flore
tus ⁊ quinq; clauēs ⁊ mense doctrina: ⁊ huiusmodi literarū quisquille
nō modo legendas: sed si forte in manus inciderint: lacerādas aut igni
subijciendas aut in myzopolia vnde cuculi fiant: mittēdas censeo. Ma
gistratusq; nostros de miro: cum in scholarum structuris deligendaq;

materia & architectis ceterisque opificibus tam sint diligentes in eo quo potissimum res literaria constat: caro deo quodam somno indormiant: ut neque quid legendum: neque quid abigendum sit ab scholis curent: sinatque professorum arbitrio: ut pro libidine stulticiam suam perdoceant. Subitoque animum meum frequenter quedam puerorum nostrorum commiseratio: qui tempora sua coguntur insumere in illis operibus: que non modo non ediscenda: sed fugienda execrandaque sunt. Pudet me exterarum gentium: non dico nunc Italorum: qui iure sibi vindicarunt ut soli bonarum artium cultores habeantur: sed Gallorum: Germanorum: Saxonum: Dalmatarum: qui nos iam hoc nomine subsannant: ludibrioque habent: quod has nugas inter nos versari patiamur. neque id tantum in vicis. castellis. municipiis: sed in urbibus quoque & in media luce pulcherrimi huius nostri gymnasii: in quo ignavissimus quisque audet palam deliramenta sua vel ab alijs accepta profiteri. Quin potius si quod literarum portentum usquam concipitur: hic parturitur. hic editur. hic educatur. Sed hec alio in loco deplorabitur commodius. nunc ad Latonem redeamus. Sunt in libello illo complura que propter antiquitatis ignorantiam perperam a preceptoribus enarrari consueverunt. Quale est distichon illud in quo plerique omnes herent. Rem tibi quam noscitis aptam dimittere noli: Fronte capillata post hec occasio calua est.

Omitto nunc enarratorum insomnia: quibus seipsum infelicesque discipulos torquent: que que sint friuola. inania. neque satis coercentia: ex sequentibus apparebit. Sed pro huius distichi expositione aduertendum: quod apud grecos fingebatur deus qui vocaretur ceros: effingebaturque puer in prima etatis pubertate: unde dicta est euceria: quam Cicero in quarto de finibus interpretatur opportunitatem. hanc Ausonius poeta burdegalensis occasione sexu muliebri vocat: de qua extat illius epigramma luculentum: quod libuit hoc in loco apponere: quoniam ex eo apertissime liquet distichi nostri sensus.

Cicero.
Ausonius.

Cuius opus? phidie qui signum palados: eius

Quisq; touem fecit. tertia palma ego sum.

Sum dea que rara ac paucis occasio nota.

Quid rotule insistis? stare loco nescio

Quid talaria habes? volucres. Mercurius que

Fortune solet: trado ego cum volui.

Crine tegis faciem? agnoscere nolo. sed heus tu

Decipiti caluo es? ne tenear fugiens.

Que tibi iuncta comes? dicat tibi. dic rogo que sis?

Sum dea: cui nomen nec Cicero ipse dedit.

Sum dea que facti non factique exigo penas.

Itempe ut peniteat si metanea vocor

Tu modo dic quid agat tecum? si quando volaui:

hec manet: hanc retinent quos ego preterij

Tu quoque olum rogitas: dum percontando moraris

Elapsam dices me tibi de manibus.

Cuius epigrammati sensus hic est. Erat occasionis simulachrum in media via exere siue ex alia materia expressum. quod intuens quispiam ex preteritis tibus: querit ab eodem. Cuius opus est? id est quis artifex effinxit te?

A ii

17
Cui simulachrum respondet: Phidie: subaudi sum opus: Qui fecit
signū. idest statuā. vnde sigillum parua statua. et sigillaria locus Rome
vbi statue vendebantur. Pallados. minerue. et eius phidie qui fecit
Plinius. Iouem. Plinius libro. xxxiij. Phidias preter iouem olympiū quem
nemo emulatur: fecit et ex eboze mineruā athenis. Tertia palma ego
sum .i. tertiu opus in quo Phidias de ceteris opificibus victoriā cum
laude reportauit. Que rara et paucis nota. quia rerū gerendarū oppor-
tunitas et occasio raro cōtingit: et a quā paucissimis cognoscitur. Quid ro-
tule insistis? innitebatur occasio summis pedum digitis. rotule. hoc est
pile qua figura nulla est ad motū aptior. Itaque petit viator: cur tam lu-
brico loco pedum digitos fixerit: ad quō occasio respōdet se nunquā aliquo
in loco perstare diu consueuisse. Quid talaria habes. erant talaria ale:
quas Mercurius legationē aliquā deorū obiturus pedibus aptabat:
quo citius mādata volans perageret. Vergilius. iij. eneid. ac primum
pedibus talaria nectit aurea. Itaque viator querit cur in pedibus alas
habeat. Cui occasio respondet: quō est volucris: citoque pertrāsens. Mer-
curius quē: aliud quoque dicit se habere quō est sibi cum mercurio cōmune:
idque est quō potest cui velit dare lucrum: vnde et mercatorum peculiaris
Plautus. deus est mercurius: atque vt Plautus inquit in amphitryone mercimo-
nūs emundis vendūdisque preest. quē solet fortunare. i. per fortunam pro-
Perseus. speram dare. Perseus mercuriūque accersis fibrada fortunare penates
.i. fortunatos esse. Trado ego cum volui. quare reuera omne mercatorum
negocium occasione atque opportunitate constat: ex quibus lucrum aut
damnum sequitur. Crine tegis faciem? subaudi cur. nā interrogat cur
frontem crinibus obūbret. Ad quō occasio respondet: quō id facit ne agno-
scatur. quare vt supra dixit paucis nota est. Occipiti caluo es? subintelligē-
dum quoque cur. Interrogat enim cur habeat occiput. i. partem capitū
posteriorem decaluatam vbi solent esse copiosi crines: cum presertim
illos habeat propensiores in fronte quā consuevit esse nuda. Ad quō occa-
sio respōdet ne cum fugiam: quare officium meum est nunquā eodem in lo-
co permanere: is a quibus fugio relinquā ansas ex quibus possit me
comprehendere atque subinde retinere. Qui tibi iuncta comes? vbi occa-
sionis imago erat: apponebatur et signum penitētie quē grece dicitur me-
tanea. Interrogat itaque curiosus ille viator: quē sit illa que accedit occa-
sioni quasi comes. Ad quō occasio respondet a comite sua potius quā a se
id queri debere: vnde subdit. Dicat tibi. i. pete ab illa: et dicat tibi quod
a me petis. Dic rogo que sis. viator et de nomine et de officio querit: ad
quod vtrunque metanea respondet. Sum dea. nam hec omnia que mor-
talibus contingūt ab antiquis illis grecis et latinis pro numinibus co-
lebantur. cui cicero. nescio an vsquam cicero penitētie vtatur nomine.
Que facti: et nō facti. quare penitentia sequitur ex vtroque: vel quō non intel-
lecta tēporis opportunitate aliquid fecimus: vel facere omisimus. Exi-
go penas. idest punio vtrosque qui aduersa occasione aliquid fecerunt aut
non fecerunt. Impe vt peniteat. i. quia illos fecisse aut non fecisse pe-
nitet: in hoc punio illos. et sic vocor metanea. quō vt diximus interpreta-
tur penitentia a metaneo: quō est peniteo si latine sic dici posset. Tu mo-
do dic quid agat tecum? querit rursus ab occasione viator: que societas
aut communicatio possit esse inter duas tam dispares: vt altera iuxta

alteram ponatur. Ad quod occasio respōdet. si quando volaui. quod dixerat supra quod habebat talaria: et quod erat volucris. Nec manet: ad puniendum scilicet eos qui non sunt vti feliciter occasione: unde sequitur. hanc retinent scilicet penitentiam facti et non facti. Quos ego preterij. id est reliqui et quibus non fui propicia. Tu quoque sensus est. o spectator qui forte hoc tempore quod interrogando perdis: aliquid eras factururus fortasse occasionem amittes: quando deinde penitentia sequatur. Dices me elapsam est manibus. id est fugisse te: ut non faceres quod potuisset suo tempore atque opportune fieri. Jam profecto intelligis o lector in quo sensu accipiendum sit: quod pseudo cato dicit. Rem tibi quam noscīs aptam. id est esse tibi accommodam et utilem. noli dimittere. id est statim arripere: ne occasio elabatur: et subdit: quod occasio est capillata fronte. id est quod Ausonius dixit. Erine tegis faciem: ut scilicet a paucis agnoscat. et post hec. id est in parte posteriori hoc est in occipitio est calua. hoc est ne ex crinibus comprehendī possit: cum effugit semel. Cōfer nunc obsecro cum superioribus nugas quas isti blacterant: et tenebras quibus inuoluunt ea que sunt clara et ipsa luce splendidiora. Sed neque soli grammatici in hac parte peccant: sed etiam seuerioris discipline professores in errore pari versantur: immo fortasse maiori quāto malus accipitur detrimentum ex ignoratione rerum quod verborum. ut quod in ipso Hippocrates. statim prohemio aphorismorum Hippocratis legitur. Vita breuis. ars longa. tempus acutum. sic enim perperam vertit interpres pro eo quod esse debuit occasio preceps. Nam quid ineptius dici potuit: quod tempus acutum afferre aliquid difficultatis medicine studioso. Atqui. Theodoros. Laurentianus. et Laurentius Laurentianus sic verterunt: occasio preceps quoniam opportunitas dande potionis: capiendi cibi: detrahendi sanguinis breui momento preterlabitur. neque facile cognosci potest. et de occasione satis.

Si deus est animus.

In eiusdem operis lumine distichon illud positum vulgo non exponitur recte: neque ex mente auctoris. (Si hic non dubitantis est: sed ratiocinantis.) Cum dicunt quod deus est animus: quomodo et Platonicī dicunt: deum esse mundi animam. aut quomodo litere sacre dicunt: quod deus est spiritus. Sed ediuerso potius quod animus noster est deus. hoc est diuinus. siue ut quidam dixerunt: quedam dei portio. Est autem huius carminis sensus ex sexto Ciceronis libro de republica ad verbum deliniatus. Abi Paulus emilius in somnis Scipionem africanū minorem his verbis alloquitur. sic habeto te non esse mortalem sed corpus hoc. Neque enim tu is es: quem forma ista declarat: sed mens cuiusque est quisque: non ea figura: que digito monstrari potest. Deum te igitur scito esse si quidem est deus qui viget. qui sentit. qui meminit. qui puidet. et post multa que de animi immortalitate scribit: ilico subiungitur. hunc tu exerce optimis in rebus quod tantum valet: quantum id quod noster dixit. Hic tibi precipue sit pura mente colendus. id est exercendus: sic terra dicitur coli. et artes omnes. Exercendus itaque et colendus animus est virtutum studio. que citra laborem acquiri non possunt. iuxta illud Hesiodi. Sudorem posuere dei virtutis ad arcem. unde statim sequitur plus vigila semper. et. Quod vero interponendo dixit nobis ut carmi

Vergilius. na dicunt. pleni sunt huius sententiae poetarum libri. **Vergilius.** Igneus
Quidius. est animis vigor et celestis origo. et **Quidius.** est deus in nobis. et illud
Iuuenas. eiusdem. sunt quidam qui nos nume habere putant. et **Iuuenalis.** sen-
Aratus. sum a celesti demissum traxim? arce. Et illud arati poete: quod **Paulus**
Paulus. apostolus citat disputans in arepago: nos inquit genus dei sumus:
Hierony- quemadmodum quidam vestrorum poetarum dixerunt. Esse autem
mus. **Aratum** qui illud homistichon scripsit diuus **Hieronymus** testatur.

Leges cupiunt ut iure regantur.

In disticho illo eiusdem operis.

Judicis auxilium sub iniqua lege rogato.

Ipsae etiam leges cupiunt: ut iure regantur.

Aristote.

subest reconditus quidem sensus: nec tam vulgaris quam isti interpretan-
tur. Est autem huius ceteri sententia: quod leges scripte quae promulgantur
ut uniuersum obseruentur: et eo nomine iuste sunt: nolunt quandoque cor-
rigi a iure animato: hoc est a bono et equo iudice: qui ab **Aristotele** episcopus
dicitur: et ipsa equitas et bonitas quae episcopia vocatur ab eodem corre-
ctio legis dicitur. et episcopi ex equitate et bonitate legem interpretari non
sequendo iuris rigorem quod idem auctor vocat acrobodicae hoc est ius
districtum et asperum quod lex prima fronte precipere videtur: sed quod le-
gislator ipse qui legem tulit: si adesset: utique censeret. Itaque non simpli-
ter est idem equitas et bonitas quod iustitia: ne idem bonum et equum
quod iustum: sed neque sunt tamen genere diuersa. Nam et equum et bonum
quodammodo iustum est: non quidem scriptum sed quemadmodum di-

Terentius.

ximus ab animato iure inductum. Cum itaque **Terentius** in **adelpis**
scribit: non necesse habeo omnia pro meo iure agere: ius in priori illa si-
gnificatione accipit. ubi **Donatus.** ius inquit est quod omnia recta et infle-
Donatus. xibilia exigit. Cum vero dicit auctor: quod ipsae leges cupiunt: ut iure regan-
tur: de emendatione legis intelligendum est. In quo etiam sensu acce-
pit iuris consultus in titulo de iusticia et iure. Ius inquit est ars boni et
equi cuius merito quis nos sacerdotes appellat. Neque est aliud bonum
et aliud equum quod **Terentius** eo in loco putat: sed quemadmodum na-
tura coniuncta sunt: ita et a grecis uno appellatur nomine **virumque**: hoc
est episcopi: cui quod apud latinos unum non est inuentum: duo sunt excogi-
tata: quae illud representarent: hoc est equum et bonum: quod est scripti iuris.
ut isti nunc loquuntur quoddam temperamentum. Nam a latinis sum-
mum ius appellatur potius quam strictum aut rigidum: quod dicimus

Aristote.

ab **Aristotele** vocari acrobodiceum. **Terentius** in **heauto.** verum illud

Terentius.

Chreme dicunt: ius summum sepe summa malicia est. **Licero** in. j. offi-
Licero. ciorum. existunt etiam sepe iniurie calumnia quadam et nimis callida
iuris interpretatione: ex quo illud summum ius summa iniuria factum
est iam tritum sermone proverbium. Idem pro **Lecina** non minus la-
borat **Lecina** ne summo iure egisse quam ne certum ius obtinuisse videa-

Columela.

tur. **Columela** in. j. de rusti. summum ius antiqui summam crucem pu-
tabant. Alium autem hoc quod leges a iure animato corrigi debeant.
non tam ipsius legis aut legislatoris: quam ipsius materie natura contin-
git: que ita est variabilis: ut nulla certa quadam ratione prouideri pos-
sit. Quod igitur deest legi iudicio boni et equi viri supplendum relinquitur.

LIBER CATONIS.

Vm animaduvertere quāplurimos hoīes gra-
 uiter errare in via morū: succurrendū & cōsu-
 lendū opīnioni eorū fore existimaui: vt maxi-
 me & gloriose viuerent: & gloriā cōtingerēt.
 Nūc te fili charissime docebo quo pacto mores tui animi
 cōponas. Igitur ita legito mea p̄cepta vt intelligas. Le-
 gere enim & nō intelligere negligere est. Itaq; deo suppli-
 ca. Parentes ama. Cognatos cole. Datū serua. Foro te para.
 Cū bonis ambula. Ad cōsiliū ne accesseris: antequā voce-
 ris. Mundus esto. Saluta libēter. Cede maiori. Mutuum da
 Cui des videto. Magistrū metue. Verecundiā serua. Rē tuā
 custodi. Diligētiā adhibe. Familiā cura. Cōuiuia raro. Qd̄
 satis est dormi. Cōiugē ama. Iusiurādū serua. Vīno te tēpe-
 ra. Pugna pro patria. Nil temere credideris. Meretricem fu-
 ge. Liberos erudi. Blādus esto. Irasci ab re noli. Neminem
 irriseris. In iudiciū adesto. Existimationē retine. Iracundiā
 tēpera. Esto ad p̄toriū. Disce literas. Cōsultus esto. Bene-
 facito bonis. Ne esto maledic⁹. Virtute vtere. Trocho lude
 Aleas fuge. Tute cōsule. Nil temere credas. Parētes patien-
 ter vince. Minorem ne cōtempseris. Nil arbitrio viriū fece-
 ris. Patere legem quā ipse tuleris. Beneficij accepti memor
 esto. Miserū noli irridere. Minime iudica. Alienū noli con-
 cupiscere. Illud stude agere quod rectum est.

I deus est anim⁹, nobis vt carmina dicūt,
 Hic tibi p̄cipue sit pura mēte colēdus.
 Plus vigila semper, ne somno dedit⁹ esto.
 Nā diuturna q̄s vitis alimēta ministrat.
 Virtutē primā esse puto cōpescere linguā.

Proximus ille deo est, qui scit ratione tacere.

Sperne repugnando tibi tu contrarius esse.

Conuenit nulli, qui secum dissidet ipse.

Si vitam inspicias, hominum si deniq; mores,

Cum culpent alios, nemo sine crimine viuit.

Ordo ē ani-
 mus noster
 est de⁹ hoc
 est diuinus
 carmina id
 ē poete. hic
 scilicet ani-
 mus sit co-
 lendus.

Dissidet. i. discordat.

LIBER PRIMVS

Quę nocitura tenes quānuis sint chara, relinque.

Vtilitas opibus preponi tempore debet.

Constans & lenis vt res exoptulat esto.

Temporibus
quia sapiē-
tis est mu-
tare cōsiliū
temporibusq;
cedendum.

Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.

Nil temere vxori de seruis crede querenti.

Sepe etenim mulier, quos coniunx diligit odit.

Cunq; mones aliquem, nec se velit ipse moneri, *vel*

Si tibi sit charus, noli desistere coeptis.

Contra verbosos noli contendere verbis.

Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.

Dilige sic alios: vt sis tibi charus amicus.

Sic bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur.

Novus au-
tor, scz all-
cuius novi-
tatis disse-
minator.

Rumores fuge, ne incipias novus autor haberi.

Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.

Rem tibi promissam, certo promittere noli.

Rara fides, ideo, quia multi multa loquuntur.

Cum te aliquis laudat, iudex tuus esse memento.

Plus aliis de te, quā tu tibi, credere noli.

Officium be-
neficium.

Officium alterius, multis narrare memento.

Atq; aliis cum tu benefeceris, ipse fileto. *in callaras*

Multorum cum facta senex & dicta recenses, *quentes*

Fac tibi succurrant, iuuenis quę feceris ipse.

Ne cures, si quis tacito sermone loquatur.

Consciis ipse sibi, de se ^{putat} omnia dici.

Cum fueris ^{richoso} felix, quę sunt ^{aduersa} caueto. *in turris*

Non eodem cursu respondent vltima primis.

Cum dubia & fragilis sit nobis vita tributa,

In mortem alterius spem tu tibi ponere noli.

etiam

Exiguū munus cum det tibi pauper amicus,

Accipito ^{debuena fana} placide, & plene laudare ^{ta caquaz} memento.

Infantem nudum cum te natura crearit,

Paupertatis ^{lacarga} onus patienter ferre ^{turca quer} memento.

Ne timeas illam, quę vitę est vltima finis.

Qui mortem metuit, quod uiuit perdit idipsum.

Si tibi pro meritis nemo respondet amicus,

Incusare deum noli, sed te ipse coerce.

Ne tibi quid desit, quęsitis utere parce.

Utq; quod est serues, semper tibi deesse putato. *tupiensis*

Quod prestare potes, ne bis promiseris vlli.

Ne sis ventosus, dum vis bonus esse videri.

Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus.

Tu quoq; fac simile. sic ars deluditur arte.

Noli homines blando nimium sermone probare,

Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps.

Cum tibi sint nati, nec opes, tunc artibus illos

Instrue, quo possint inopem defendere vitam.

Quod vile est carum, quod carum vile putato.

Sic tibi nec cupidus, nec auarus nosceris vlli.

Quę culpare soles, ea tu ne feceris ipse.

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Quod iustum est petito, vel quod videatur honestum.

Nam stultum est petere, quod possit iure negari.

Ignotum tibi noli preponere notis.

Cognita iudicio constant, incognita casu.

Cum dubia incertis versetur vita periculis,

Pro lucro tibi pone diem quicumq; laboras.

Vincere cum possis, interdum cede sodali.

Obsequio quoniam dulces retinentur amici.

Ne dubites, cum magna petas, impendere parua.

His etenim rebus coniungit gratia charos.

Litem inferre caue, cum quo gratia iuncta est.

Ira odium generat, concordia nutrit amorem.

Seruorum ob culpas cum te dolor vrget in iram,

Ipse tibi moderare, tuis vt parcere possis.

Quem superare potes, interdum vince ferendo.

Maxima enim morum est semper patientia virtus.

LIBER SECVNDVS

Conserua potius quę sunt iam parta labore.

Cum labor in damno est, crescit mortalis egestas.

Dapsilis interdum notis & charus amicis.

Cum fueris felix, semper tibi proximus esto.

Uelluris si forte velis cognoscere cultus,
Vergilium legito, quod si mage nosse laboras.

Herbarum vires, macer tibi carmine dicet.

Si romana cupis & punica noscere bella,

Lucanum quęras, qui martis prælia dixit.

Si quid amare libet, vel discere amare legendo,

Nasonem petito, si autem cura tibi hæc est.

Vt sapiens viuas, audi quę discere possis,

Per quę semotum vitiis deducitur æuim.

Ergo ades, & quę sit sapientia, discite legendo.

Si potes, ignotis etiam prodesse memento.

Vtilius regno, meritis acquirere amicos.

Mitte arcana dei, cælumq; inquirere quid sit.

Cum sis mortalis, quę sunt mortalia cura.

Linque metum lethi, nam stultum est tempore in omni,

Dum mortem metuis, amittis gaudia vitę,

Iratus de re incerta contendere noli.

Ira impedit animum, ne possit cernere verum.

Fac sumptum propere, cum res desiderat ipsa.

Dandum etenim aliquid est, cū tempus postulat aut res.

Quod nimium est fugito, paruo gaudere memento.

Tuta mage est puppis, modico quę flumine fertur.

Quod pudeat socios prudens celare memento,

Ne plures culpent id, quod tibi displicet vni.

Nolo putes prauos homines peccata lucrari,

Temporibus peccata latent, & tempore parent.

Corporis exigui vires contemnere noli.

Consilio pollet, cui vim natura negauit.

Quem scieris non esse parem tibi, tempore cede.

CATONIS.

- Victorem a victo superari sepe videmus.
Aduersus notum noli contendere verbis.
Lis minimis verbis interdum maxima crescit.
Quid deus intendat noli perquirere forte.
Quid statuatur de te, sine te deliberat ipse.
Inuidiam nimio cultu vitare memento.
Que si non ledit: tamen hanc sufferre molestum est.
Esto animo forti, cum sis damnatus inique.
Nemo diu gaudet, qui iudice vincit iniquo.
Litis preterite noli maledicta referre.
Post inimicicias iram meminisse malorum est.
Nec te collaudes, nec te culpaueris ipse.
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.
Vtere que sitis modice, cum sumptus abundat.
Labitur exiguo, quod partum est tempore longo.
Insipiens esto cum tempus postulat, aut res.
Stulticiam simulare loco, prudentia summa est.
Luxuriam fugito, simul & vitare memento
Crimen auaricie, nam sunt contraria fama.
Noli tu que dam referenti credere semper.
Exigua est tribuenda fides, qui multa loquuntur.
Quod potu peccas, ignoscere tu tibi noli.
Nam nullum crimen est vini, sed culpa bibentis.
Consilium arcanum tacito committe sodali,
Corporis auxilium medico committe fideli.
Successus indignos noli tu ferre moleste.
Indulget fortuna malis, vt ledere possit.
Prospice qui veniunt, hos casus esse ferendos.
Nam leuius ledit quicquid preuidimus ante.
Rebus in aduersis animum summittere noli.
Spem retine, spes vna hominem nec morte relinquit.
Rem tibi quam noscis aptam, dimittere noli.
Fronte capillata, post hec occasio calua est.

LIBER TERTIVS

Quod sequitur specta, quodq; imminet ante videto.

Illum imitare deum, partem qui spectat vtranq;.

Fortius vt valeas, interdum partior esto.

Pauca voluptati debentur plura salutí.

Iudicium populi nunq; contempseris vnus.

Nec vni placeas, dum vis contemnere multos.

Sit tibi præcipue (quod primum) cura salutis,

Tempora ne culpes, cum sint tibi causa doloris.

Somnia ne cures, nam mens humana, quod optat

Dum vigilat, sperat, per somnum cernit idipsum.

Hoc quicumq; velis carmen cognoscere lector,

Hæc præcepta feras, quæ sunt gratissima vitæ.

Instrue præceptis animum, ne discere cesses.

Nam sine doctrina vita est quasi mortis imago.

Commoda multa feres, si autem spreueris illud,

Non me scriptorem, sed te neglexeris ipse.

Cum recte viuas, ne cures verba malorum.

Arbitrii nostri non est, quid quisq; loquatur.

Productus testis, saluo tamen ante pudore.

Quantumcunq; potes, celato crimen amici.

Sermones blandos, blesosq; vitare memento.

Simplicitas veri sana est, fraus ficta loquendi.

Segnitiam fugito, quæ vitæ ignauia fertur.

Nam cum animus languet, consumit inertia corpus.

Interpone tuis interdum gaudia curis,

Vt possis animo quemuis sufferre laborem.

Alterius factum aut dictum ne carpsieris vnq;.

Exemplo simili, ne te derideat alter.

Tabulis
scilicet te-
stamenti.

Quæ tibi fors dederit tabulis suprema notato,

Augendo serua, ne sis quem fama loquatur.

Cum tibi diuitiæ superent in fine senectæ,

Munificum facito viuas, non parcus amicis.

Vtile consilium dominus ne despice serui.

CATONIS.

Nullius in sensum si prodest, tempseris unquam.

Rebus & in censu si non est, quod fuit ante.

Fac viuas contentus eo, quod tempora prebent.

Vxorem fuge, ne ducas sub nomine dotis.

Nec retinere velis, si coeperit esse molesta.

Multorum disce exemplo, quae facta sequaris.

Quae fugias, vita est nobis aliena magistra.

Quod potes, id tentes, operis ne pondere pressus.

Succumbat labor, & frustra tentata relinquant.

Quod nosti factum non recte, noli filere.

Ne videre malos imitari velle tacendo.

Iudicis auxilium, sub iniqua lege rogato.

Ipsae etiam leges cupiunt, ut iure regantur.

Quod merito pateris, patienter ferre memento.

Cumque reus tibi sis, ipsum te iudice damna.

Multa legas facito, perlectis perlege multa.

Nam miranda canunt, sed non credenda poete.

Inter conuiuas fac sis sermone modestus.

Ne dicare loquax, dum vis urbanus haberi.

Coniugis iratae noli tu verba timere.

Nam lachrymis struit insidias, cum foemina plorat.

Vtere quaesitis, sed ne videaris abuti.

Qui sua consumunt, cum deest, aliena sequuntur.

Fac tibi proponas mortem non esse timendam.

Quae bona si non est, finis tamen illa malorum est.

Vxoris linguam: si frugi est, ferre memento.

Namque malum est nil velle pati, nec posse tacere.

Dilige non egra charos pietate parentes.

Nec matrem offendas, dum vis bonus esse parenti.

Securam quicumque cupis producere vitam,

Nec vitis laedas animum, quae moribus obsunt.

Haec precepta tibi semper relegenda memento.

Inuenies aliquid quod te vitare magistro.

Magistro
verbum est
pro doceo.

LIBER QVARTVS

Despice diuitias, si vis animo esse beatus.

Quas qui suscipiunt, mendicant semper auari.

Commoda nature nullo tibi tempore deerunt,

Si contentus eo fueris, quod postulat usus.

Cum sis incautus, nec rem ratione gubernes,

Noli fortunam, que non est, dicere cecam.

Dilige denarium, sed parce dilige formam,

Quem nemo sanctus nec honestus captat habere.

Cum fueris locuples, corpus curare memento.

Aeger diues habet nummos, sed non habet usum.

Verbera cum tuleris discens aliquando magistri,

Fer patris imperium, cum verbis exit in iram.

Res age que profunt, rursus vitare memento,

In quibus error inest, nec spes est certa laboris.

Quod donare potes gratis concede roganti,

Nam recte fecisse bonis in parte lucrosum est.

Quod tibi suspectum est, confestim discute quid sit.

Namque solent primo que sunt neglecta nocere.

Cum te detineat veneris damnosa voluptas,

Indulgere gule noli, que ventris amica est.

Cum tibi preponas animalia cuncta timere,

Vnum precipio hominem plus esse timendum.

Cum tibi preualide fuerint in corpore vires,

Fac sapiens animo poteris sic fortis haberi.

Auxilium a notis petito, si forte laboras.

Nec quisquam melior medicus, quam fidus amicus.

Cum sis ipse nocens, cur moritur victima pro te?

Stulticia est morte alterius sperare salutem.

Cum tibi vel socium, vel fidum queris amicum,

Non tibi fortuna est hominis, sed vita petenda.

Vtere que sitis opibus, fuge nomen auari.

Quid tibi diuitie profunt: si pauper abundas.

Si famam seruare cupis (dum viuis) honestam,

CATONIS.

Fac fugtas animo quę sunt mala gaudia vite.
Cum sapias animo, noli irridere senectam.
Nam quocunq; sene puerilis sensus in illo est.
Disce aliquid, nam cum subito fortuna recedit,
Ars remanet, vitamq; hominis non deserit vnq̃.
Prospicito cunctans tacitus, quid quisq; loquatur.
Sermo hominum mores & celat & indicat idem.
Exerce studium, quamuis perceperis artem.
Vt cura ingenium, sic & manus adiuvat vsum.
Multum venturi ne cures tempora fati.
Non timet is mortem, qui scit contemnere vitam.
Disce sed a doctis, indoctos ipse doceto.
Propaganda etenim est rerum doctrina bonarum.
Hoc bibe quod possis, si tu vis viuere sanus.
Morbi causa mali est homini quandoq; voluptas.
Laudaris quodcunq; palam, aut quocunq; probaris,
Hoc vide, ne rursus leuitatis crimine damnes.
Tranquillis rebus quę sunt aduersa caueto.
Rursus in aduersis melius sperare memento.
Discere ne cesses, cura sapientia crescit.
Rara datur longo prudentia temporis vfu.
Parce laudato, nam quem tu sepe probaris,
Vna dies, qualis fuerit ostendit amicus.
Ne pudeat, quę nescieris, te velle doceri.
Scire aliquid laus est, culpa est nil discere velle.
Cum venere & baccho lis est, & iuncta voluptas.
Quod lautum est animo complectere, sed fuge lites.
Demissos animo & tacitos vitare inemento.
Flumen quod placidum est, forsan latet altius vnda.
Cum tibi displiceat rerum fortuna tuarum.
Alterius specta, quos discrimine peior.
Quod potes id tenta, nam litus carpere remis
Tutius est multo, quam velum tendere in altum.

LIBER

Contra hominem iustum, praue contendere noli.
 Semper enim deus iniustas vlciscitur iras.
 Ereptis opibus noli merere dolendo.
 Sed potius gaude, si tibi contingat habere.
 Est iactura grauis, quæ sunt amittere damnis.
 Sunt quædam quæ ferre decet patienter amicum.
 Tempora longa tibi noli promittere vitæ.
 Nā quocūq; ingrederis sequitur mors corporis vmbra.
 Thure deum placa: sine vitulum crescat aratro.
 Ne credas placere deum, cum cæde litatur.
 Cede locum læsus fortunæ, cede potenti.
 Lædere qui potuit, prodesse aliquando valebit.
 Cum quid peccaris, castiga te ipse subinde.
 Vulnere dum fanas, dolor est medicina doloris.
 Damnaris nunq; post longum tempus amicum.
 Mutauit mores, sed pignora prima memento.
 Gravior officiis quo sis mage, charior esto.
 Ne nomen subeas quod dicunt officiperdæ.
 Suspectus, caueas, ne sis miser omnibus horis.
 Nam timidus & suspectus aptissima mors est.
 Cum fueris seruos proprios mercatus in vsus,
 Et famulos dicas, homines tamen esse memento.
 Quàmprimum rapienda tibi est occasio prima,
 Ne rursus quæras, quæ iam neglexeris ante.
 Morte repentina noli gaudere malorum.
 Felices obeunt, quorum sine crimine vita est.
 Cum coniux tibi sit, nec res & fama labore,
 Vitandum ducas inimicum nomen amici.
 Cum tibi contigerit studio cognoscere multa,
 Fac discas multa, nec cesses velle doceri.
 Miraris verbis nudis me scribere versus?
 Hæc breuitas sensus fecit coniungere binos.

FINIS.

DE CONTEMPTU MVNDI.

Artula nostra tibi mandat dilecte salutes.
Pauca videbis ibi, sed non mea dona refutes.
Dulcia sunt anime solacia que tibi mando.
Sed profunt minime, nisi serues hec operado.

Quæ mea verba monent, tu noli tradere vento.
Cordis in aure sonent, & sic retinere memento.
Vt tibi grande bonum nostri monitus operentur.
Per quod dei donum tibi coelica regna parentur.
Menti sincere possunt hec verba placere
Hoc iter ostendit quò mundi gloria tendit.

Quæ diuina sonat, quod nemo spem sibi ponat.

In rebus mundi que causam dant pereundi.
Quisquis amat christum, mundum non diligit istum.

Sed quasi fetorem spernens illius amorem.
Aestimât obscenum, quod mundus credit amœnum.

Totum vilescit sibi quicquid in orbe nitescit.

Vitat terrenum decus vt mortale venenum.

Abiectoq; foris sceno carnalis amoris,

Ad regnum cœli suspirat mente fideli.

Iamq; fide plena paradisi sperat amœna.

Tu quoq; frater ita carnis contagia vita,

Vt placeas christo, mundo dum viuis in isto.

Ne tibi sint cure res ad nihilum rediturae,

Que cito labuntur, magnoq; labore petuntur.

Nec modo letaris, quia forsan cras morieris.

Per nullam sortem poteris depellere mortem.

Nullus tam fortis, cui parcant vincula mortis.

Cur caro letatur, quia vermibus esca paratur?

Nunc locus est flendi, locus est peccata luendi.

Postea gaudebit, qui nunc sua crimina flebit.

Iam iam letetur, qui gaudia summa meretur.

Gaudia stultorum cumulat augmenta dolorum.

Talia prudentes fugiunt, ea despicientes.

LIBER

Cur cito non spernis, quę prætereuntia cernis?
 Nonne vides mundum nimis miserum & moribundum,
 Sub gladio dirę mortis languendo perire?
 Mors refecat, mors omne necat, quod carne creatur.
 Magnificos premit & modicos, cunctis dominatur.
 Nobilium tenet imperium nulli reueretur.
 Tam ducibus quã principibus mors cõmunis habetur.
 Mors iuuenes rapit, atq; senes, nulli miseretur.
 Illa fremit. genus omne tremat, quod in orbe mouetur.
 Illa ferit, tota caro perit, dum sub pede mortis
 Conteritur, & non eripitur vir robore fortis.
 Cur igitur qui sic moritur vult magnificari?
 Cur nimias sibi diuitias petit ille parari?
 Instabiles sumus, & fragiles multisq; ruinis
 Atterimur, sic iam trahimur sub tempore finis.
 Prætereunt & non redeunt mortalia quęq;
 Hęc statio manet in dubio sic nocte dieq;
 Vita breuis velut vmbra leuis sic annihilatur.
 Sic vadit subitoq; cadit dum stare putatur.
 Quis redimit cum mors perimit, quia federa nunquam
 Nec precium nec seruitium mors accipit vnquam.
 Sed quid plura loquar? nulli mors impia parcat.
 Non euadit inops, nec qui marsupia sarfit.
 Non igitur cesses ea quę bona sunt operari.
 Nam mors non cessat tibi nocte dieq; minari.
 Amplius in rebus noli sperare caducis.
 Sed cupiat tua mens æternę gaudia lucis.
 Fallitur insipiens vitę præsentis amore,
 Sed sapiens noscitur quantum sit plena dolore.
 Quicquid formosum mundus gerit aut preciosum,
 Floris habet morem, cui dat natura colorem.
 Mox vt siccat, totus color annihilatur.
 Postea nec florem monstrat, nec spirat odorem.

DE CONTEMPTV MVNDI.

BEgia maiestas, omnis terrena potestas,
Prosperitas rerum, series longinqua dierum,
Transiet absq; mora, cum mortis venerit hora.
Mundi quid sit honor, cur nunc tibi scribere conor?
Noſti quippe fatiſ, quia nil habet vtilitatis.
Inſpice quàm fragilis, quàm fallax, quàm ſit inanis
Mundus, & illius gloria quam cupimus.
Prædia terrarum, poſſeſſio diuitiarum.
Fabrica murorum, grandis ſtructura domorum.
Gloria menſarum cum deliciis epularum.
Inſigneſq; thori, cuppe cyphiq; decori.
Reſplendeſq; veſtiſ, quæ moribus obſtat honeſtiſ.
Grex armentorum, ſpacioſus cultus agrorum.
Fertile vinetum, diuerſa vite repletum.
Gloria natorum, dilectio dulciſ eorum.
Cuncta relinquentur, nec poſt hæc inuenientur.
Quod breuiter durat, quiſ prudens acquirere curat?
Non metuens hominem faciet mors aſpera finem,
Rebus mundaniſ mendacibuſ & male fanis.
Cauſa grauiſ ſclerum ceſſabit amor mulierum,
Colloquium quarum nihil eſt niſi virus amarum,
Præbens ſub mellis dulcedine pocula fellis.
Nam decor illarum laqueuſ fallax animarum.
Cum verbis blandiſ fallaciſ atq; nefandiſ,
Illaqueant ſtultoſ, & ferunt ad tartara multoſ.
Tempora tranſibunt, & gaudia vana peribunt.
Et parient fructum triſtem per ſecula luſtum.
Omnibuſ hoc dico, ne ſe ſubdant inimico.
Ne ſupplantetur, qui captuſ in hiſ retinetur.
Noli confundi miſera dulcedine mundi,
Nam ſua dulcedo dilabitur omine ſcedo,
Quæ trepidas menteſ, & mollia quæq; ſequentes
Fallit mulcendo carnem blandèq; fouendo.

Postea finitur, nec iam dulcis reperitur.
 Sed fit amara nimis, non equans vltima primis.
 Et grauius pungit miseros, quos primitus vinxit.
 Nam sic illusos, & semper mollibus vsos,
 Damnatos digne post mortem mittit in ignem,
 Atq; voluptatem conuertit in anxietatem.
 Et fit flamma furens illos sine fine perurens.
 Talia lucra ferent, studiis qui talibus herent.
 Sed qui saluari vult perpetuoq; beari,
 Christo deuotum studeat se tradere totum.
 Eius inherendo preceptis & faciendo,
 Quæ scripturarum monstrant documenta sacrarum.
 Accipiet vere qui vult hæc iussa tenere,
 Sedibus in lætis æternæ dona quietis,
 Quæ cunctis dantur qui corde deo famulantur.
 Hic est seruorum requies, & vita suorum.
 Gaudia quæ præstat, tribulatio nulla molestat.
 Gloria sollemnis manet illic paxq; perennis.
 Semper honoratos semper facit esse beatos.
 Quos recipit secum, quia quamuis iudicet æquum,
 Plura tamen dantur sanctis, quam promereantur.
 Omnia dat gratis fons diuinæ pietatis,
 Pro labore leui confert bona perpetis eui.
 His qui saluantur, sic bona multa parantur.
 Sic mala multa malis mors præparat exitialis.
 Isti gaudebunt, illi sine fine dolebunt.
 Nemo potest fari nec cernere nec meditari
 Gaudia iustorum, sed nec tormenta malorum.
 Quam male fraudatur, quam stulte ludificatur,
 Qui propter florem mundi vanumq; decorem.
 Qui prius apparet, & quasi ros protinus aret.
 Vadit ad infernum perdens diadema supernum,
 Quod dominus donat cunctis quos ipse coronat.

DE CONTEMPTU MVNDI.

Errat homo vere, qui cum bona possit habere,
Sponte subit pœnas, infernalesq; catenas.
Huius amor mundi putei parat ima profundî.
Protinus extinctus moritur qui mittitur intus.
Semper ad ima cadit, semper mors obuia vadit.
Nec venit ad metas mortis miserabilis ætas.
Nescia finire semperq; videtur oriri.
Semper vexando, semper gemitus renouando,
Ingerit ardores infinitosq; dolores.
Sunt ibi serpentes flammâs ex ore vomentes,
Funestos dentes & guttura torua gerentes.
A flatu quorum pereunt animæ miserorum.
Sunt ibi tortores serpentibus horridiores.
Deformes, nigri, sed non ad verbera pigri.
Nuncq; lassantur, sed semper ad hæc renouantur.
Vt male feruentes sunt ad tormenta recentes.
Semper tristati semperq; ferire parati.
Semper inardescunt, nec cessant, nec requiescunt.
Sic exercentur, nec parcunt, nec miserentur.
Quàm male damnatur, quàm fortiter excruciat,ur,
Qui fert tantorum feritatem suppliciorum.
Quid tunc thesauri? quid aceruus proderit auri?
Cum peccatores mittentur in inferiores
Inferni latebras, ignem pariterq; tenebras
Semper passuri, nec ab his vnquam redituri.
Tunc flens & tristis qui pœnis traditur istis,
Malet præteritæ q; in omni tempore vitæ
Pauper vixisset, quàm diuitias habuisset.
Stat male securus, qui protinus est ruiturus.
Nec bene lætatur, cui pœna dolorq; paratur.
Non igitur cures gazas acquirere plures.
Gazas fallaces, incertas atq; fugaces,
Quæ magis optantur, cum plenius accumulantur.

LIBER

Nec fatiant mentem, semper maiora petentem.
 Diuitię tales sunt omnibus exitiales,
 Nam sibi credentes faciunt miseros & egentes,
 Post carnis vitam per blandimenta nutritam.
 Expertesq; boni tradentur perditioni.
 Nemo tamen credat q̄ ab ista luce recedat
 Ignibus arsurus, vel propter opes periturus,
 Si proprium seruet, si diuitias coaceruet.
 Quamuis sit rarum, proterit possessor earum,
 Iuste saluari, si fugiat nomen auari.
 Viuat prudenter, gazas habeat sapienter,
 Non abscondendo, sed egenis distribuendo.
 Sed satis est notum, quia plus dimittere totum
 Prodest, q̄ temere que sunt incerta tenere.
 Tutius est vere morsus fugiendo cauere,
 Quam prope serpentem procumbere virus habentem.
 Sic est de mundo, quare tibi consilium do,
 Quatinus hoc spreto te tradas pectore leto
 Seruitio christi, cui traditus ipse fuisti.
 Hic tibi prebebit regnum, quod fine carebit.
 Huic si serueris, celsis opibus poteris,
 Tollere quas fures nequeunt, nec rodere mures.
 Collige thesaurum, qui gemmas vincit & aurum.
 Quere bonos mores thesauros interiores,
 Gazas congestas precellit mentis honestas.
 Nam miser est & erit, qui mundi prospera querit.
 Est diues vere, qui non ea curat habere.
 Qui bonus est intus fidei munimine cinctus.
 Cum bona quis tractat, cum se virtutibus aptat
 Semper honestatis studium tenet & probitatis.
 Si nihil est sordis, quod polluat intima cordis
 His delectatur dominus, qui cor speculatur.
 Thesaurus talis preciosus spiritualis
 Comparat eternam vitam, patriamq; supernam.

DE CONTEMPTV MVNDI.

Congregat in caelis thesauros quisq; fidelis,
Per que bonos mores ad summos tendit honores.
Nec modo vult fieri locuples, nec magnus haberi,
Sed semper minimus semper despectus & imus.
Plus paupertatem cupiens q̄ prosperitatem.
Hec ideo tolerat, quia caeli gaudia sperat.

DAuper amabilis & venerabilis & benedictus.

Diuies inutilis & miserabilis & maledictus.

Qui bona negligit & mala diligit, intrat abyssum.

Nulla potentia nulla pecunia liberat ipsum.

Irremeabilis infatiabilis illa vorago.

Hic vbi mergitur horrida cernitur omnis imago.

Hec cruciamina per sua crimina promerere.

Vir miserabilis euaq; flebilis hec subire.

Iussa dei pia iussa salubria si tenuissent,

Vir neq; foemina nec sua femina morte perissent.

Sed quia spernere iussaq; soluere non timuerunt,

Mors grauis irruit, hoc merito fuit, & perierunt.

Ianua mortis passio fortis crimen eorum.

Attulit orbi femina morbi totq; malorum.

Illa parentes atq; sequentes culpa peremit,

Atq; piarum deliciarum munus ademit.

Flebile fatum dans cruciatum, dansq; dolorem.

Ipsa mereri perdere veri regis amorem.

Tam lachrymosa tamq; perosa morte perire

Atq; ferorum suppliciorum claustra subire.

Est data seua causa per euam perditionis,

Dum meliorem sperat honorem voce draconis.

Hec male credens, nos quoq; ledens crimine magno

Omne tristi subdidit isti secula damno.

Stirps miserorum plena dolorum postea creuit.

His quoq; damnis pluribus annis subdita fleuit.

Sed deus omnipotens qui verbo cuncta creauit,

Sic cecidisse dolens hominem quem semper amauit,
 Ipse suum verbum transmisit ad infima mundi
 Exulibus miseris aperire viam redeundi.
 Filius ergo dei descendit ab arce superna,
 Nunquam discedens a maiestate paterna.
 Qui corpus sumens animatum numine saluo
 Processit natus sacre de virginis aluo.
 Verus homo verusque deus pius & miserator,
 Saluator verus, nostre salutisque amator,
 Viuendique volens nobis ostendere normam,
 Se dedit exemplum, rectamque per omnia formam.
 Insuper & multos voluit sufferre labores,
 Atque dolore suo nostros auferre dolores.
 Sponte sua moriens mortem moriendo peremit.
 Et sic perpetua miseros a morte redemit.
 Quod non debebat soluens, ita fons pietatis
 Succurrit nobis mortali peste grauatis.
 Pondera nostra ferens penitus nos exonerauit.
 Et quicquid crimen vetus attulerat, reparauit.
 Nam de morte pia confurgens vt leo fortis,
 Restituit vitam prostrato principe mortis.
 Sic domini pietas mundum non passa perire,
 Fecit nos miseros ad gaudia prima redire.
 Hoc satis audisti frater, quod gratia christi
 Sic nos saluauit, nostrumque genus renouauit.
 Si sapias hoc credas, nec ab hac ratione recedas.
 Sed quid lucratur credens, qui non operatur?
 Hic male se ledit, male viuens non bene credit.
 Crede mihi, magnum fides illa facit sibi damnum.
 Mortem mercatur, quia mortua iure vocatur.
 Hunc facit ipsa mori sub iudicio grauiori,
 Quam si nescisset, fidei quid dogma fuisset.
 Quod loquor est notum retinentibus vtile totum.

DE CONTEMPTV MVNDI.

Frater id ausculta, venient tibi commoda multa
Si retinere velis, quia sic eris ipse fidelis,
Hanc per virtutem poteris sperare salutem.
Atque beatus eris, si, quae bona sunt, opereris.
Ergo verborum semper memor esto meorum.
Cura tuae mentis sit semper in his documentis.
Si vis saluari, semper studeas imitari
Vitam iustorum, fugiens exempla malorum.
Illis iungeris quorum nunc facta sequeris.
Elige sanctorum consortia non reproborum.
O quam ditantur qui caelica regna lucrantur.
Sic exaltantur, qui sanctis associantur.
Vivent iucundi, qui spernunt gaudia mundi.
Qui carnis miserę norunt viciosa cauere.
Sub pedibus quorum victus iacet hostis eorum.
His dabitur vere dominum sine fine videre,
Angelicosque choros diuina laude sonoros.
Cum quibus ante deum referent cum laude trophæum.
Quod tibi nunc dico, si serues corde pudico,
Hos inter coetus viues sine tempore letus.
Sed miseri flebunt, quia gaudia nulla videbunt.
Nunquam cum reprobis tribuatur portio nobis.
Ad poenas ibunt, & sic sine fine peribunt.
Mundus ad hanc partem trahitur per demonis artem.
Istaque damna ferent, qui sordibus eius adherent.
His igitur monitis tactis toties repetitis,
Sensu discreto quae sunt nocitura caueto.
Peruigili cura semper meditare futura.
Quam fera, quam fortis veniet distinctio mortis.
Quae via pandetur, cum spiritus egredietur
Quid sit facturus, vel quos comites sit habiturus.
Quam miser infernus, quam nobilis ordo supernus.
Quae mala damnatis, quae sunt bona parata beatiss.

LIBER

Quantum gaudebunt, quos gaudia summa replebunt.
Quos illustrabit, quos semper lætificabit
Visio sancta dei, splendorq; suę faciei.
Talia volenti dabitur noua gratia menti.
Cum studio tali dulcedine spiritali
Mens tua pascetur, si iugiter hæc meditetur.
Hoc studium mentem domino facit esse placentem.
Curas terrenas magno cruciamine plenas
Funditus expellit, vitiorum gramina vellit,
Exitus ostendit, quò mundi gloria tendit.
Sic eternorum mens tacta timore dolorum
Deserit errorem, mundiq; depellit amorem.
Confert tale bonum domini mirabile donum.
Nam cum mutatur mala mens, deus hæc operatur.
Virtutum munus præstare potest deus vnus,
Qui sic seruorum docet intus corda suorum.
Gaudia dat menti verax deus hæc facienti.
Postea summorum flagrescit amore bonorum
Qui bona sectantur vel dicunt vel meditantur.
Sic dominos mores illos leuat ad meliores,
Quos hic lugentes videt auxiliumq; petentes.
Ergo fide pura te christo subdere cura,
Auxilio cuius fugias mala temporis huius.
ATria sunt cœli mente patefacta fideli.
Semper ibi viues diuino munere diues
Si vis sincere christi præcepta tenere.
Christo iunguntur, sua qui præcepta sequuntur.
Nam deus eternum datur his, regnumq; supernum.
Gloria cœlestis paradisi dedita festis
Hos faciet lætos, & pax eterna quietos.
Iam delecteris cum talia præmediteris.
Ista libens audi, & ad hæc pia gaudia plaude.
Non tamen ignores per magnos ista labores

DE CONTEMPTU MVNDI.

Sanctis acquiri, nec fortuitu reperiri.
Nam quamuis gratis tribuat deus ista beatis,
Nemo tam segnis vitę fert dona perennis
Ni melior factus proprios correxerit actus.
Quem facit his dignum dominus vult esse benignum.
Promptum. feruentem. non otia vana petentem.
Sed regnum cęli non credit corde fidelis
Insipiens & hebes, sed tu bene credere debes
Christo dicenti, rapiunt illud violenti.
Scilicet austeri se distringendo seueri.
Mollia spernentes, & carni vim facientes
Iugiter intenti domino parere iubenti.
Res est nota satis q̄ nil habet vtilitatis.
Spiritus inde perit, dum corpus dulcia querit.
Et dum vexatur caro, spiritus alleuiatur.
Cumq; relaxatur, mortaliter ille grauatur.
Omne quod ostendo, potes videre legendo.
Indice scriptura poteris cognoscere plura.
Vitam querenti dat iter sacra lectio menti.
Accipe scriptorum frater documenta meorum,
Que tibi monstraui. que dulciter insinuauit.
Non ea corde graui videas, sed mente suaui.
Quicquid enim scripsi, multum tibi proderit ipsi,
Si via virtutis delectet iterq; salutis.
Nam rex cęlestis (cui nil latet) est mihi testis,
Nil tibi narraui, nisi quod prodesse putauit.
Nec ratio veri debet tibi dura videri.
Nanq; per angustum tibi dixi currere iustum.
Sic probus ascendit, dum semper ardua tendit.
Nunc facies cursum, si vis ascendere sursum.
Fortassis puero tibi frustra mittere quero,
Iustum sermonem, quia non capis hanc rationem,
Sed pater immensus det perspicuos tibi sensus.
Roboret etatem, tribuatq; tibi probitatem.

LIBER

Filius ipse dei spes nostrę progeniei.
 Auctor honestatis. fons perpetuę bonitatis.
 Virtutum flores & honestos det tibi mores.
 Spiritus amborum qui tangit corda suorum,
 Et sine verborum sonitu fit doctor eorum,
 Ipse tuam mentem regat, & faciat sapientem,
 Recte credentem, sacros monitus retinentem
 Et bene viuendo, mandata deiq; sequendo,
 Leticiam verę lucis merearis habere,
 Quę tenebras nescit, miroq; nitore nitescit.
 Et cuiusq; datur sine fine beatificatur.
 Hoc tibi det munus, qui regnat trinus & vnus.

IN re terrena nihil aliud est nisi poena.
In re terrena labor eminet atq; catena.
 In re terrena nec lex nec iuris habena.
 A re terrena sanctorum mens aliena.
 A re terrena requies remouetur amœna.
 A re terrena procedunt mille venena.
 Pro re terrena procul est homo luce serena.
 Pro re terrena manus enssem tractat egena.
 Pro re terrena diues vexatur harena.
 De re terrena non sit tibi plena crumena.
 De re terrena tua mens non fiat amœna.
 De re terrena non sit tibi gloria plena.
 Exitus ostendit quo mundi gloria tendit.

Ierusalem ciuis fragili dum corpore viuus,
Integer & sospes transit peregrinus & hospes.
 Dum peregrinaris, nolo terrena sequaris.
 Effuge res viles christi fortissime miles.
 Effuge iocundi laqueos & retia mundi.
 Non cœlum quęret, qui terre totus adheret.
 Quem mundana ligant, quem curę mille fatigant.
 Quem nec honor miserum satiat nec copia rerum.

DE CONTEMPTU MVNDI.

Aspice festina, pereunt quæcunq; ruina.

Morte repentina vi furto fraude rapina.

Vitaq; cunctorum breuis est & plena dolorum.

Quid caro? vilis humus, quid carnis gloria? fumus.

Omnis honor fluxus. rerum perit ilico luxus.

O Diues diues, non omni tempore viues.

Fac bene dum viuis, post mortem viuere si vis.

Fac quod christus amat, dum pauper ad ostia clamat.

Pauperis in specie nam sepe deus latet ipse.

Aurum quod nosti, forsan seruabitur hosti.

Collige fragmentum, quia pauperis est alimentum.

Nescis quod seruas, ad opus cuius coaceruas.

Aurum quod seruas auarus quid coaceruas.

Quod parcus quæres, effundet prodigus heres,

Tu modica fossa clauderis pellis & ossa.

Heu stolidæ mentes pereunt peritura sequentes.

Sed sapiens spernit, quicquid mutabile cernit.

Et nihil esse putat, quod totum labile mutat.

Ergo tu totis contemnens infima votis.

Ad vitam æternam curras palmamq; supernam.

Hostem funestum patieris, iterq; molestum.

Esto luctator fortis, cautusq; viator.

Non dantur segni cœlestis præmia regni.

Despice labentem mundum subito fugientem.

Desere festinus mundum, transi peregrinus.

Currus absq; mora, cito transit nec redit hora.

Mundi calcator vacuus transitq; viator.

Ad patriam sospes veniet, qui transit vt hospes.

Ad mortem cursus breuis est, non inde recursus.

Mors subito veniet, puluis caro sordida fiet.

Mundus transibit, sua gloria vana peribit.

Nullus in hoc fructus sequitur sua gaudia luctus.

Infima temnamus, ardentemur summa petamus.

LIBER

Thesaurizemus nobis dum tempus habemus.
 Regnum cœlorum requies est plena bonorum.
 Hic non algores nebulę nox atra colores.
 Hic viret ęternum tempus sine turbine verum.
 Hic sol iusticię radiat splendorq; sopherę.
 Hic omnes iusti iuvenes formaq; venusti,
 Vt sol fulgebunt, domino similesq; manebunt.
 Nil ibi decrescit, nil languet, nilq; senescit.
 Nil deformatur, nil transit, nil variatur.
 Non ibi męrores, omnes procul inde dolores.
 Cuncta manent læte, sunt omnia plena quiete.
 Omnes exultent, omnes laudando resultant.
 Angelicęq; chori diuina laude sonori,
 Hoc laudant quod amant, quod secla per omnia clamāt.
 Est ibi solennis iucunda diesq; perennis.
 Dulcis conuentus, famosa canora iuuentus.
 Pax ibi iocundans, quasi flumen vbiq; redundans.
 Vnanimes cuncti velut vno corpore iuncti.
 Omnia cernentes sunt & sua corda videntes.
 Nil ibi deficiet, deus omnibus omnia fiet.
Vm̄ v. **O** Gens mortalis, gens ferrea, gens animalis,
 Hic cito festina res exul, res peregrina.
 Huc gressus fuge, mundi de stercore surge.
 Mundo ne credas, quia nescis quando recedas.
 Te rege solicite, fragilis reminiscere vitę.
 Postquã migrabis, huc postea non remeabis.
 Est iter angustum quod ducit ad ęthera sursum.
 Hoc pauci quęrunt, pauciq; sequi potuerunt.
 Cum paucis esto, semper mortis memor esto.
 Plus amat exilium miseri miser orbis amator,
 Quã patriam, semperq; cupit vagus esse viator.
 Plus mare quã portum miseri miser incola mundi
 Diligit, atq; dolet fieri sine spe redeundi.

DE CONTEMPTU MVNDI.

Infelix gaudet in valle iacens lachrymarum.
Ridet & exultat in carcere terrigenarum.
Qua gaudere potest peregrinus homo ratione,
Dum vagus incertus procul exulat regione.
Dum captiuatur miser in misera babylone,
Dum dire premitur dum seruit sub pharaone.
Cur sodomam colitis perituri rem perituram.
Cur cito non fugitis ruituri rem ruituram.
Quid genus & species? quid opes & fama valebit?
Quando nil diues, sed totum pauper habebit.
Quando tremens mundus christo veniente pauebit.
Vester aristoteles, socrates, seu plato tacebit.
Qualis in hac vita fuerit, tunc quisq; videbit.
Mentes corruptas excecet blanda voluptas.
Audi doctrinam si vis vitare ruïnam.
Fœmina res fragilis, res lubrica, res puerilis.
Mobilis, indocilis, nil in ea nisi lis.
Cor rapit & tollit, & ferrea pectora mollit.
Prima virum primum mulier deiecit ad inum.
Fœmina sanfonem fregit dauid & salomonem.
Non est sanfone maior dauid & salomone.
Fœmina credentem decepit prothoparentem.
Si dominum queris, fuge colloquium mulieris.
Colloquium quarum nihil est nisi virus amarum.
Ebrius ille nimis est, qui submersus in imis
Propter fœtorem mundi qui perdit honorem.
Alea, bacchus, amor mulierum reddit egenum.
Nunquam qui sequitur hæc tria diues erit.
Fel latet in melle, sed nec bibitur sine felle.
Risus habet fletum, nectarq; molestat acetum.
Vite presentis sic comparo gaudia mentis,
Cum neutrum duret, nemo comprehendere curet.
Quod breuiter durat, quis prudens querere curat?
Omnis in hoc mundo fragilis stat sicut arundo.

LIBER

Quem ventus agitat fluviusq; simul labefactat.

Non bene letatur cui flendi causa paratur.

Non stat securus, qui protinus est ruiturus.

Sic dare vita statum nulli valet illa beatum.

Cum sit inæqualis nunc lucida nunc pluuiialis.

Quem si forte daret mors hunc totum annihilaret.

Quicquid vita dedit, tollit dum vita recedit.

I Ob de præsentis vitæ breuitate querentis.

Hæc sunt verba fere nascens homo de muliere.

Vt flos apparet, venit æstus protinus aret.

Ergo superne breuem, vitamq; præelige longam.

Atq; labore breui requiem pete perpetis cui.

Fortunę fragilis fiat tibi copia vilis.

Quę nisi vilescat frustra quem relinquit inescat.

Pauperibus large nunc dum tua sunt bona sparge.

Hæres non curę tibi sit tuus o' moriture.

Vos qui diligitis bona quę retinere nequitis,

Et non diligitis quę perpetualia scitis,

Humanę vitę planctus audire, venite.

Vt pernoscatis quàm vtile sit id quod amatis.

Et respiciatis ne cum satana pereatis.

Forma puellarum deceptio mentis earum,

Et iuuenum vultus circa barbam vel adultus,

Quos leuitas morum laqueis innectit amorum.

Vno momento pereunt equalia vento.

Fitq; cadauer humus, petit impia tartara fumus.

Flent illos chari, nequeunt sed flendo iuari.

Quid miser obscenas metuis vacuare crumenas?

Cur cito non parcis, tua dum marsupia farcis?

Nescis quod seruas, cuius ad opus coaceruas.

Aurum quod nosti forsan seruabitur hosti.

Mors rapiet quod habes, fietq; caro tua tabes.

Nec tecum tolles plenos rubigine folles.

DE CONTEMPTV MVNDI.

Infelix fletus luet eternos cruciatus.
Ostro vestitus gemmis capite redimitus,
Potans preclarum, comedens bona deliciarum,
Ius mucronis habens, & in omni crimine labens.
Contemptor iuris, & abutens iure securis,
Qui grauat atq; premit, quos christus ab hoste redemit.
Si venit.hora cadit,moriens ad tartara vadit.
Sed si ploratur,nunquam plorando iuuatur.
Lingua facundi sectantes lubrica mundi.
Candida denigrant,& nigra loquendo dealbant.
Dum dissoluuntur,nec nigra nec alba loquuntur.
Longum tormentum manet hos in valle silentum.
Nam lachrymis flentum fit poena minor patientum.
Scitur in omne latus,nocius cibus immoderatus.
Et nimis potus veneris solet edere motus.
Tempora longevi breuis esca tibi dabit qui.
Non tibi sit venter dominus, sed viue decenter.
Parcus vescendo, parcissimus esto bibendo.
Serua gustando quid/quantum/quomodo/quando.
Ergo cura datur si victus parcus amatur.
Vt physicus fatur parcus de morte leuatur.
Ex nimia coena stomacho fit maxima poena.
Vt sis ergo leuis fit tibi coena breuis.
Coena breuis vel coena leuis fit carne modesta.
Magna nocet, medicina docet, res est manifesta.
Sume cibum modice, modico natura fouetur.
Sic carnem refice ne mens ieiuna grauetur.
Qui studet in nummis hic prefert infima summis.
Dumq; creaturam periturus amat perituram,
Condita factori preponit & eius amori.
Semper habere parum flaccus testatur auarum.
Hunc amor augendi cruciat terrorq; carendi.
Nil secum gestat moriens, nil tunc bene restat.

LIBER

Nullus ei fructus remanet, nisi mors nisi luctus.
 Hunc timor exagitat quem gaza superflua ditat.
 Sed nihil hic dubitat, qui cuncta superflua vitat.
 Vivit securus, paupertas est sibi murus.
 Diues nil audet, paupertas libera gaudet.
 Excubat & pallet diues torquetur in ostro.
 Tutus in exiguo stramine dormit inops.
 Posse foramen acus citius transire camelum
 Scimus, quæ valeat homo diues scandere cælum.
 Si quis nos lædat patienter sustineamus.
 Nec malefactori mala, sed bona retribuamus.
 Non satis esse putes ut ames quem credis amicum,
 Rex nouus, & noua lex iubet hoc, ut ames inimicum.
 Dat deus iratus nobis male si quid agamus.
 Denegat & nobis sepe misertus idem.
 Sese cognoscat si quis vult esse beatus.
 Spernere mundum, spernere nullum, spernere sese.
 Spernere se sperni quattuor hæc bona sunt.
 Cum quis turpe facit, & me spectante rubescit,
 Cur spectante deo non magis ille rubet?
 Si patriæ iudex sciret sua facta, timeret.
 Scit dominus rerum cur nihil ergo timet?
 Sed tacet, & differt, & mundi crimina punit?
 Puniet, & meritis arbiter æquus erit.
 Gaudia perpetuos pariunt mundana dolores.
 Tollit & æternum viuere vita breuis.
 Mens tua terrenis non hæreat atque caducis,
 Sed semper cupiat æternæ gaudia lucis.
 Quæ carnem mulcent mentibus illa nocent.
 Exiguus labor est, sed merces magna laboris.
 Præterit ille cito, præmia fine carent.
 Iusticiæ montes virtutis ad ardua nullus
 Scandet, dum mundi rebus amicus erit.

DE CONTEMPTV MVNDI.

Non satis expurgat vitę maculas vitioſę,
Qui delectatur viuendo delicioſe.
Filius a ſeruo ſic diſpar eſſe probatur.
Ille timet, & amat qui filius eſt & amatur.
Ingrediens animum timor introducit amorem.
Introductus amor expellit & inde timorem.
Qui ſe laudari gaudet, qui vult venerari,
Flatibus inflatur, ventum colit & veneratur.
Ebrius & plenus vento fit mentis egenus.
Ille facit fraudem domino qui vult ſibi laudem.
Si quis laudatur merito deus hęc operatur.
Exitus oſtendit quo mundi gloria tendit.
Qui timet eſſe bonus, non timet eſſe malus.
Eſſe bonus propera, nunq̃ nimium properabis.
Ergo cito propera, nam cito mors properat.
Nanq̃ caro foenum, ſos foeni gloria carnis.
Pręterit omnis homo, pręterit eſſe ſuum.
Sola manet virtus. faciet te ſola beatum.
Cętera prętereunt. deſpice quę pereunt.
Me miſerum quid agam? porto ſub pectore plagam.
Plagam peccati fetentis & inueterati,
Tanq̃ ſi portem ſub eodem pectore mortem.
Quam quoties laui toties ampluſtra ligauī.
A corruptela toties eſt rupta medela
Mille ligaturas ammouī nil valituras.
Semper rupta cutis, ſemper ſpes nulla ſalutis.
Sic totis horis mea mens eſt plena doloris.
Nam formidat ita cito diſcedere vita.
Flammas ęternas infernalesq̃ catenas.
Et flammas horret quibus vltio crimina torret.
Dum tamen hęc meditor, fruſtra conſurgere nitor
Hęcens quippe luto prę conſuetudine nuto,
In tot & tantis violauī iuſſa tonantis.

LIBER

Cur prope despero, spero, meliora'q; sero.
 Sed quamuis sero, tamen adiutoria quero.
 Non humana quidem, quia sunt mihi cognita pridem.
 Sola diuina saluandus sum medicina.
 Filius est fr̄, qui vult sine fine perire.
 Et sine fine perit, qui non sibi congrua querit.
 Ad te suspiro cœli non subdite gyro.
 Summe sacerdotum tibi profero debile votum.
 Dexterâ saluatricem fac careat ista cicatrix.
 Christe dei verbum, qui despicias omne superbium
 Exaltas humiles, tollis de puluere viles,
 Plasmator rerum, lumen de lumine verum,
 Huc adhibeto manus, vt fecit samaritanus.
 Ablue diuino saniem cum sanguine vino.
 Et donec viuo perfundito vulnus oliuo.
 Et vino lotum sanetur in inguine fotum.
 O maior cœlo tibi quod dolet omne reuelo.
 Culpas agnosco. laxari debita posco.
 Spernere me noli, quia peccaui tibi soli.
 Nec me trade neci, quia coram te malefeci.
 Mundi saluator nostręq; salutis amator,
 Per cuius numen recipit cęcatio lumen.
 Per cuius nutum replet facundia mutum,
 Ex oculis cordis mihi tolle quod est tibi fordis,
 Et linguam mutam fac ad bona verba solutam.
 Languida qui sanas, caua replet, aspera planas,
 Rectificas tortum, mortem conuertis ad ortum.
 His aliisq; malis, mihi queso sis venialis.
STella maria maris quę cum domino dominaris,
 Me pia virgo iuua matura dulcior vua.
 Virgo parens christi mihi placa quem genuisti.
 Et tu care deo qui natus es ex zebedeo.
 Exora pro me petre nobilis incolâ romę.

DE CONTEMPTV MVNDI.

Et tu paule facer vir spiritalis & acer.
Atq; dei sancti me pacificate tonanti.
Omnes electi faciant dominum prece flecti.
Questio magna diu multis meditantibus orta est,
Difficilis nimium pre grauitate sui,
Cur deus omnipotens aliquos formando creauit,
Quos peccaturos nouerat ipse prius.
Diues ab eterno qui diues erat sine mundo.
Quid pro factura contulit ipse sibi.
Cur fecit, quia sic voluit, cui tanta potestas
Vt quicquid verbo diceret esset opus.
Dixit enim sint illa vel hec, & facta fuerunt.
Protulit & fecit cuncta creata simul.
Et quia sic voluit deus, est eius voluntas
Causa creature q; sit in esse suo.
Ad quid fecit eam, vt laudaretur ab ipsa.
Omnia nam laudant voce vel esse deum.
Iste deus trinus trinum dedit esse creatis.
Inde quod edocuit littera sacra docet,
Hec que sunt, vel erunt, vel que iam preterierunt
Omnia diuina mente fuere dei.
Sic status eternus fuit & sine tempore rerum,
Qua vita viuunt omnia vita deus.
Cur fecit peritura sciens cui cuncta patebant,
Ordo diuinus consiliumq; fuit.
Sicut enim dominus perituros nouerat ante,
Quam faceret iuste deficiente malo.
Nam dedit arbitrii libertatem faciendi
Omne quod ex libito cuiq; placet opus.
Ergo posse bonum vel posse malum dedit illis
Vt virtus aliquem posset habere locum.
Nam malefactorum sequitur damnatio iusta.
Et iustis iuste iusta corona datur.

Si deus ad partem nos tantum cogeret vnam,
 Tunc nihil afferret gratia vel meritum.
 Ergo creando deus bona vel mala queq; futura
 Nouit, & ex illis quid bonitatis agant.

Ulcifer ex merito cecidit delapsus ad ima,
 Quod spreuit domino subditus esse suo.
 Ordine præcellens socios superabat honore,
 Lumine transcendens lumina clara poli.
 Nec vir, nec mulier, nec serpens obstitit illi.
 De se præsumens perdidit omne decus.
 Sed quia sponte sua nulloq; mouente superbus
 Extitit, a summa corruit arce poli.
 Sic merito caruit venia cum luce perenni.
 Qui nec adhuc veniam, nec loca clara petit.
 Vnde dolens se muneribus caruisse supernis
 Atq; sua culpa deseruisse deum
 Humano generi virus meditando parauit,
 Quo miser in mortem subuertetur homo.
 Sed quia serpenti mendaci credidit vxor,
 Decipitur coniunx qua mediante ruit.
 Hanc deus ex costa sociam formauerat illi
 Vt subiecta viro viueret ipsa suo.
 Sed fuit exitium cui debuit auxiliari.
 Et submersa prius merfit ad ima parem.
 Et quia fallacis fallacia fallere sponsum
 Verba solent sponse fallit & ipsa suum.
 Hoste malo mala fit mulier, vir per mulierem.
 Credit vterq; malo, factus vterq; malus.
 Hostis cum fallit per eam, sed eos perimendo
 Tollit vtrunq; deo, donat vtrunq; sibi,
 Hostis foemina vir tentat letatur. obedit.
 Et trino mortis vulnere peccat homo.
 Clausa puella domo, iuuentis delatus ab vrbe,

DE CONTEMPTV MVNDI.

Et fœtens tumulo lazarus ista notat.

Adam peccauit. sed ei caro fœmina serpens
Fluxa dolosa tumens hoc monuere nephas.

Hunc miserando deus redimens. mundans. reparansq̃.

Sanguine fonte sacris sanat adornat alit.

Rifus vita decus pro fletu morte pudore

Sic redemit homini compatiēte deo.

Fœmina causa fuit humanę perditionis.

Qua reparatur homo fœmina causa fuit.

Fœmina causa fuit cur homo ruit a paradiso.

Qua redit ad vitam fœmina causa fuit.

Fœmina prima parens iratum reddidit illum,

Quem facit esse piūm fœmina virgo parens.

Eua fuit medium q̃ homo foret absq̃ patrono,

Virgo fuit medium q̃ deus esset homo.

Fœmina prima parens exosa maligna superba,

Fœmina virgo parens casta, benigna, pia.

Si deus est homo. & vult atq̃ potest misereri

Quod velit hoc homini confero posse deo.

Ex supradictis iam quęstio soluitur ista,

Cur deus in mundo condidit omne quod est.

O Mortalis homo casus reminiscere vitę.

Dilige pauperiem. mortales effuge gazas.

Nam reddunt cupidis post carnis dulcia flammias.

Quamuis prospicius auro gemmisq̃ nitescas,

Pauper & exiguus exhibis nudus ad vmbas.

Id solum tecum post facta manebit in eum

Quod bene, quod iuste, quod recte feceris ipse.

Quisquis amas mundum, tibi prospice quò sit eundum

Hęc via qua vadis, via pessima, plenaq̃ cladis.

Hęc via poenarum trahit ad loca mortiferarum.

Et nunquam redit huc, quisquis semel fuerit illuc.

Nec prece, nec precio rerum, spaciouē dierum.

Soluitur illorum de carcere suppliciorum.
 Semper in æternum nox obscurabit auernum.
 Est ibi densarum nigra congeries tenebrarum.
 Nec sol nec luna nec stella videbitur vna.
 Segnior est etne flammis locus ille gehenne
 Magnus & horrendus omni magis igne timendus.
 Semper flagrabit, miseros sine fine cremabit.
 Sunt ibi pro lignis homines miseri cibus ignis.
 Hic reprobi cuncti quasi fasciculi sibi iuncti
 Esuriunt, sitiunt, deformes corpore fiunt.
 Hic horrendorum consortia demoniorum.
 Sæui tortores omni gladio grauiores.
 Hic dolor metus, hic sæcula per omnia luctus.
 Sæcula per mille dolor innumerabilis ille.
 His in tormentis non est spes vlla salutis.
 Hæc lucra sibi feret mundi qui sordibus hæret.
 Huc semel ingressus, nullos habet inde regressus.
 Qui fugis infernum regnum querisq; supernum,
 Tu diuersorum fuge discipulos vitiorum.
 Sperne voluptatem, pulchram cole sobrietatem.
 Hæc quos prostrauit, virtutibus euacuanit.
 Hæc quos subiecit pecudes sine robore fecit.
 Altera virtutum genitrix dat pectus acutum
 Sensus subtiles, animos clarosq; viriles.
 Hanc breuiter ama, per eam crescet tibi fama.
 Hæc regit & munit superis coniungit & vnit.
 Altera foetorem generat, deformat honorem.
 Flammam flagrantem maculat dextera radiantem.
 Non tibi sit venter dominus, sed viue decenter.
 Parcus vescendo, parcissimus esto bibendo.
 Vino mutatur sensus, mens infatuatur.
 Vinum nudauit noe sanctum, loth maculauit.
 Venter propensus ebetat pinguedine sensus.

DE CONTEMPTU MVNDI.

Prouocat ardorem veneris, mentisq; soporem
Est dilatari porci, postremo vorari.
Nos dilatemur intus, foris attenuemur.
Sperne vagam venerem, fuge blandiloquam mulierem
Rem despectiuam, rem fluxam, remq; nociuam.
Omnibus illa modis res est plenissima nodis
Resq; venenosa, res vilis, res vitiosa.
Nemo modum seruare potest imbutus amore.
Et quęcunq; iuuat, posse iuuare putat.
Cum sis imago dei res inclyta digna trophęi
Hęres cęlorum comes & gemma deorum,
Fulgentem cultum, fallacem despice vultum.
Forma decora foris intus est plena doloris
Stercoris atq; luti, pecorisq; simillima bruti.
Despice fętorem veneris, sectare pudorem.
Hęc mens insanit, hęc corpus frangit, inanit.
Altera florentem reddit cum corpore mentem.
Nec nimia cura periturus ames peritura.
Nec seruus serues, nec auarus opes coacerues.
Crescit amor nummi quantum pecunia crescit.
Orco siue mari mens equiparatur auari.
Est velut hydropicus aut ignis diues iniquus.
Extimat omne parum cupidus, nil implet auarum.
Anxius augendo diues, timidus retinendo.
Nunquam securus, pauperq; repente futurus.
Azarus & diues tibi sunt fomenta futuri.
Fac bene dum viuus, si non vis mortuus vri.
Indiguit stille, nam diues splendidus ille.
Fac bene dum viuus post mortem viuere si vis.
Nihil moriens defert cum summis infima profert.
Diuitię restant, post mortem tartara prestant.
Quam fcelix anima est in qua sibi ponere sedem
Dignatur summi spiritus ipse dei.

Omnis habet subitum terrena potentia finem,
 Atq; fuga celeri deserit ipsa suos.
 Ergo time, quisquis celsos ascendis honores.
 Atq; ruinoso stare memento loco.
 A macula sordis munda precor intima cordis,
 Ne cordis lumen faciat fordescere crimen.
 Sis animo magnus, sis moribus agna vel agnus.
 Viue deo soli, quod amat caro querere noli.
 Peruigili cura pete gaudia non peritura,
 Gaudia diuina quibus est status absq; ruina.
 Gaudia terrena modo sunt ad tempus amena.
 Gaudia terrena comitatur deniq; poena.
 Gaudia terrena non petra tenet sed harena.
 Gaudia terrena cohibentur deniq; poena.
 Gaudia vera petas que nunquam terminet etas.
 His igitur spretis pete gaudia plena quietis.
 Nec metuas mortem, communem despice fortem.
 Communis fors est q; cunctis debita mors est.
 Vt deus absq; mora tibi det que sunt meliora,
 Dira necis iura fera lex sententia dura.
 In re tam dura pensa que poena futura.
 Ergo verere mori lachrymas miscendo timori.
 Sit scelus horrori, virtus habeatur honori.
 Crimina deplora quibus amodo subtrahe lora.
 Fletibus exora dominum dum sufficit hora,
 Dum superest hora, fuge que sunt deteriora.
 Hec pete, praua caue, tibi sit graue viuere praua.
 Dulcis amice vale, quod sit peccas veniale.
Cognitio talis fiet signis generalis.
 Omnibus in rebus terquinis ante diebus.
 Atq; dies vnus mundi dans cernere fumus
 Testes horroris tot habens diriq; furoris.
 Est ostendendus per signa timenda timendus.

DE CONTEMPTU MVNDI.

Aequor inundabit, montesq; tumens superabit.
Terquinis cubitis excedens quatuor istis.
Non inuolendo seu fluctibus alta petendo.
Rursus submissum subterfluet equor abyssum,
Ut vix cernatur, quò cursus & vnda feratur.
Atiquisq; status postquam fuerit reparatus,
Quicquid aquis tegitur vita sensuq; potitur
Aequor inundabit, incerta voce sonabit.
Voce sua plangent volucres nec pascua tangent.
Aera linquentes in campis conuenientes.
Solis ab occasu crebro labentia casu
Fulgura splendentem pertransibunt orientem.
Sydera flammabunt, & longo crine micabunt.
Motus terra dabit, animal nullum pede stabit.
Ligna q; frondentum nemorum genus omne virentum,
Sanguinis humorem sudabunt omnia rorem.
Montes soluentur, quasi puluis efficientur.
Saxa q; vis scindet partem pars altera findet.
Quodq; laborauit noster labor edificauit,
Tunc confundetur, tunc ad nihilum redigetur,
Abdita siluarum fugiet omne genus ferarum,
Et quasi ploratus dabit in campis vlulatus.
Venturumq; metum resonans communeq; lethum.
Bustis con fractis ac omnino patefactis.
Surgere nitentur que corpora clausa tenentur.
Vrbibus exhibunt homines properantes & ibunt,
Passum plangentes sine sensu, nilq; loquentes.
Summa dies rerum post hec, erit atq; dierum.
Et quotquot viuent morientur, postq; resurgent
Mundi defuncti, necnon ab origine mundi.
Hi qui saluantur qui perpetuo cruciantur,
Huius terrorem quis diceret atq; dolorem?
Cum tot tormentis conturbatis elementis.

LIBER PRIMVS

Coelum.terra.mare monstrabunt hec properare.
 Dantia maiorum multis documenta malorum.
 Huius terrorem timeamus, amemus honorem.
 Quo se noscendum plene deus atq; videndum
 Iustis prebebit, secreti nilq; latebit
 Quod non cernatur, ac in deitate sciatur.
 In qua gaudebunt, qui pura mente nitentur.
 Et bene gaudebunt, quia gaudia sine carebunt.

Incipiunt fabule esopi.

T iuuat & proferat conat pagina presens.
 Dulcius irrident seria picta iocis. (res
 Hortul? iste parit fructu cu flore. fauo
 Flos & fructus emut. hic sapit, ille nitet.
 Si fruct? pl? flore placet, fructu lege, si
 Pl? fructu flore, si duo, carpe duo (flos

at quere

gestaba tupe

Ne mihi torpentem sopitet inertia sensum,
 In quo peruigilet mens mea nouit opus.
 Ut messis precium de vigili surgat agello
 Verbula sicca deus impleat ore suo.
 Verborum leuitas morum fert pondus honestum.
 Et nucleum celat arida testa bonum.

De gallo & hyaspide.
 Dum rigido fodit ore finium, dum quesitat escam
 Dum stupet inuenta hyaspide gallus ait.

Res vili preciosa loco nitidique coloris
 Hac in sordibus manes, nil mihi messis habes.

Si tibi nunc esset qui debuit esse repertor,

Quem finis sepelit, viueret arte nitor.

Nec tibi conuenio, nec tui mihi, nec tibi profum,
 Nec tu mihi prodes, plus amo, cara minus.
 In gallo stolidum, in hyaspide dona sophie
 Pulchra notes, stolido nil sapit ista seges.

en a quista faciedat

entero

las cosas omnes

FABVLARVM ESOPi.

1. comedit

De lupo & agno.

Quod si lupo, est agnus. sitit hic, sitit ille. fluentem
est scilicet
Linte non equo querit uterque sibi,

In summo bibit anne lupo; bibit agnus in imo.

Hunc timor impugnat verba mouente lupo.

Rupisti potumque mihi riuumque decorem.

Agnus utrumque negat se ratione tuens. *defendiendo*

Nec tibi nec riuo nocui. nam prona supinum *individuo*

Nescit iter, nec adhuc vnda nitore caret.

Sic iterum tonat ore lupo, mihi damna minaris!

Non minor, agnus ait. cui lupo, immo facis. *mas ante*

Fecit idem tuus ante pater sex mensibus actis. *lo habet*

Cum bene patrisse, crimine patris obi. *paradoxe*

Agnus ad hec, tanto non vixi tempore. predo *tuimiles*

Sic tonat. an loqueris fuscifer? huncque vorat.

Sic nocet innocuo nocuus, causamque nocendi

Inuenit. hi regunt qualibet vrbe lupi.

De mure & rana.

Quis iter rumpente lacu venit obuia muri
Rana loquax, & opem pacta nocere cupit.

Omne genus pestis superat mens dissona verbis,

Dum sentes animi florida lingua polit.

Rana sibi murem filo confederat. *audet*

Nectere fune pedem, rumpere fraude fidem. *in leatad*

Pes cogit ergo pedi, sed mens a mente recedit.

Ecce natant. trahitur ille. sed illa trahit.

Mergitur vt secum murem demergat amico.

Naufragium faciens naufragat ipsa fides.

Rana studet mergi, sed mus emergit, & obstat

Naufragio. vires suggerit ipse timor. *fremitu*

Miluis adest, miserumque truci rapit vngue duellum.

Hic iacet. ambo iacent. viscera rupta patent.

Sic pereant, qui se prodesse fatentur & obsunt.

*lomes
mo*

LIBER PRIMVS

Discat in actorem pcena redire suum.

De cane & oue.

IN causam canis vrget ouem. sedet arbiter. audit.

Reddat ouis panem vult canis, illa negat.

Pro cane stat miluus. stat lupus, stat vultur, & instant.

Panem quem pepigit reddere, reddat ouis.

Reddere non debet, nec reddere iure tenetur,

Et tamen vt reddat arbiter instat oui.

Ergo suum (licet hyems erat) preuendit amictum,

Et boream patitur vellere nuda suo.

Sepe fidem falso mendicat inertia teste.

Sepe solet pietas criminis arte capi.

De cane gerente carnem.

QUIN carnem gerit ore canis, caro porrigit vmbra.

Vmbra coheret aquis, has canis vrget aquas.

Spem carnis plus carne cupit. plus fenore. signum

Fcenoris os aperit, sic caro spesq; perit.

Non igitur debent pro vanis certa relinqui.

Non sua si quis amet, mox caret ipse suis.

De leone/oue/capra/& iuuenca.

AT ratione pari fortunę munera sumant,

Sumunt foedus ouis/capra/iuuenca/leo.

Ceruus adest. ceruum rapiunt. leo sic ait. heres

Prinę partis ero, nam mihi primus honor.

Et mihi defendit partem vis prima secundam.

Et mihi dat maior tertia iure labor.

Et pars quarta mecum nisi sit mea rumpet amorem.

Publica solus habet fortior ima premens.

Ne fortem societ fragilis vult fabula presens.

Nam fragili fidus nesciet esse potens.

De latrone vxorem ducente.

FEMINA dum nubit furi, vicinia gaudet.

Vir bonus & prudens talia verba monet.

*Tertia. i.
tertiam
partem.*

FABVLARVM ESOP. 11

Sol pepigit sponsam. iouis aurem terra querelis
Pertulit, & causam cur foret egra dedit.

Sole necor solo. quid erit si creuerit alter?

Quid patiar? quid aget tanta caloris hyems?

Hic prohibet sermo letum prebere fauorem,

Qui mala fecerunt, vel mala facta parant.

De lupo & grue.

ARcta lupum cruciat via gutturis osse retento.

Mendicat ^{medicina} medicam ^{lupus que ad eum} multa daturis opem.

Grus ^{delas} promissa petit de faucibus ^{de la gurgulenta} osse reuulso. ^{arcanis}

Cui lupus, en viuis munere tuta meo.

Nonne tuum potui ^{conuulso} morfu precindere collum,

Ergo pro dono sit tua vita meo.

Nil prodest prodesse malis. mens praua malorum

Inmemor accepti non timet esse boni.

De duabus canibus.

DE partu querulam verborum nectare plenam

Pro cane mota canis suscipit e de canem.

Hec abit, illa manet. hec cursitat, illa quiescit.

Sed tamen a partu rumpitur illa quies.

Illa redit, reddiq; sibi sua tecta precatur.

Obserrat hec aurem, nec minus aure domum.

Plus prece posse minas putat hec, plus bella duobus.

Nescit posse minas plus prece bella minis.

Cum dolor hanc armet, plus matrem filius armat.

Cedit sola gregi, causaq; iusta perit.

Non satis est tutum mellitis credere verbis.

Ex hoc melle solet pestis amara sequi.

De homine & colubro.

QUin niue canet humus, glacies dum sopit aquarum

Cursus, in colubrum turbida sequit hyems.

Hunc videt, hunc reficit hominis clementia ventum.

Temperat hunc tecto, temperat igne gelu.

LIBBER PRIMVS

Ore ferit virus coluber, sic toxicat illum.
Hospes ait colubro, non rediturus abi.
Non exit coluber, nec vult exire, sed heret,
Amplectensq; virum sibila dira mouet.
Reddere gaudet homo nequam pro melle venenum.
Pro fructu pœnam, pro pietate dolum.

De asello & apro.

AVdet asellus aprum risu tentare proteruo.
Audet iners forti dicere, frater auc.
Vibrat aper pro voce caput, nam verba superbit
Reddere, sed dentem vix tenet ira trucem.
Sus tamen ista mouet. vilem dens nobilis escam
Spernit. desidia tutus es ipsa tua.
Non debet stolido lædi prudentia risu.
Nec stolidus doctum debet adire iocis.

De mure rustico & urbano.

BVsticus urbanum murem mus suscipit ede.
Commodat & mensam, mensaq; mente minor.
In tenui mensa satis est sincera voluntas.
Nobilitat viles mens generosa dapes.
Facto sine cibis urbanum rusticus audit.
Urbani focius tendit in vrbis opes.
Ecce penum subeunt. inseruit amicus amico.
Inuigilans mense fercula mensę gerit,
Commendat, conditq; cibos clementia vultus.
Conuiuam satiat plus dape mentis honor.
Ecce ferę claus immurmurat, ostia latrant.
Ambo timent, fugiunt ambo, nec ambo latent.
Hic latet, hic latebras cursu mendicat inepto.
Assuitur muro reptile murus onus.
Blanda penu clauso parcit fortuna timori.
Ille tamen febrit, teste timore tremit.
Exit qui latuit, timidum sic lenit amicum.

FABVLARVM ESOPi.

Gaude carpe cibos, hæc sapit esca fauum,
Fatur qui timuit, latet hoc in melle venenum.
Fellitumq; metu non puto dulce bonum.
Quam timor obnubit, non est syncera voluptas.
Non est solícito dulcis in ore fauis.
Rodere malo fabam, quam cura perpeti rodi.
Degenerare cibos cura diurna facit.
His opibus gaude, qui gaudes turbine mentis,
Pauperiem ditet pax opulenta mihi.
Hæc bona solus habe, quæ sunt tibi dulcia soli,
Det precium dapibus vita quieta meis.
Finit verba, redit, præponit tuta timendis.
Et quia summa timet, tutius ima petit.
Pauperies si læta venit, ditissima res est.
Tristior immensas pauperat usus opes.

De vulpe & aquila.

QUoniam vulpes aquilam pro rapta prole perungit
Mille precum, prædam reddere nescit auis.
Præda gemit, nidique timet cibus esse gulosi.
Sed redimit natos utilis arte parens.
Arboreum zonat stipulis & vimine truncum.
In stipulam docto dirigit ore facem.
In pullos aquilæ coniurat copia fumi.
Hanc tamen ut vulpem prouida placat auis.
Non sit qui studeat (quia maior) obesse minori,
Cum bene maiori possit obesse minor.

De testudine & aquila.

QUæ aquilæ prædo testudinis aera findit.
Hanc sua concha tegit, cornua longa patent.
Hoc monitu cornix aquilam præmunit ineptum.
Fers onus, at fiat utile, crede mihi.
Quod geris in concha, cibus est tibi, surripit illum
Concha cibum, concham frange, cibusq; cadet.

LIBER SECVNDVS

Vt concham lanies, pro viribus vtere sensu.

Hanc si celsa cadat, faxea franget humus.

De se stultus homo subuersus turbine lingue

Corruit, & fortes iusta procella rapit.

De vulpe & coruo.

Vulpe gerente famem coruū gerit arbor, & escam
Ore gerens, coruus vulpe loquente filet.

Corue decore decens, cignum candore peremptas.

Si cantu placeas, plus aue quāq; places.

Credit auis, pictęq; placent preludia lingue.

Dum canit vt placeat, caseus ore cadit.

Hoc fruitur vulpes. insurgunt tēdia coruo.

Asperat in medio damna dolore pudor.

Fellitum patitur risum quem mellit inanis

Gloria vera parit tēdia falsus honor.

De leone & apro.

Iretit miserum grauitas annosa leonem.

Inglatiat corpus corq; senile gelu.

Instat aper. pensat veteri pro vulnere vulnus.

Fronte eum telo taurus vtroq; fodit.

Sequit asellus iners, & frontem calce sigillat.

Hoc solo gemitu vindicat acta leo.

Omnia que vici, me vincunt omnia. dormit

Vis mea. dormit honor. dormit honoris opus.

Cui nocui nocet ille mihi, multisq; peperci

Qui mihi non parcunt, pro pietate nocent.

Hunc timeat casum, qui se non fulsit amico.

Nec dare vult foelix quam miser optat opem.

De catulo & asello & domino.

DUrmuris & caude studio testatur amorem

Nunc lingua catulus, nunc pede palpat herum.

Gaudet herus, comitemq; ciborum

Efficit, alludit turba ministra cani.

FABVLARVM ESOPi.

Arte pari fimilesq; cibos fimilemq; fauorem

Lucrari cupiens inquit afellus iners.

Me catulo p̄fert vitę nitor.vtile tergum.

Nec fructu placeo, sed placet ille ioco.

Ludam.ludo placens.sic ludit tempore viſo:

Vt placeat ludo,ludit & inſtat hero.

Blandiri putat ore tonans,humeroq; priorum

Preſſo molle pedum ſe putat eſſe pium.

Clamat herus,vult clamor opem,ſubit ordo clientum.

Multa domat multo verbere claua reum.

Quod natura negat nemo foeliciter audet.

Diſplicet imprudens quando placere putat.

De mure & leone.

Rigida ſopito blanditur ſilua leoni.

Curſitat hic murmur ludere prompta cohors,

Preſſus mure leo murem capit.ille precatur.

Ille precem vibrat,ſupplicat ira preci.

Hęc tamen ante mouet animo,quid mure perempto

Laudis habet ſummum,vincere parua pudet.

Si nece dignetur murem leo,nõne leoni

Dedecus? & muris cœperit eſſe decus.

Si vincat minimum ſummus,ſic vincere fraus eſt

Vincere poſſe decet,vincere crimen habet.

Si tamen omne decus ſit laus,ſic vincere laus eſt.

Et decus hoc minimo fiet ab hoſte minus.

De precio victi pendet victoria.victor

Tantus erit victi gloria quanta fuit.

Mus abit,& grates reddit,ſi reddere poſſit.

Spondet opem ſolus.fit mora parua dies.

Nam leo rete ſubit,nec prodeſt viribus vti.

Sed prodeſt querulo murmure damna loqui.

Mus redit.hunc reperit.cernit loca.vincula rodit,

Hac ope penſat opem,ſic leo tutus abit.

LIBER SECVNDVS

Rem potuit tantam minime prudentia dentis.

Cui leo dans veniam se dedit ipse sibi.

Tu qui summa potes, ne despice parua potentem.

Nam prodesse potest, si quis obesse nequit.

De miluo infirmo & matre.

Quius mole iacet morbi, matremque precatur
Ut superis pro se det sacra, detque preces.

Mater ait, mi nate deos & sacra deorum

Lesisti, recolunt impia facta dei.

Criminis ultores pensant pro crimine poenam.

Dum sacra turbasti, poena tinenda fuit.

Te cogit timor esse pium, te poena fidelem.

Hic timor hec pietas cum nece fera venit.

Qui maculat vitam, mundus cur incolit aras.

Quem sua facta premunt, cur aliena leuat.

De hirundinibus & aliis auibus.

Tinum pariat lini de semine semen,

Nutrit humus, sed aues tangit hirundo metu.

Hic ager hoc semen nobis mala vincla minantur.

Vellite pro vestris semina sparsa malis.

Turba fugit sonitus monitus, vanosque timores

Arguit. exit homo semen, & herba viret.

Rursus hirundo monet instare pericula. rident

Rursus aues. hominem placat hirundo sibi.

Cunq; viris habitans, cantu blanditur amico.

Nam preuisa minus ledere tela solent.

Iam metitur linum, iam fiunt retia, iam vir

Fallit aues, iam se conscia culpat auis.

Vtile consilium qui spernit, inutile sumit.

Qui nimis est tutus, rhetia iure subit.

¶ FINIT LIBER PRIMVS.

¶ Incipit liber secundus.

De gentibus volentibus regem.

FABVLARVM ESOPV.

Abula nata sequi mores & pingere vitam
Tangit q̄ fugias, quodq; sequaris iter.
Rege carēs nūc regis iops, sine lege nūc exlex,
Absq; iugo gessit atica terra iugum.

Libertas errare negans se sponte coegit,
Et pudor ob legem fortior ense fuit.
Ne libitum faceret regem plebs libera fecit.
Et quę non potuit pellere, iussa tulit.
Rex cepit laniare truces, punire nocentes,
Quęq; leuanda leuans, quęq; premenda premens.
Hos onerat nouitas ciues in lege nouella.
Quod leuiter possent, vix potuere pati.
Vrbem triste iugum querula ceruice ferentem
Esopus tetigit consona verba moueris.

De ranis rege carentibus.

QVm nihil auderet ludentes ledere ranas,
Supplicuere ioui, ne sine rege forent.
Iuppiter huic voto risum dedit, ausa secundas
Rana preces subitum sensit in anne sonum.
Nam ioue dante trabem, trabis ictu flumine moto,
Demersit subitus guttura rauca timor.
Placato rediere metu videre tigillum.
Stando procul regem pertinuere suum.
Vt nouere trabem per se non posse moueri,
Pro duce fecerunt tertia vota ioui.
Ira iouem mouit, regem dedit. intulit hydram.
Hydrus hiante gula cepit obire lacum.
Clamitat ecce lacus. morimur, pie iuppiter audi.
Iuppiter exaudi, iuppiter affer opem.
Nos sepelit venter. nostri sumus esca tyranni.
Aufer cedis opus, redde quietis opes.
Ille refert, emptum longa prece ferte magistrum.
Vindicet æternus oçia spreta metus.

Omne boni precium nimio vilescit in vsu.
 Fitq; mali gustu dulcius omne bonum.
 Si quis habet quod habere decet, sit letus habendo.
 Alterius non sit, qui suus esse potest.

De accipitre & columbis.

Accipitrem milui pulsurum bella columbe
 Accipiunt regem, rex magis hoste nocet.
 Incipiunt de rege queri, quod sanius esset
 Milui bella pati quam sine Marte mori.
 Quicquid agas sapienter agas & respice finem.
 Ferre minora volo, ne grauiora feram.

De fure & cane.

Vre vocante canem pretenso munere canis,
 Spreto pane mouet talia verba canis.
 Vt fileam tua dona volunt, furtiq; laborant
 Esse locum, panem si fero, cuncta feres.
 Fert munus mea damna tuum, latet hamus in esca.
 Me priuare cibo cogitat iste cibus.
 Non amo nocturnum panem plus pane diurno.
 Aduena plus noto non placet, hostis hero.
 Non rapiet nox vna mihi bona mille dierum.
 Nolo semper egens esse, simulq; satur.
 Latratu tua furta loquar nisi sponte recedas.
 Hic silet, ille manet, hic tonat, ille fugit.
 Si tibi quid detur, cur detur respice, si des
 Cur des ipse nota, teq; gulose doma.

De fucula & lupo.

Vlt lupo vt pariat maturum fucula foetum,
 Seq; noui curam spondet habere gregis.
 Sus ait, hac cura careas, mihi nolo ministros.
 Horrent obsequium viscera nostra tuum.
 I procul, vt liceat mihi tutos fundere foetus.
 I procul, & pietas hec erit apta mihi.

FABVLARVM MESOPI.

Pro natis natura iubet timuisse parentes.

Fine dato verbis, hic abit, illa parit.

Tempore non omni non omnibus omnia credas.

Qui misere credit, creditur esse miser.

De terra pariente murem.

Terra tumet, tumor ille gemit. gemitusq; fatetur
Partum, ferè perit sexus vterq; metu.

Cum tumeat tellus, monstrat se magna daturam.

Horrent, & trepidant, & prope timent.

In risum tumor ille redit. nam turgida murem

Terra parit, iocus est quod timor ante fuit.

Sæpe minus faciunt homines qui magna minantur.

Sæpe gerit vanos causa pusilla metus.

De agno & lupo.

Quoniam in grege barbato dum ludit iunior agnus,
Tendit in hunc lupo dissona verba mouens.

Cur olidam munda sequeris plus matre capellam.

Lac tibi præberet dulcius ipsa parens.

Est prope. festina. matrem pete. munere matris

Lac bibe, nam seruat vbera plena tibi.

Agnus ad hæc, pia capra lac dulce mihi propinat.

Me vice matris alit. me vice matris amat.

Nec mihi sed domino prodest me viuere, viuo

Vt metat in tergo vellera multa meo.

Ergo mihi præstat nutriri lacte caprino,

Quàm lac matris habens mergar in ore tuo.

Omnes vincit opes securam ducere vitam.

Pauperius nihil est quàm miser vsus opum.

Nil melius certo monitu, nil peius iniquo.

Consilium sequitur certa ruina malum.

De viro & eius cane.

Remauit natura canem pede. dente. iuuenta.

Hic leuis. hic mordax. fortis & inde fuit.

LIBER SECVNDVS

Tot bona furatur senium, nam robore priuat
Corpus, dente genas, & leuitate pedes.
Hic leporem prendit, fauces lepus exit inermes.
Illusum domini verberat ira canem.
Reddit verba canis, dum me pia pertulit etas,
Nulla meum potuit fallere preda pedem.
Defendit senii culpam laus ampla iuuentę.
Nunc mea vis cecidit, facta priora vigent.
Nullus amor durat nisi fructus seruet amorem.
Quilibet est tanti, munera quanta facit.
Magnus eram, dum magna dedi. nunc marcidus annis
Vileo, de veteri mentio nulla bono fit.
Si laudas quod eram, quod sum culpate proteruum.
Si iuuenem recipis, pellere turpe senem.
Se misere sciat seruire, qui seruit iniquo.
Parcere subiectis nescit iniquus homo.

De leporibus a silua fugientibus.

Silua tonat, fugiunt lepores, palus obuia venit.
Fit mora, respiciunt ante, retroq; timent.
Dum liberant in mente metus, se mergere pati
Sic metuunt, ranas stagna subire vident.
Vnus ait, sperare licet. non sola timoris
Turba sumus. vano rana timore latet.
Spem decet amplecti, spes est via prima salutis.
Sepe facit metui non metuenda metus.
Corporis est leuitas & mentis inertia nobis.
Ista metus causam suggerit, illa fugam.
Sic metuat quicumq; timet, ne mole timoris
Spe careat. grauis est spe fugiente timor.
Speret qui metuit morituros viuere videns.
Spe duce victuros spe moriente mori.

De hedulo & lupo.

Apra cibum querens hedulum comendat ouis.

FABVLARVM ESOPi.

Hunc illi solida seruat ouile fera.
Natum cautum parens monitu premunit amico,
Vt lateat, nec sit in sua damna vagus.
Hic latet. ecce lupo mouet ostia. voce caprina
Exprimit, vt pateant ostia clausa petit.
Ast procul hedus ait. caprissas gutture falso,
Cum bene caprisses te procul esse volo.
Quod mea sis mater mentitur imago loquendi.
Rimula qua video te docet esse lupum.
Infita natorum cordi doctrina parentum
Cum pariat fructum, spreta nocere solet.

De rustico & angue.

BVstica mensa diu nutritum nouerat anguem.
Humanam potuit anguis amare manum.
Gratia longa viri subitam mutatur in iram,
Ira per anguineum dirigit arma caput.
Vulneris auctor eget, se vulnere credit egenum.
Angui pro venia supplicat. anguis ait.
Non ero securus, cum sit tibi tanta securis,
Dum cutis hec memorat vulnera scripta sibi.
Qui me lesit, item ledet si ledere possit.
Expedit infido non iterari fidem.
Sed quia te piguit sceleris, scelus omne remitto.
Nam gemitus veniam vulnere cordis emit.
Qui primo nocuit, vult posse nocere secundo.
Que dedit infidus mella, venena puto.

De ceruo & oue.

Ceruus oui presente lupo sic intonat. amplum
Vas tritici debes reddere, redde mihi.
Sic iubet esse lupo. paret timor iste iubenti,
Nanq; die fixo debita spondet ouis.
Fit mora. ceruus ouem vexat pro foedere. ceruo
Inquit ouis, non stant foedera facta metu.

LIBER SECVNDVS

Torpes merfa cauis, leuitas mihi queritur alis.
 Dat tibi fossa domum, nobilis aula mihi.
 Delicie sunt grana tuę, me regia nutrit
 Mensa, bibis fecem, sed bibo dulce merum.
 Quod bibis a limo suggis, mihi suggerit aurum
 Quod bibo, saxa premis, regia tecta premo.
 Aede, cibus, potu, thalamo cum regibus vtor.
 Regine teneris oscula figo genis.
 Non minus vrentes mittit formica fagittas,
 Et sua non modicum spicula fellis habent.
 Ludo merfa cauis, nescit tua poena quietem.
 Sunt mihi pauca satis, sunt tibi multa parum.
 Me letam iubet esse cauis, te regia tristem.
 Plus grana mihi placent, q̄ tibi regis opes.
 Venatur mihi farra labor, tibi fercula furtum.
 Hęc mihi pax mellit, toxicat ille timor.
 Mundo farre fruor, tu foedas omnia tactu.
 Cum nullis noceam, cui libet ipsa noces.
 Est mea parcendi speculum tua vita nocendi.
 Sunt mea quę carpo, non nisi rapta voras.
 Vt comedas viuis, comedo ne viuere cessem.
 Me nihil infestat, te fugat omnis homo.
 Vnde petis vitam, rapitur tibi vita palato.
 Dulcia vina bibens fel necis acre bibis.
 Si negat ala tibi ventoso victa flabello,
 Aut nece vinceris, aut semiuiua iaces.
 Si potest estiuu dono durare fauoris,
 Cętera si parcunt, non tibi parcit hyems.
 Dulcia pro dulci, pro turpi turpia reddi
 Verba solent, odium lingua fidemq; parit.

De lupo & vulpe.

Respondere lupo de furti fraude tenetur
Vulpes, eam vocat, hic petit, illa negat.

FABVLARVM ESOPi.

Simius est iudex. docti non errat acumen

Iudicis. arcanum mentis in ore legit.

Iudicium fugit. poscis quod poscere fraus est.

Visq; fidem de re, quam negat ipsa fides.

Tu bene furta negas. te vite purior vsus

Liberat. hanc litem pax domet. ira cadat.

Simplicitas veri, fraus est puerpera falsi.

Esse solent vite dissona verba tue.

Sordibus imbuti nequeunt dimittere sordes.

Fallere qui didicit, fallere semper amat.

De homine & mustella.

QReda viri predo murum mustella precatur

Da veniam. debes parcere. parce mihi.

Quod caret hoste domus, quod abest a forde fatetur.

Esse meum. pro me te rogat. ergo faue.

Seruitio me redde tuo. mihi laboris

Premia. pro dono sit mea vita mihi.

Ille refert. operum debetur gratia menti.

Non operi gratum mens bona reddit opus.

Nemo (licet profit) nisi vult prodesse meretur.

Nam prodesse potest hostis obesse volens.

Cum mihi prodesse, nihil mihi prodesse putabas.

Hostibus ipsa meis, & meus hostis eras.

Non mihi monstra necans, sed eras tibi prouida soli.

Sic panem poteras rodere sola meum.

Pane meo pinguis, mihi da pinguedinis vsum.

Damno penso necem. digna perire peri.

Nihil honorat factum nisi facti sola voluntas.

Non operis factum, sed noto mentis opus.

De rana & boue.

AEquari vult rana boui. tumet ergo. tumentem

Natus ait. cessa. pre boue toto nihil.

Rana dolet, meliusq; tumet. premit. ille. tumentem

Apologus
horatianus.

LIBER TERTIVS

Vincere non poteris, victa crepare potes.

Fortius iratam vexat tumor. illa tumoris

Copia scindit eam. viscera rupta patent.

Cum maiore minor conferre desinat, & se

Consulat, & vires temperet ipse suas.

¶ Finit liber secundus.

¶ INCIPIT LIBER TERTIVS.

De leone vulnerato.

Olicitus præde currit leo. spina leonem

Vulnerat. offendit in pede mersa pedes.

Fit mora de cursu. leuitas improuida lapsum

Sepe facit, leso stat pede turba pedum.

Vix egrum finit ire dolor, saniemq; fatetur

Maior, idem loquitur vulneris ipse dolor.

Cum ledit miseros fortuna medetur eisdem.

Hoc est, cur medicum plaga leonis habet.

Nam leo pastorem reperit. pastorq; leoni

Pro dape tendit ouem. respuit ille dapem.

Supplicat, & tenso. plagam pede monstrat. at ille

Orat opem. pastor vulnera soluit acu.

Exit cum sanie dolor & res causa doloris.

Hic blando medicam circuit ore manum.

Sospes abit. meritumq; notans in corde sigillat.

Tempore deleri gratia firma nequit.

Hic leo vincla subit romanę gloria præde

Hunc habet, & multas mulcet harena feras.

Ecce necis pœnam pastoris culpa propinat.

Clauditur in mediis, & datur esca feris.

Hunc leo presentit. petit hunc. timet ille, timentis

Hęc fera blanditur. sperat. abiitq; timor.

Nil feritatis habens ludit fera. cauda resultat.

Dum fera mansuescit, se negat esse feram.

Hunc tenet. hunc lingit. pensatq; salute salutem.

FABVLARVM ESOPi.

Nulla finit fieri vulnera. nulla facit.

Roma stupet. parcitq; viro parcitq; leoni.

Hic redit in silvas, & redit ille domum.

Non debet meritum turpis delere vetustas.

Accepti memores nos decet esse boni.

De leone & equo.

Undet equus pratum, petit hunc leo. cura leonis
Hunc mouet, vt fiat esca leonis equus.

Inquit equo, mi frater aue, fruor arte medendi.

Et comes & medicus sum tibi. paret equus.

Sentit equus fraudes, & fraudi fraude resistit.

Mente prius texens retia fraudis ait.

Quęsitus placidusq; venis, te temporis affert

Gratia, te rogitat pes mihi sente grauis.

Hic fauet. instat equo. subiecto vertice calcem

Imprimit. & sopit membra leonis equus.

Vix fugit ille sopor. vix audet vita reuerti.

Vix leo colla mouens respicit. hostis abest.

Seq; leo damnat. patior pro crimine poenam.

Nam gessi speciem pacis, & hostis eram.

Quod non es nec velis. quod es esse fatere.

Est male quod non est, qui negat esse quod est.

De equo & asino.

O Audet equus phaleris. freno sella q; superbit.

Ista quidem vestit aureus arma nitore.

Obstat asellus equo. vicus premit artus asellum.

Vexat onus. tardat natus eundo labor.

Quod sibi claudit iter, sonipes inclamat asello.

Occurris domino vilis aselle tuo?

Vix tibi do veniam de tanti crimine fastus.

Gui via danda fuit libera dignus eram.

Supplicat ille nimis. transitq; silendo timorem.

Fit timor. surda preterit aure minas.

LIBER TERTIVS

Summus equi declinat honor. dum vincere tentat,
Vincitur, & cursum viscera rupta negant.
Priuatur phaleris. freno priuatur honesto.
Hunc premit affiduo reda cruenta iugo.
Huic tergum macies acuit. labor vlcerat armos.
Hunc videt inq; iocos audet asellus iners.
Dic sonipes vbi sella nitens? vbi nobile frenum?
Hec tibi cur macies? cur fugit ille nitior?
Cur manet hic gemitus? cur illa superbia cessat?
Vindicat elatos iusta ruina gradus.
Stare diu nec vis. nec honor. nec forma. nec etas
Sufficit in mundo. plus tamen ista placent.
Viue diu, sed viue miser. sociosq; minores
Disce pati. risum det tua vita mihi.
Pennatis ne crede bonis. te nulla potestas
In miseros armet. nam miser esse potes.

De quadrupedibus & auibus.

Quadrupes pugnant auibus. victoria micat.
Spes onerata metu vexat vtrunq; gregem.
Linqvit aues que sumit auis de vespere nomen,
Nec timet oppositi castra subire gregis.
Armat aues aquile virtus, & viribus implet,
Et monitu torpet altera turba metu.
Amplexatur aues vlnis victoria letis.
Pro titulo poenam transfuga sumit auis,
Vellere nuda suo pro plumis vulnera sumit,
Edictumq; subit ne nisi nocte volet.
Non bonus est ciuis, qui prefert ciuib; hostem.
Vtiliter seruit nemo duobus heris.

De philomena & accipitre.

Dum philomena sedet. studium mouet oris amant
Sic sibi sic nido visa placere suo.
Impetit accipiter nidum. pro pignore mater

FABVLARVM ESOPi.

Supplicat.alter ait,plus prece carmen amo.
Nec prece nec precio, sed amœno flectere cantu
Me potes. ille filet. dulcius illa canit.
Mente gemit licet ore canat. mens eius arefcit,
Cuius mellifluum manat ab ore melos.
Impia fatur auis. sordet modus iste canoris.
Et laniat natum matre vidente suum.
Mater obit, nec obire potest. sed viuit, vt ipsam
Vincat vita necem plus nece cladis habens.
Cor patitur matris plus nati corpore. corpus
Rodit auis rostro, cor fodit ense dolor.
Vestigat sua penna scelus, nam fraudibus vfo
Aucupe fraudosam viscus inescat auem.
Fine malo claudî mala vita meretur. iniquus
Qua capit infantes, se dolet arte capi.

De lupo & vulpe.

DItat præda lupum, ducit lupus ocia longa.
Fausto cibo vulpes inuidet, ista mouet.
Frater aue. miror cum tanto tempore mecum
Non frueris, nequeo non memor esse tui.
Ille refert. pro me vigilat tua cura precari.
Numina non cesses, ne mea vita ruat.
Fraude tamen munita venis, falsoq; venenum
Melle tegis. dolor est copia nostra tibi.
Extorquere paras aliquid, furtumq; minaris.
Sed mea furtiuam respuit esca gulam.
Spreta redit. spretam stimulat dolor. apta dolori
Fraus subit. ad pecudum transuolat ipsa ducem.
Hunc monet his verbis. tua gratia muneris instar
Sit mihi, nanq; lupum dat mea cura tibi.
Hostem perde tuum, tuus iacet hostis in antro.
Vir fauet, antra petit. hic necat ense lupum.
Ista lupi consumit opes. sed floret ad horam,

LIBER TERTIVS

Vita nocens. vulpes casse retenta gemit.
Cui nocui nocet ecce mihi, nocuisse nociuo
Iure cado, cuius concidit arte lupus.
Viuerē de raptō vitam rapit. inuidus instans
Alterius damnis in sua damna ruit.

De ceruo & canibus.

HONS nitet argento similis. satis arida ceruum
Huc rapit, haurit aquas. se speculatur aquis,
Hunc beat, hunc mulcet ramosē gloria frontis,
Hunc premit, hunc lēdit tibia macra pedum.
Ecce canes. tonat ira canum. timet ille. timentī
Fit fuga. culpātī cruris adorat opem.
Siluę claustra subit. cornu retinente morantur
Crura. nec captum cornua longa negant.
Spernere quod proſit, vel amare quod obſit ineptum eſt.
Quod prodeſt fugimus. & quod amamus obeſt.

De viro & vxore.

QUIN vir & vxor amant, vxorem priuat amato
Parca viro, nec eam priuat amore viri.
Coniugis amplectans tumulum pro coniuge vexat
Vngue genas, oculos ſtetibus, ora ſono.
Hanc iuuat ipſe dolor, nequit hac de ſede reuelli
Grandine, ſeu tenebris. ſeu prece. ſiue minis.
Ecce reum damnat iudex. crux horrida punit.
In cruce cuſtodit tempora noctis eques.
Hic ſitit. ad tumulum vocat hunc & clamor & ignis,
Orat aque munus. hec dat. & ipſe bibit.
Aegrum nectareis audet cor tangere verbis.
Hunc vocat ad primum cura ſalutis opus.
Sed redit. & dulces monitus intexit amaro
Cordi. victa ſubit clauſtra doloris amor.
Vir metuens furem capi ſuspendia furis
Viſit. ſed viduam tactus amore petit.

FABVLARVM ESOPi.

Hanc ligat amplexu. fructumq; ligurit amoris.

Hic redit ad furem, sed loca fure carent.

Hic dolet. hic queritur. dolor instigat amicam.

Non bene seruato fure timore premor.

Rex mihi seruandum dederat. me regius ensis

Terret, & extorrem me iubet esse timor.

Hęc ait. inueni spem que tibi suscitet artem.

Vir meus implebit in cruce furis onus.

Ipsa viri bustum referat pro fure, catenat

Ipsa virum. restem subligat ipsa viro.

Huic merito succumbit eques. succumbit amori

Illa nouo. ligat hos firmus amore thorus.

Sola premit viuos metu penaq; sepultos.

Fœmina fœmineum non bene finit opus.

De iuene & thaide.

ARte sua thais iuuenes irretit amorem.

Fingit, & ex ficto fructus amore venit,

A multis fert multa procis. ex omnibus vnum

Eligit. huic veri spondet amoris opes.

Sum tua, sisq; meus. cupio plus omnibus vnum.

Te volo, sed nolo munus habere tuum.

Percipit ille dolos, & dedit qualia sumpsit.

Sis mea, sumq; tuus. nos decet æquus amor.

Viuere non vellem, nisi mecum viuere velles.

Tu mihi sola salus, tu mihi sola quies.

Sed falli timeo, quia me tua lingua fefellit.

Præteriti ratio scire futura facit.

Vitat apes taxum, quam gustu sepe probauit.

Fallere vult hodie, si qua fefellit heri.

Thaïda si quis amat, sua ne se credat amari.

Thais amore caret. munus amantis amat.

De patre & eius filio.

Et pater. huic genitus. hic patri credere nescit.

LIBER TERTIVS

Nam facienda fugit, & fugienda facit.
Mens vaga discurret, & menti consonat ætas.
Mentis & ætatis turbine frena fugit.
Ira senis feruos pro nati crimine punit.
Instruit ista senem fabula nata sequi.
Cauta bouem vitulumq; manus supponit aratro.
Hic subit. ille iugum pellit. arator ait.
Gaude, lætus ara tu, quem domat vsus arandi.
A boue maiori discat arare minor.
Non placet vt fides. sed des exempla minori
Qui pede qui cornu pugnat abire iugo.
Sic domat indomitum domito boue cautus arator
Sic veterem sequitur iunior ille bouem.
Proficit exempli merito cautela docendi.
Maiorq; sua credat in arte minor.

De vipera & lima.

Vipera fabrilem dapis anxia tendit in eadem.
Incipit hæc limam rodere. lima loqui.
Nescis posse meum. que sit mea gloria nescis.
Dente meo pateris, non ego dente tuo.
In tenuem forti ferrum molo dente farinam.
Et cadit a tritu dura farina meo.
Ferreæ mordaci castigo tubera morfu.
Aspera plano. seco longa. foranda foro.
Deliras igitur cum dente minaris inermi.
Rideo si ferior. vulnera ferre gemis.
Fortem fortis amet. nam fortem fortior agit.
Maiori timeat obuius ire minor.

De lupis & ouibus.

Dvina lupis opponit oues. ouiumq; fatelles
Est canis. est veruex. hac ope fidit ouis.
Palma diu dormit. desperat turba luporum.
Et simulans lupo fallere tentat ouem.

LIBER TERTIVS

Fœdus vtrunq; fides iurato numine fulsit.
Id lupus, id simplex obside firmat ouis.
Datq; lupis male sana canes, recipitq; luporum
Pignora. non metuit nec sua damna videt.
Dum natura iubet natos vlulare lupinos
Turba lupina furit, fœdera rupta querens.
Ergo pecus tutoris egens in viscera mergit.
Præsida nuda suo sic tumultatur ouis.
Tutorem retinere suum tutissima res est,
Nam si tutorem abest hostis obesse potest.

De securi & nemore.

Quo teneatur eget nil ausa secare securis.
Armet eam lucus vir rogat. ille fauet.
Vir nemus impugnat. lassans in cede securi
Arboris omne genus vna ruina trahit.
Lucus ait. pereo. mihi met sum causa pericli.
Me necat ex dono rustica dextra meo.
Vnde perire queas, hostem munire caueo.
Qui dat quod pereat quem iuuat hoste perit.

De cane & lupo.

Quam canem filia lupum sociat, lupus inquit, amœna
Pelle nites. in te copia sancta patet.
Pro verbis dat verba canis. me dicit herilis
Gratia. cum domino me cibant ipsa domus.
Nocte vigil fures latratu nuncio. tutam
Seruo domum. mihi dat cumulus e de thorum.
Hec mouet ore lupus, cupio me viuere tecum,
Communem vt capient otia nostra cibum.
Verba canis reddit, cupio te viuere mecum,
Vna dabit nos mensa manusq; cibum.
Ille fauet, sequiturq; canem, gutturq; caninum
Respicit, & querit, cur cecidere pili?
Inquit, ne valeam morfu peccare diurno,

xxxv

LIBER TERTIVS

Vincla diurna fero, nocte iubente vagor.
 Reddit verba lupus, non est mihi copia tanti,
 Vt fieri feruus ventris amore velim.
 Ditiior est liber mendicis diuite seruo.
 Seruus habet nec se nec sua. liber habet.
 Libertas prædulce bonum bona cetera condit.
 Qua nisi conditur nil sapit esca mihi.
 Libertas animi cibus est & vera voluptas,
 Qua qui diues erit, ditiior esse nequit.
 Nolo velle meum pro turpi vendere lucro.
 Has qui vendit opes, hoc agit vt sit inops.
 Non bene pro toto libertas venditur auro.
 Hoc cœleste bonum præterit orbis opes.

De ventre pedibus & manibus.

Incusant auidi pedes & manus oia ventris.
 Omnia solus habes lucra, labore carens.
 Nos labor edomit, te fouit inertia. sorbes
 Omnia, quæ nostri cura laboris emitt.
 Disce pati famis acre iugum. vel disce labori
 Credere, teq; tui cura laboris alat.
 Sic ventri seruire negant. se venter inanem
 Comperit. orat opem. nil dat auara manus.
 Ille preces iterat, iterum fugit illa precantem.
 In stomachi fundo torpet, abitq; calor,
 Victa fame natura fugit, vis arida fauces
 Obserat, vt solitum non sinat ire cibum.
 Vult epulas dare fera manus, sed corporis egrum
 Perdita non reparans machina tota perit.
 Nemo sibi satis est. eget omnis amicus amico.
 Si non vis aliis parcere, parce tibi.

De simia & vulpe.

Simia de turpi queritur nate. porigit aurem
 Vulpes, nec recipit mente, sed aure preces,

FABVLARVM ESOPi.

Simia sic fatur. natis vt mihi dedecus ornet,
 Sufficeret caudę pars mihi parua tuę.
 Quid prodest nimia campos inculpere cauda?
 Quod mihi prodesset, est tibi pondus iners.
 Illa refert nimio damnas de pondere caudam.
 Est breuis atq; leuis, hęc duo damna queror.
 Malo verrat humum, quàm sit tibi causa decoris,
 Quàm tangat immundas res bene munda nates.
 In minimum minimo minimus ditaret egenum.
 Quod minimum minimo credis auare minus.

De mercatore & asino.

DVm fora festinus lucro petit, instat asello
 Institor, & pressum pondere fuste premit.
 Ille necem sperat, nece promittente quietem.
 Sed nece completa viuere poena potest,
 Tympana nam facit & cribella pellis aselli.
 Hinc lassatur & hinc pulsa tonante manu.
 Cui sua vita nocet, caueat sibi rumpere vitam.
 Non nece, sed meriti iure quiescit homo.

De ceruo bobus & canibus.

MOtus voce canum ceruus fugit. a via siluę
 Deserit, arua tenet, claustra bouina subit.
 Bos ait. aut luci tenebras aut equora campi
 Tutius intrares. hic piger. inde leuis.
 Nunc veniet custos bouum stabuliq; magister.
 Si duo vel tantum te videt alter obis.
 Ceruus ait. mihi vestra necem clementia demat.
 Condite me latebris, vt iuuat umbra fugam.
 Hunc tumulat foenum, p̄sepe reuisit arator.
 Frondibus & foeno munit. alitq; boues.
 Hic redit. & ceruus vitasse pericula gaudet.
 Bobus agit grates. ex quibus vnus ait.
 Est leue vitare cęcum. si venerit argus,

LIBER TERTIVS

Argum si poteris fallere tutus eris.
Centum fert oculos, cui se debere fatentur.
Et domus & serui tota'q; iura loci.
Res tua te reperit argum. res altera cecum.
Qui tibi dormitat scit vigilare sibi.
Hic latet. argus adest. pabulum bobus'q; ministrat.
Plus equo tenues viderat esse boues.
Dum munit presepe cibo, dum fulgurat ira,
Ausa videre diem cornua longa patent.
Quid latet hic? quid ait video? sentit'q; latentem.
Et bona fortunę munera letus habet.
Exulis est non esse suum. vigilare potentis.
Stertere seruorum. velle iuuare pii.

De iudeo & pincerna regis.

Hert iudeus opes. sed onus fert pectore maus.
Intus adurit eum cura. labor'q; foris.
Ergo metu damni sibi munere regis amorem
Firmat, vt accepto pro duce tutus eat.
Hunc regis pincerna regit, cor eius adurit
Auri dira sitis, & parat ense scelus.
Silua patet. subeunt. iudeus in ore sequentis
Cor notat. i sequar. i prior ille negat.
Sed gladium nudans nemo sciet, inquit. obito,
Ille refert, scelus hoc ista loquetur auis.
Profilit ex dumo perdix. hanc indice signans
Alter ait, scelus hoc ista loquetur auis.
Et rapit ense caput. & opes metit. & scrobe funus
Celat. agit celeres annus in orbe rotas.
Perdices domini coenę pincerna ministrat.
Ridet. & a risu vix vacat ille suo.
Rex audire sitit. hic differt dicere causam.
Fit locus, ambo sedent. hic petit. ille refert.
Rex dolet, & leto mentitur gaudia risu.

FABVLARVM ESOPI.

Vocat consilium. consiliumq; sedet.

Pincernam crucis esse reum sententia damnat.

CruX perimit meritum iure fauente cruci.

Vt perimas quemquam, nullum tibi suadeat aurum.

Nam decus & vitam mēsta ruina rapit.

De ciue & equite.

Quis eques sub rege vigent, hic prēlia regis,

Hic dispensat opes. hic vir. & ille senex.

Inuidiē prēflata genis innata doloris,

Flammis fax iuuenem torret honore senis.

Regis in aure truces figit de ciue susurros.

Est tibi non pastor, sed lupo ille senex.

Ditant furta senem, furtis sua copia creuit.

Est sua de censu gaza recisa tuo.

Firmabo mea verba manu. sua furta fateri

Hunc faciam. bello iudice verus ero.

Cum moueant obiecta senem, plus debilis etas

Hunc mouet, & senii crimine visus hebes.

Parcunt iura seni, si pro sene pugnet amicus.

Cui sibi nullus honor foenoris arma prębet.

Mendicat pugilem, sed abest qui pugnet amicus,

Nanq; fugit viso turbine falsus amor.

Dum fortuna tonat fugitiuos terret amicos.

Et quis amet, quis non, sola procella docet.

Cœna trahit ciuem. differt nox vna duellum.

Solicitat mentem iusta querela senis.

Quos meritis emi multos mihi fecit amicos

Longa dies, cunctos abstulit hora breuis.

De tot amicorum populo non restitit vnus.

Quanc; dedi multis nemo repensat opem.

Rebar pace frui, mea paci congruit etas,

Sed mea turbauit gaudia liuor edax.

Hosti multa meo palmam pepigere. tepesco,

LIBER TERTIVS

Ille calet. careo viribus, ille viget.
 Arma parum noui, se totum prebuit armis.
 Est mihi visus hebes, visus acutus ei.
 Nil mihi spondet opem, nisi iuste gratia cause.
 De fragili queritur preſide causa potens.
 Corporis eclipsim timet alti copia cordis.
 Nam fragili peccat mens animosa manu
 Si turpes nitide mendax infamia vite
 Infigit maculas, quid nituisse iuuat?
 Desperat, lugetque senex. hunc lenit arator,
 Qui senis arua nouat annua lucra ferens.
 Me stimulat pietas pro te proferre duellum.
 Est mihi pro domino dextera parata meo.
 Ecce dies oritur. locus est tempusque duelli.
 Stant pugiles, ineunt prelia mente. manu.
 Est equiti fœdum quod stet, quod pugnet arator.
 Sedque putat victum, ni cito vincat eum.
 De se nil retinet virtus oblita futuri.
 Dextraque corporeas prodiga fundit opes.
 Ictus ipse suos steriles expandit in usus,
 Et feriens hostem se magis hoste ferit.
 Sed proprię virtutis opes abscondit arator,
 Dum locus expensę detur & ora sue.
 Aut metu fallit, aut armis temperat ictus.
 Preciditque minas frontis vtrunque iubar.
 Dormitans vigilat. & cessans cogitat ictus.
 Et metuens audet dextera, notatque locum.
 Hęc mora non artis ratio, sed culpa timoris
 Creditur. arte fruens esse videtur iners.
 Gaudet eques vicisse putans, spernitque bubulcum.
 Sudoremque suum tergit ab ore suo.
 Ecce moram nescit equitem speculata morantem
 Et cubiti nodum rustica claua terit.

FABVLARVM ESOPi.

Huius plaga loci totius ac corporis aufert
Robur. cedit eques, seque cadente sedet.
O noua simplicitas. sedet ipse. vocatque sedentem.
Et nisi surgat eques, surgere velle negat.
Surge bubulcus ait. cui miles surgere nolo.
Alter ait. sedeas, meque sedere licet.
Turba stupet. prefectus adest. equitumque moranti
Imperat vt surgat, aut superatus eat.
Heret eques. prefectus ait. te vicit arator.
Pugna cadit. regi panditur ordo rei.
Rex ait, incisum nolo prefecte duellum,
Dedecus explanat iste vel ipse suum.
Pugna redit. milesque sedet, velut ante sedebat.
Surge bubulcus ait. non volo dixit eques.
Cultor ait. dum stare negas, ego stare negabo.
Surgere si tentes, surgere promptus ero.
Ambo sedent. ridet populus. presesque bubulco
Intonat. aut pugna, vel fuge. tempus abit.
Cultor ait, surgat, cadet si surgere velit.
Percute preses ait, percute surget eques.
Te decet aut illum victi sibi ponere nomen.
Hoc mihi non ponam nomen arator ait.
Surgam, surge miser, nam turpe ferire sedentem
Est mihi, sicque tibi turpe sedendo mori.
Sic ait, & timido vultu rogat ille furem
Parce precor. vincor. supplico victor abi.
Leta nouat fortuna senem, senis vnicus heres
Scribitur, & dignas intrat arator opes.
Ius superat vires, fors aspera monstrat amicum.
Plus confert odio gratia. fraude fides.
Fine fruor versu gemino, quid cogitet omnis
Fabula declarat, datque quid intus habet.

¶ Fabularum Esopi finis.

LIBER FLORETI.

Omine floret⁹ incipit liber ad bona coept⁹.
Semper erit tutus eius documenta secutus.
Hic liber extractus de pluribus est vocitatus
Recte floretus, quia flos est inde receptus.

Et breuiter textus flagrat virtute repletus.

Collige flores non omnes sed meliores,

Quos in virgultis vidi domini bene cultis.

Qui non marcescunt seruando dandoq³ crescunt.

Ergo dilecte valeas sic viuere recte.

Multis proficere, domino semper placere.

Suscipe corde bono hos flores quos tibi dono.

Tollent languores, tribuent tibi semper honores,

Si bene dulcores florum retines & odores,

Summo cultore florum clemente datore.

Dogma sacre fidei ponit prius ordo libelli.

Postea precepta ponuntur parte secunda.

Tertia pars vere monstrat peccata cauere.

Inde docet quarta pars ecclesie sacramenta.

Virtutes quinta mores notat & documenta.

Concludit sexta de morte suaq³ sequela.

¶ Cap. primum de fide catholica.

Credere debemus qui christi nomen habemus

Doctrinam christi, quia nemo secus placet isti. *i. aliter*

Nec poteris fieri saluus, ne sanctus haberi.

Dixit enim christus ad ccelum mox rediturus,

Qui baptizatus fuerit valet esse beatus.

Si bene crediderit, alter sine fine peribit.

Ergo constanter credas & indubitanter,

Que docet ecclesia romana petra solidata.

Articuli fidei bis sex sunt corde tenendi,

Quos christi socii docuerunt pneumate pleni.

Credo deum patrem petrus inquit cuncta creantem.

Andreas dixit, ego credo deum fore christum.

*res est credere
non est vides*

lege aliter

FLORETVS.

Conceptum & natum iacobus. passumq; iohannes.

Infera philippus fregit. thomasq; reuixit.

Scandit bartholomęus. veniet censere mattheus.

Pneuma minor iacobus. simon peccata remittit.

Restituit iudas carnem. vitamq; mathias.

Sed tamen hos aliqui sic distinxere magistri.

varios articulos

Spectant ad hominem septem, totidemq; ad deitatem.

in manifestis

Sed ~~mibi~~ augetur fidei sic, nec renouetur. *nichil*

Vnum crede deum personis dic fore trinum. *ides esse*

Sunt pater & natus & pneuma sanctum deus vnus

Cuncta creans, peccata leuans, ac premia donans.

Conceptus, natus, cruce mortuus, infera fregit,

Surrexit, scandit, cunctos censere redibit.

Hęc est catholica syncera fides & vnica.

A christo lata per discipulos publicata.

Signis firmata, diuina lege probata.

Solus adorandus deus est sanctusq; rogandus.

Latria debetur domino quia summus habetur.

Nullus adorare sic debet siue rogare.

Effigiem fictam, sed significata per ipsam.

Vera fides saluat quem vita decens bene firmat.

imple tibe

Namq; fides ficta sine factis mortua dicta

Non prodest, sed obest si possit agens bona prodest.

Omne malum vita, bona fac, sic est bona vita.

Sic bene credendo saluaberis & faciendo.

Cur videas ista que sunt infra tibi scripta.

AD mala vitandum nec non bona continuandum,

Sunt data precepta que commoda sunt & honesta.

Primo nature lex vult sic viuere pure.

Non facias aliis, que fieri tibi non vis.

Postea lex moysi data vult subscripta teneri.

Sperne deos plures, non per deum male iures.

Sabbata sanctifices, venerare tuosq; parentes.

*fides sine operibus
mortua est*

ides etiam.

LIBER ^{ad Galatas}

Non interficias. non in^{ce}chus corpore fias.

Non facias furtum. non testeris quoq; falsum.

Non cupias sponsam, nec rem que scis alienam.

Sic quoq; ius scriptu prohibet mala, mandat honestu.

Ius mandat cuiq; q; viuat semper honeste.

Vt nullum ledat, cunctis sua iuraq; reddat.

Inde iesus cuncta precepta reduxit ad ista,

Dilige corde deum toto super omnia verum.

Dilige quemcunq; sicut te diligis ipse.

Istis complete pendent lex atq; prophete.

Sic non offendas deum, fratrem neq; ledas.

Semper gaudebit domini qui iussa tenebit.

Sed male peccabit, qui iussa dei violabit.

Non fit peccatum, nisi per iussum violatum.

De peccatis in generali.

OMnia delicta triplici sunt nomine dicta.

Originale. mortale. & veniale.

Estq; peccatum nobis ab origine natum.

Est graue mortale. leuius fertur veniale.

Cum baptizamur ab origine purificamur,

Nec non peccato quocunq; sit ante patrato.

Et cum peccamus grauius post nos maculamur.

Cum peccantis in his fertur cuiusq; voluntas.

Quod tenet in se quid aliquo modo immoderatum.

Sicut nec domini nec fratris oppugnet amori,

Tale suo genere peccatum fit veniale,

Vt sermo vacuus, vel risus immoderatus.

Si tamen ordinet vt ab hoc mortale sequatur.

Hoc mortale facit intentio praua volentis.

Vt cum quis ridet ad adulterium faciendum,

Aut in contemptum domini consentit in istis.

Discernens ratio mortale fit inde patenter.

Sed quando velle peccantis fertur in illud,

FLORETVS.

Quod domini de se vel fratris repugnat amori.
Peccatum graue mortaleq; dicitur esse.
Sicut homicidium, blasphemia, schismaq;, furtum,
Si tamen hoc sistat sine consensu rationis,
Que meditans dominum cordis reprimit cito motum
Cum non sit plenus actus, tunc sit veniale.

De septem peccatis mortalibus.

DE careas vita, septem mortalia vita
Maxima peccata que sunt sic iure vocata.

Nam moriens vitio mortali perditur vno.

Quoduis mortale vitium fit perniciousale.

Nam mentem maculat, & sacro flamine priuat.

Offendit dominum, spernendo vulnerat ipsum
Aufert splendorem domini, necnon & amorem.

Debilitat mentem cecam faciens & egentem.

Adnihilatq; bona que sunt in crimine lata.

Mortificat merita que contulerat bona vita.

Interimens animam damnat finaliter ipsam.

Efficat ingratam, vitam tollitq; beatam.

Aeternam poenam dat, perpetuamq; catenam.

Sunt tumor, accidia, gula, luxuries, simul ira.

Liur, auaritia, septem mortalia dira.

Nunc videas horum plures species vitiorum.

Vt melius vere valeas peccata cauere.

De peccato superbie.

QU non sis tumidus verbis nec corde superbus,

Ne sis elatus factis si vis fore gratus.

Cum bona quis credit ex se meritis vel habere,

Vel falso tribuit sibi, quo se credit egere,

Aut alios spernit plus credens sepe valere.

Quatuor his rebus quis dicitur esse superbus.

Spernit obedire tumidus, vult obuius ire,

Vult apparere melior, male cepta tenere.

in falso

LIBER

Cunctis præferre se vult, sua magna referre.
Nunquam rancores dimittit, & ambit honores.
Nulla molesta pati vult, gestus scit variare.

Quantumcunq; bonus fuerit essendo superbus/

Totum deprauat, te sola superbia damnat./

Sis simplex, humilis, ne damneris quasi vilis.

Nam deus exaltat humiles. tumidos pede calcat.

De peccato accidię & eius speciebus.

Accidiam linque que dat mala tēdia vite.

Segniciem fugias, nunquam piger ad bona fias.

Si bona tristis odis, diuina vel ipsa relinquis

Tēdens & negligens que consummare teneris,

Vel contristeris cum nolens hęc opereris,

Aut nimium tristis propter queuis mala sistis.

Quattuor his dictis sic accidiosus haberis.

Ocia qui sequitur, sine crimine vix reperitur.

Ocia dāuita, si vis bona sit tibi vita.

Sępe libens ora. faciendo sancta labora.

Pigris dum possunt operari tempora defunt.

De peccato gulę.

Done gulę frenum, tibi vel dabit ipsa venenum.

Est sibi damnosus in multis quisq; gulofus

Nam nimis expendit, citius mala quam bona prendit.

Qui nimium comedit, bibit ardenter. studiose.

Prepropere. lente. fertur peccare gulose.

Crapula vitetur, ne corpus mensq; grauetur.

Nausea non detur, vt morbus non generetur.

Mens non grauetur, ne vita tibi breuietur

Vt tempestatem fugias vel magis ebrietatem

Mens alienatur vino, corpus viciatur.

Sensus turbatur. secretum notificatur,

Lingua nimis fatur, vino verbum variatur.

Vultus foedatur, rixa frequens generatur.

minus ad sidera
nimis
acez carse
ante demasiana
mente. et bebez
et vomito
sanctur

FLORETVS.

Vis eneruatur, vino sapiens hebetatur, *enbotecido*
Ac diffamatur, nec non & luxuriatur,
Stulte letatur, & ni pigeat, reprobatur.
Prodiga frenetur gula, sobrietas dominetur, *latenplanca*
Ni comescatur gula, corpus mensq; grauatur.

De peccato luxurię.

Luxuriam fugias castus sine crimine fias.
Nil domino gratum fit luxuria maculatum.
Luxuria peccat quisquis consentit in actum.
Vel cum delectat, consentit, agendoq; factum.
Actus carnalis semper est pernicialis,
Demptis coniugibus, quibus est consensus honestus.
Luxurię species dicuntur scilicet hę sex.
Inter non nuptos proprie fornix fore fertur.
Stuprum causatur, cum virgo nolens violatur.
Coniugis alterius violator fertur adulter.
Cum ^{at} ~~fibi~~ cognatis incestus vel moniali. *alias fit*
Raptus cum rapitur, ac opprimitur violenter.
Contra naturam peccat sodomita nephandus.
Effuge luxuriam, quę tollit nempe sophiam. *id est sapientiam*
Mortificans animam ledit cum corpore famam.
Excecat mentem, turbat valde rationem.
Subuertit sensum, consumit tempora censum.
Offendit dominum, fert hostes, tollit amicum.
Vires debilitat, corpus macerat, bona vitat.
Vocein peiorat, & vitam semper minorat.
^{conuictus} Lites, adducit, & plurima scandala ducit.
^{enti uel ce} Dona dei tollit, & fortia corda remollit.
Subtenebrat visum, tandem tollit paradisum.
Demonibus subdit, in inferno deniq; trudit
Sis semper castus, fugiens verbula tactus, *todos los hechos*
Ocia, uina, dapes, loca prompta caueas quasi labes.

De peccato ire. *apareados*

IRa cor accendit, & pronum ad mala reddit.
 Cur bene frenetur, rationi ne dominetur.
 Ira furens animo de verbis exit in actum.
 Sic triplici numero magnum facit ira reatum.
 Ira cecatur mens, sensus precipitatur.
 Cor turbatur, & corpus damnificatur.
 Sensus fuscatur, iustus quandoq; grauatur.
 Pax eneruatur, discordia progeneratur.
 Lingua venenatur, nec non mors anticipatur. *enomen*
 Non odias aliquem, sed potius eum tibi placam *cada*
 Quisquis odit fratrem, censetur ob hoc homicida.
 Multa facit dira, si non compescitur ira.
 Cur quasi deliram patientia temperet iram.

De peccato inuidie.

Inuidiam fugito, bona fratris amare velito.
 Nam liuor siccum corpus facit, & cor iniquum.
 Inuidus est tristis aliquorum cum bona cernit.
 Gaudet de damnis, bona non noceant sibi quamuis. *mq*
 Aemulus impugnat verum, de fratre susurrat.
 Detrahit, accusat, aliosq; iuuare recusat.
 Propter liuorem fraternum frangit amorem.
 Lumine cecatur, de re munda maculatur.
 Languet, marcescit homo inuidus atq; senescit.
 Corpore marcescit cernens q; res mea crescit.
 Effuge liuorem zelando fratris honorem. *v*
 Qui bona fratris amat, semet virtutibus ornat.

De peccato auaricie.

AVm sis preclarus, non sis cupidus nec auarus.
 Vix nulli charus cupidus, cunctis fit amarus.
 Qui capit aut retinet iniuste res alienas,
 Aut peramans gazas domini preponit amori.
 Qui satis est diues, cupit aut plus non satiatus.
 Et qui pauperibus donare superflua non vult,

maurecido

invidia est dolor
delictatis anime

desmaya

FLORETVS.

Omnes præfati merito censentur auari.

Furtum, rapinam, fœnus, fraudem, symoniam,

Causat auaricia, ludum, periuria, bella.

Omnes thesauri nunquam satiant cor auari.

Et plus ardescit ambitio quando lenescit.

Quanto plus crescit census, plus inde famescit.

Gazas querendo labor est, & timor in retinendo.

Ipfas perdendo dolor est, labor cupiendo.

Nunquam stat clarus, nec tutus diues auarus.

Raptorem, furem plerunq; fore credit egenum.

Semper egenus eris, si plus semper tibi queris.

Cum contentus eris, diues tunc efficieris.

Gazas lucrando, non sis cupidus nec amando.

Nec male seruando, sed sis largus bene dando.

De peccato in spiritum sanctum.

Qui peccat nimium præsumens de pietate,

Vel qui desperat, de diuina bonitate,

Aut induratus non cessat ab impietate,

Et qui fratris odit virtutes improbitate, *De la maldad*

Impugnans verum certus sine commoditate,

Qui non fine piget de culparum grauitate,

Contra pneuma sacrum peccat spreta deitate.

Que prime quinq; culpe vix sunt reuelate.

Sexta caret venia, quia corruit immediate. *De perdon*

De quibusdam documentis, contra peccata.

Stringe tuam linguam, ne mentem reddat iniqua.

Lingua cito ledit, & lesio raro recedit.

Qui male non loquitur, magna virtute potitur. *Vsa*

Linguam frenare plus est quam castra domare.

Non sis verbosus, iactator, litigiosus.

Nunquam sis censor, temerarius, aut reprehensor.

Non sis defensor peccatorum siue recensor. *Contador*

Non sis detractor, nec rumorum nouus auctor.

LIBER

Blandus adulator non sis, nec conuiciator,
Nec discordator fratrum, nec impropertor.
Nec blasphemator, irrisor siue minator.
Non accusabis false, nec murmur amabis.
Non diffamabis alios, nec vituperabis,
Si diffamari non vis vel vituperari.
Non sis scurrilis, rebellis siue bilinguis.
Nunquam promittas nisi promissum dare credas.
Non aliis pandas secretum, nec male dicas.
Nunquam sis mendax, nec vaniloquens, neq; fallax.
Noli iurare, nisi sit res debita, quare,
Debet & hoc esse verum, licitumq; necesse.
Ergo sic frena linguarum rationis habena,
Nec te confundat, si verba superflua fundat.

De peccato veniali.

Dicitur a venia veniale cito sibi danda.
Multis nanq; modis dominus veniale remittit.
Infra contenta deuote sacra recepta,
Si tibi mortale non est, delent veniale.
Confiteor, tundo, respergor, conteror, oro,
Vngor, ieiuno, patior, conuerto, remitto,
Signor, edo, dono, deleo sic veniale.
Quamuis expediat homini veniale fateri,
Vt tamen faciat hoc non dico quencq; teneri,
Nisi quando dubitat illud graue forsan haberi.
Vel si non habeat grauius decet ista referri,
Vt ius perficiat mandans quemcunq; fateri.

De excommunicatione.

Anquam peccata semper caueas anathema.
Nam grauis est poena, quamuis sit pro medicina.
Hec patitur damna qui magis fert anathema.
Hic non eligitur, nec eligit, & prohibetur
Ecclesie porta, communio, sic sacramenta.

acab

FLORETVS.

Traditus est satanę. precibus caret ecclesięq̃.
Ac sibi legitimus prohibetur quilibet actus.
Nunquam participes his quos anathema cohercet
Qualicumq̃ modo, nisi casu iure remisso.
Nam secus est iure restrictus claue minore,
Que solum pellit a sacris percipiendis.
Casus excepti super hoc sunt iure reperti,
Coniunx, & nati, famuli qui debita querunt,
Ignorans super his, & dicens vtile mentis,
Et qui vitare nequit hos, aut vrgente necesse.
Participant iure strictis anathemate tute.
Sunt interdicta, suspensio nempe cauenda.
Quamuis sint pene leuiore tamen sunt metuende.

De hominis hostibus.

TRiplex est hostis hominis. demon, caro, mundus.

Non faueas istis, vt sis a crimine mundus.

Demon agit superbum, mundus cupidum, caro foedum.

Cur cum tenteris caueas ne decipiaris. *S nosceas enganado*

Mundum spernendo vinctes. & carnem reprimendo.

Veritas Prosterne satanam seruando fidem bene sanam.

Tentat astute (ne cures viuere iuste)

Vt male delinquas, neq̃ peccata relinquant.

Cur te prudenter serua, meditando frequenter

Quia damnatus eris, si mortali morieris.

Vt mala deuites aliquid fac, oia vites.

Nunc age. nunc ora. nunc lege. nulla vaga sit hora.

Obsta principiis, quia tunc cito mergitur hostis.

Quando nimis crescit tentatio raro quiescit.

Cerne deum, qui te semper speculatur vbiq̃,

Qui mala vix celat, sed punit, & ipse reuelat.

god Nil est tam tectum, quin sit quandoq̃ repertum.

coquid Postea confusus reus est sepe reclusus. *en car celado*

Inspice quanta bona dominus tribuit tibi dona.

LIBER

especial
mente

Præcipue mortem domini respice bene fortem.

Ne sis ingratus sibi committendo reatus.

Cum male delinquis iterum christum crucifigis.

Inspice sanctorum, nec non exempla eorum. *de los peccadores*

Gloria pro meritis iustis, mala dantur iniquis.

Inspicias animam sic christi morte redemptam,

Ac tibi commissam, cur crimine destruis ipsam?

Prospice foetorem culpe, poenæq; pudorem.

Longa datur poena, sed delectatio curta.

Cerne quot & quanta peccatum det tibi damna,

Nulla queunt tamen te ledere crimina quantum.

Cerne diem mortis que pulsat ad ostia fortis.

Quot quanti subito moriuntur sepe memento.

Scis quod obibis homo, nescis ubi, quomodo, quando.

Pensa iudicium quo nil remanebit inultum. *fin*

Cerne graues poenas barathri fortesq; catenas. *in ca*

Cerne domum coeli ne perdas turbine teli. *del pueni*

Lauda tu dominum, ne perdas eius amorem.

Sacrę scripturę studium quoq; sit tibi curę.

Sic mala vitabis, mentemq; tuam satiabis.

Sanctos sectare, prauos noli sociare.

Sensus frenare satagas, carnemq; domare.

Vinum sumendo sis sobrius & comedendo.

Et loca prompta malis fuge, ne sis pernicialis,

Nam locus errare promptus facit & fatuare.

Hęc bene seruando christum cum matre rogando,

Crimina vitabis, hostesq; tuos superabis.

Nemo tamen credat quod eum tentatio ledat,

Si non consentit animo, quia tunc bene sentit.

Debilis est hostis, quia nullum ni velit vrit.

Non est peccatum nisi per velle patratum.

Velle nequit cogi, quamuis queat ad mala pungi.

Non excusatur ideo quis cum superatur.

tam tu
nimis paruo quibi
in in orbem, & iniqua
spe dono quibidem
st am) a

cora q'sto

FLORETUS.

Ergo tuum velle compescens crimina pelle, *Refunando*
 Ut careas poena leteris in eade serena.
 Te bene conante domino simul auxiliante.

Cap. iiii. de septem sacramentis.

Contra peccata deus instituit sacramenta.
 Per q̄ delentur commissa, futura cauentur.
 Gratia confertur, & sic bona vita refertur.
 Percipe mente pia septem fidei sacramenta.

*sacramentus est in
 sibilis ora inibi
 forma*

Nam male delinquit, qui non digne sacra sumit.

Baptizor, firmor, poeniteor, cibor, vngor,

Ordine promoueor, gratis cum coniuge iungor.

*confir
 malon* Ordo, thorus, velle sumuntur, quinq̄ necesse.

Ordinat & firmat p̄sul. dat quinq̄ sacerdos.

Ordo, baptismus, firmatio non iterantur.

Cetera sumpta semel sacramenta valent iterari.

De baptismo.

Est aqua materia baptismi, verbaq̄ forma.

Ac baptizantis intentio debet adesse.

Baptismi fructus est plena remissio culpe.

Gratia confertur, & poena remittitur omnis.

De confirmatione.

Resul, fons, chrisma, firmant intentio verba.

Gratia donatur, constans ad bella paratur.

Qui tenet in fonte, vel vinctum chrismate fronte,

Efficitur talis pater eius spiritualis.

De poenitentia & eius speciebus.

Contra peccatum graue post baptisma patratum

Extitit inuentum sacre poene sacramentum.

Conteror in corde, mala confiteor simul ore.

Emendans opere deus indulget sibi vere.

Poenitet, atq̄ dolet, & crimina dicere spondet.

Vultq̄ satisfacere contritus, iniqua cauere.

Crimina commemora, tua collige, flebilis ora.

*De sacra-
 mentis ec-
 clesie.*

*elbouis / mo no /
 itera / misericor
 laon firma con
 misere itera cad
 rezia*

LIBER

De cōfessore eligendo, & de cōditionib⁹ cōfessoris.

ALige prudentem te soluere iure potentem.

Crimina dīminuit confessio. cuncta reuela

Vni presbytero, nullum graue sponde tacendo.

Integra, festina, simplex, confessio fida,

Vera, libens, clara, discretā, frequens, sit amara,

Accusans propria, parens, humilis, & rubicunda.

De modo confitendi, & circūstan

tiis aggrauantibus peccatum.

Treminiscaris hoc ordine confitearis.

Dic de criminibus mortalibus & speciebus.

Dic de mandatis domini per te violatis.

De male perceptis dic etiam sacramentis.

Dic si contempsisti virtutes vel caruisti.

De septem factis pietatis dic male factis.

Dic sensus quinque, nec cetera membra relinque.

Dic bene quęcūq; mala feceris ac vbicūq;.

In factis, dictis, consensu siue relictis,

Quę non dixisti dudum, dic si recidisti,

In graue peccatum per te dudum recitatum.

Res circūstantes dicas peccata grauantes,

Saltentem mutantēs crimenq; nouum generantes.

Ista grauant vitium, dignus, status, & reciduum,

Conditio, numerus, locus, ordo, scientia, tempus,

Copia, causa, mora, modus, ętas, lucta pusilla.

De conditionibus boni confessoris.

Confessor blandus, verax, prudens, pius, equus,

Hortatur, quęrit, terret, punit, mala soluit.

Postea sit tacitus, vt cęlet crimen aliud.

De modo iniungendi pœnitentias.

Contra peccata detur contraria pœna.

Supplicet elatus. maceretur luxuriosus.

Propria det cupidus. ieiunet sepe gulosus.

*Idem nos
uetor na a rebi biz
especcado
tar d anca
nca contricio n
no nestur*

FLORETVS.

Inuidus os tondat. iratus corde remittat.

Audiat officia peregrinans accidiosus.

quis Cuius restituat si possit perniciosus,
Reddere si nequeat saltem sit prompta voluntas.

De illis qui tenentur ad restitutionem.

Hir, vsurator, symon, vrens, quoq; raptor.

Huris deceptor, alienorumq; repertor.

Rektor dilapidans. quoduis damnnum male donans.

Reddere si quid habent, vel amore dei dare debent,

Iuxta consilium confessorum sapientum,

Mandans, consilians, socians, adiutor, adulans,

Celans, participans, defendens, atq; receptans.

Quilibet et fautor reddat, nisi reddiderit actor.

De casibus remittendis ad superiorem.

His quibus est poena solennis precipienda,
Crimine pro magno toti ville publicato.

Qui facit incestum, deflorans, aut sodomita.

Patrum percussor, sacrilegus aut homicida.

Et voti fractor, periurus, fortilegusq; *casus rite*

Pontificem querant, nec non qui miserit ignem.

Quilibet arctatus anathemate siue ligatus.

Per papam feriens clericum, falsarius, vrens,

Et qui sunt ausi missas celebrare ligati.

Symon si fuerit, nec fallit regula talis.

Clericus ex culpa confectus a normalis acta.

Ignem succensus ad dandum damna perurens.

Debent pontifici communi iure remitti,

Vt dictos soluat, ad maiorem ve remittat.

Quomodo confessio est iteranda.

Si fuerit ignarus confessor, vel sine posse,

Siue fatens tacuit aliquod mortale scienter,

Aut anathema tacens, sic solui iure nequibit.

Oblitus poene non facte iam sibi iusse.

LIBER

Est dudum facta confessio sic iteranda.

Quomodo poenitentia iniuncta non
est dimittenda sed facienda.

Postea fac digne poenam patiando benigne.
Nam male delinquit qui poenam sponte relinquit.

Nemo satisfacere poterit de crimine vere,

Stans in mortali peccato tunc aliquali.

Iussa tamen poena (quãuis non sit bene plena)

Non est relinquenda pro crimine, sed facienda.

Nam faciens iussum referes per hoc tibi fructum.

Omne malum punit deus, omne bonum quoque reddit.

Ad quid valent opera facta in peccato mortali.

OMnia que fiunt in mortali bona profunt.

Nam mundi bona dant, & demonis arma refrenant.

Mentes illustrant citius, tormenta minorant.

Ad maiora bona donant usum facienda.

Non tamen eternam possunt acquirere vitam.

Nec cum purgantur homines hec viuificantur

Sed bona que fiunt post mortificata reuiuunt.

De sacramento altaris.

In cena summum deus instituit sacramentum

Sub panis specie, cum discipulis tribuit se,

Ac specie vini, dicens hoc dicite cuncti.

Missã celebratur vt mors christi recolatur.

Vt deus oretur specialibus & veneretur.

Et confortemur, & pane sacro faciemur.

Quid significant ornamenta ecclesie.

Dant ornamenta tibi presbyter hec documenta.

Signat sub tunica quod mens debet fore munda,

Desuper astrictus spem de superis dat amictus.

Vult candor tunicę spondeas te viuere caste.

Signat cinctura, tibi quod non sit vaga cura.

Per manipulum leue contemnuntur mala vite.

1. sumite tom

FLORETVS.

Stola notat semper christo viuere decenter.

Stringens cuncta foris notat infula fœdus amoris.

Quid significat altare & ea quę supra ponuntur.

Designat signum crucis ara, calixq; sepulchrum.

Sed panis carnem christi, vinumq; cruorem.

Sudorem dat aqua, sudaria linea palla.

Verba liber scriptus quę protulit in cruce christus.

De forma & materia missę.

IN missa forma sunt verba iesu benedicta.

Panis materia cum vino vitis & vnda.

Candida triticea non magna leuisq; rotunda.

Expers fermenti non mixta fit hostia christi.

Prefbyter hęc sacrat, intentio si tamen extat.

Oratio dum leuatur corpus christi.

Sacra videns ora genibus flexis & adora.

Dicens deuote hos versus quos doceo te.

Salue saluator mundi, rex atq; creator,

Qui deus es & homo, natus de virginis aluo.

Te deus exoro supplex, & pronus adoro,

Vt mihi condones, & cœli gaudia dones.

Necnon defunctis viuis fidis quoq; cunctis.

Oratio dicenda dum leuatur eius sanguis.

O Sanguis christi qui fusus amore fuisti

Contra luxuriam, contra gulam, contra iram,

Contra superbiam, contra quoq; accidiam,

Contra superbiam, contraq; auariciam

Humani generis, nobis precor auxiliieris.

Dele peccata, da nobis regna beata.

Quomodo quilibet debet recipere corpus christi.

Quisquis dei sumens corpus, fit ei bene credens.

Orans, deuotus, ieiunus, crimine lotus,

Sitq; timoratus, non vlla claue ligatus.

Pransus percipere poterit cogente necesse.

LIBER

Corpore percepto te custodire memento.
Nequaquam sancto pellas quid de sacramento.
Redde deo grates, orans tibi det bonitates.
Ne sis ingratus caueas quoscunq; reatus.

De extrema vnctione, quomodo debet
fieri, & vbi & ad quid valet.

Ques bytero debet infirmus adultus inungi.
In septem membris, oleo cruce quoq; verbis.
Vngitur infirmus, vt maior gratia detur,
Sit leuior morbus, & poena minor toleretur.

De septem ordinibus.

Ordo septenus est claro munere plenus
Tres sunt maiores, sed bis duo sunt minores.
Ianitor est primus, lector vult esse secundus.
Exorcista subit, hinc acolitus sibi nubit.
Subleuita subest, leuita q; sacrior hoc est.
Septimo collatus est ordo presbyteratus.
Gratia cum posse datur, imprimitur q; character.

De horis dicendis & a quibus.

Quilibet istorum qui fit susceptor eorum
Ad sacra promotus, debet necnon titulatus
Horas quotidie septenas dicere rite.

Ad quid dicuntur horę, & quid significant.

T collaudetur christus, & mors memoretur.
Nocte iesus captus, damnatur iudice prima.
Ducitur in terna, sexta crucifigitur hora.
Mortuus est nona, fuit lancea vespere fixa.
Conditur extrema, cur septem dicimus horas.

Quomodo horę debent dici.

Alerice pausando dic horas non properando,
Dicas attente, dic totum suplice mente.
Dic iuxta morem, primo dicas q; priorem.
Cunq; deo loqueris orans, non ergo vageris.

FLORETUS.

Syncope vitetur, versus non anticipetur
Donec finitus omnino sit bene primus.
In templo vanum fuge cantum, dilige planum.
Non clames tantum quod cogaris linquere cantum.

De sacramento matrimonii, & ubi
statutum fuit, & ad quid.

Conjugium primo statuit deus in paradiso
Associans hominem quos fecerat & mulierem.

Ad prolem dandum legaliter atque fouendum.

Fit quoque pro culpa luxus carnis fugienda.

Coniugii bona sunt proles, fides, sacramentum.

Hec tria nubentes debent seruire fideles,

Vt prolem generent, semperque fidem sibi seruent.

Vt conseruentur semper simul atque iuuentur.

Quot requiruntur ad coniugium,
& de impediensibus ipsum.

Hic quoque coniugium consensu, sed decet ipsum

Consensum signis ostendi siue loquelis.

Quando tractatur coniugium, tunc videatur

Antequam factum sit, si pateat impedimentum.

Nam male peccarent si contra ius sociarent.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,

Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,

Si sis affinis, sic forte coire nequibis.

Hec facienda vetant. connubia facta retractant.

De tempore prohibente coniugium.

Sex ferie vetitum prohibent, sed non ea soluunt.

Aduentus differt sponfos, scelix quoque confert.

Septuagesima negat, pasche lux noua relaxat.

Letania vetat, sed trinum numen adiuuat.

Capitulum quintum de virtutibus,
& primo in generali.

paraser hecreados

Riminibus lotis de mente tuaq; remotis,
 Infere virtutibus semen, que sint tibi scuti.
 Nequando viuas in peccatum recidiuas.
 Sitq; tibi lumen, quo possis cernere numen.

De tribus virtutibus theologalibus,
 & quattuor cardinalibus.

Septem virtutes habeas, aduersa refutes.
 Esto fide firmus, spe rectus, amore ligatus.
 Prudens, & iustus, animo fortis, moderatus.

De donis spiritus sancti.

Donis impleri procura flaminis almi.
 Esto timens, pius, atq; sciens, factis bene consul.
 Hinc intellectus sapientia dona dei sunt.

Octo beatitudines.

Sis bene dotatus, vt sis in fine beatus.
 Sis pauper, mitis, flens, ius sitiens, miserator,
 Mundus, pacificus, sic vult mundi ipse creator.
 Per septem merita dantur tot premia magna.
 Pauper enim regnat, mitis possessor abundat.
 Flens consolatur, iustum sitiens satiatur.
 Fit pietasq; piis, dominum mundusq; videbit.
 Est quoq; pacificus domini proles & amicus.

De fide & circa que consistit.

Vera fides credit, que non videt, his & obedit.
 De qua prescripsi, cur hic non plus tibi scripsi.

De spe & effectibus eius.

Aeternam spectat vitam spes, & meritis stat
 In domino fixa, secus est presumptio dicta.
 Spernit terrena spes, coeli sperat amcena.
 Aegris solamen, tribulatis dat reuelamen.
 Non in diuitiis propriis speres vel amicis.
 In domino spera qui donat gaudia vera.
 Qui vult prodesse speranti, nescit abesse.

FLORETVS.

Debet quisq; fore cum spe, simul atq; timore,
Vt non diffidat peccans, nimium neq; fidat.

De charitate, & primo in generali.

Aharus amor dictus est vere maxima virtus.

Qua fit homo gratus domino, tandemq; beatus.

Constat amans plenus virtutibus alter egenus.

Nullus habet florem meriti, nisi propter amorem.

A quo incipit, & quo diligēd⁹ est quisq; indifferēter.

Ordo seruetur vt primo deus perametur.

Postea dilige te super omnia, sed magis hunc te.

Proximus est hinc plus peramandus iustus amicus.

Postea vult dominus vt ametur inimicus.

Inquantum bonus est & homo, sed non vt iniquus.

Post corpus proprium perametur & hinc alienum.

Dilige sic homines, vt eorum crimina vites.

Ac odias culpas hominum, non qui facit ipsas.

De prudentia, & circa que consistit.

Presens in rebus transactis solertia neccit.

Constat in insidiis prudentia vera cauendis,

Ac disponendis sapienter rebus agendis.

Presens dispone, transactum mente repone.

Prospice ventura, sic est prudens tua cura.

Cum quid vis agere debes primo bene videre.

An tibi conueniat, liceat, simul vtile fiat.

Omnia prudenter fac, finem cerne frequenter.

Et primo metue que possunt inde venire.

De iusticia, & impediētib; ipsam.

Esto vir iustus cunctis reddendo suum ius.

Redde creatori ius maioriq; minori.

Serua dulcorem iuris moderando rigorem.

Sequit iusticia nisi sit pietas sibi iuncta.

Vt bene procedas non verba nimis cito credas.

Te prius informa, ne lecdas quem sine norma.

L I B E R

Qui subito credit alios, & se male ledit.

Qui cito procedit, a iusto sepe recedit.

Turbant sepe metus, odium, dilectio, munus,

Iudicium rectum, cur est vtrunq; cauendum.

Non licet iniustam te causam ducere iustam.

Ducas prudenter seruando iura decenter.

De animi fortitudine.

Hortis sis animo semper peccata cauendo.

Sis constans fortis, cum tentat malus hostis.

Tempore si mesto vexaris, fortior esto.

Nam post aduersa dominus bona dat vice versa.

Vt non deficias, constans in turbine fias.

Tunc debes esse mage fortis, quando necesse.

Semper magnanimus aduersis fortior est plus.

De modestia vel temperantia.

Ut domino gratus viuas esto moderatus.

Non vult sobrietas rationis frangere metas.

Quanto plus poteris, in cunctis te modereris.

Vincere cor proprium plus est quam vincere mundum.

Temperet excessus qui non vult esse repressus.

Semper adest vitium, si non sit temperamentum.

Quanto maior eris, moderatior esse teneris.

Nam cito stultus eris, ni velle tuum modereris.

De timore, & circa que consistit.

Re cunctis timeas dominum, simul & reuerere.

Nisi deum timeas, opus est te cuncta timere.

Si dominum metuis, contraria nulla timebis.

Si quis amet dominum, semper reueretur ipsum.

Humano more non est amor absq; timore.

Non sibi seruilis sed amicabili & reuerenti.

Non timeas hominem, nec mundum te tribulantem.

Sed dominum metue, qui regnat semper vbicq;

Qui valet in patria te ponere, siue gehenna.

FLORETUS.

Si christum metuis, semper peccare cauebis.

Si metuis dominum, tibi donabit paradisum.

De pietate, & misericordia.

Si vis gaudere, semper miseris miserere.

Si pius es miseris, pietate dei poteris.

Vtilis est pietas, plusquam terrena potestas.

Nemo potestate saluatur, sed pietate.

De operibus misericordie corporalibus.

Septem corporea, fac pauperibus pia facta.

Sisce famefcentes, pota nimium sitientes.

Indue nudatos, redimas de carcere captos.

Aegros conforta, peregrinos collige porta.

Defunctos sepeli, sic sumes gaudia celi.

De operibus misericordie spiritualibus.

Septem fac opera, pia spiritualia dicta.

Scorrige peccantes, ac instrue pauca scientes.

Consule non dictis, exora pro tribulatis.

Conforta mestos, porta patiens onerosos.

Offensas sponte ledenti, corde remitte.

De elemosyna quibus prodest, & quando debet fieri.

Si tibi sit multum, studeas dare multa frequenter.

Si tibi sit modicum, da iuxta posse libenter.

Si non sufficiat dare, sit tibi prompta voluntas.

Si dare non poteris, saltem pro velle mereris.

Tempus confirmat, elemosyna foedera firmat.

Christo consiliat, dantes a crimine seruat.

Crimina mortificat, redimit, poenamque relaxat.

Gratos conseruat, miseros semperque visitat.

Omnia multiplicat bona, pro donantibus orat.

Demonis expugnat fraudes, a morte saluat.

Prodest defunctis purganti carcere vinctis.

Hic cui das munus, sit vel videatur egenus.

Res quam das propria sit, christus sit tibi causa.

G

Da bona dum tua sunt, quia nunc data plus tibi profiunt
 Quàm si præberes, cum non retinere valeres.
 Erras si speres, quod plus te diligat heres
 Sub terra positum, quàm tu te diligis ipsum.

De scientia, & ignorantia.

QUiti multa sciunt, & se bene scire relinquunt.
 Temet cognosce, dominum cognoscere posce.
 Tu melior fieres, si te prorsus bene scires,
 Quàm si negligeres, te cetera corde teneres.
 Discere ne cesses, si doctor maximus esses,
 Nam per doctrinam, poteris vitare ruinam.
 Non curans scire, merito quod scire tenetur,
 Si super hoc erret, non excusatus habetur.
 Præcipue regere, qui debet sibi docere,
 Est quasi vile pecus ignorans, & quasi cæcus.
 Cæcus ducens cæcum facit, ipsum sternere secum.

De consilio, & experientia.

OMnia consilia tua, sunt in numine fixa.
 Non te præcipitas, si consilio domini stas.
 Consilio tracta maturo propria facta,
 Nam cito peccabis, quando nimis accelerabis.
 Consule maiores, prudentes, & meliores,
 Ut non deficias, nec damnosus tibi fias.
 Consilium verum docet, experientia rerum.
 Amplior in senibus, est experientia sensus.
 Si defendendo causam sumas vel agendo,
 Hoc fac consulte, nec consumas bona stulte.

De intellectu.

Unc intellectus hominis constat bene rectus,
 Cum super omne deum timet, ac intelligit ipsum,
 Ac recte credit, & iussibus eius obedit.
 Cur intellectum teneas, in numine fixum,
 Sepe roges dominum, qui confert hoc tibi donum.

FLORETUS.

Hunc non abscondas in terra, sed bene condas,
Ut tibi donatum, reddas domino geminatum.
Si collauderis a christo, non reproberis.

De sapientia.

Est immortalis, sapientia spiritalis,
Quamuis mundana, fertur sapientia vana.
Christum diligere, super omnia crimina flere,
Mente deum gerere, peccata futura cauere,
Mundum desplicere, coelestia corde tenere,
Singula sic sapere sicut sunt, sic & habere,
Hec est sincere, mentis sapientia vere.
Exoptat supera, mentis sapientia vera.
Deiuitat scelera, mundum contemnit & era,
Optima discernit a prauis, crimina cernit.
Omnia vult agere consulte, recta tenere.

De paupertate.

Paupertas grata, virtus est magnificata
Cui sunt collata, coelorum regna beata.
Pauperies leta, stat multa laude repleta.
Cor leuat ad christum, quia mundum non amat istum.
Spernit terrena, paradisi sperat amcena
Paruo contenta, patiens non est violenta.
Quamuis inducta male sit, stat libera tuta.
De modico lete, viuit sine lite quiete.
Vix aliquem ledit, humilem mentem quoq; reddit.
Carnem compescit, quia non bene pasta macrescit.
Munere ditatur, diuino sine beatur.
Est humilis talis pauper, & fit spiritalis.
Nam non inflatur, quare super astra leuatur.

De humilitate.

Sis humilis mente, verbis, factis, retinens te.
Sis humilis gestu, semper meditando quis es tu.
Nullum contemnas, sed te, mundum quoq; spernas.

LIBER

Sperneq; te sperni, noli laudatus haberi.
His gradibus quinq;, referes humilis bona vitę.
Quanto dignior es, humilis potius fore debes.
Qui non est humilis, confundetur quasi vilis.
Cerne quid es, quid eris, humilis sic efficieris.
Vile cadauer eris, hoc ergo frequens mediteris.
Subdit maiori decet, çquariq; minori.
Sic humiles grati, christo sunt associati.

De mititate, & mansuetudine.

Sis animo mitis, vt odorem des quasi vitis.
Esto mansuetus, & simplex, atq; quietus.
Hęc faciunt hominem, domino similem q; placentem.
Non reddas prauis malefacta, sed esto suavis.
Hoc tibi dat meritum, deus autem punit iniquum.
Cum magis es dignus, debes magis esse benignus.
Nanq; fit indignus, domini pietate malignus.

De malorum contritione.

Si vis saluari, debes primo lachrymari.
Qui bene plorabit, deus ipsum letificabit.
Flere pro peccatis, & pro miseris tribulatis.
Pro desiderio paradisi, flere memento.
Si non des lachrymas, ipsas optando gemiscas.
Cum de corde venit, dominum mox lachryma lenit.
Mentem letificant lachrymę, peccamina purgant.
Et christum placant, paradisi gaudia donant.

De virginitate, & castitate.

Sis mundus corde, verbis, factis sine sorde,
Vt dominum vere possis, super astra videre.
Mundicię vitam virgo tenet, & benedictam.
Dicitur angelicus merito vir, virgo pudicus.
Virginitas flores virtutum fert, & odores.
Humanos mores transcendit, & auget honores.
Propter maiores mundanos, spernit amores.

FLORETVS.

Si virgo non sis, castus tamen esse teneris.
Cuiuscunq; status quisq; debet fore castus.
Si non sit castus nemo poterit fore saluus.
Non sunt foedati, sed mundi corde beati.

De pace.

Esto pacificus, & pacis semper amicus.
Cum cunctis pacem coneris habere tenacem.
Christus pacificos dixit sermone beatos.
Nascens portauit pacem, moriens reparauit.
Surgens induxit pacem, testando reliquit.
Conserua triplicem christo fratri tibi pacem.
Ecclesiam placa, suffragia sint sacramenta.
Hostes pacifica, seda prudenter iniqua.
Pax confert letam vitam, mentemq; quietam.
Sedat rancores, fouet & augmentat honores.

De patientia.

Ir patiens esto, nunquam sis corde molesto.
Nemo sui dominus fertur patiens nisi verus.
Serua prudenter animam viuens patienter.
Nam flos cunctorum fertur sapientia morum.
Fer mala cum pausa, nemo patitur sine causa.
Quamuis hic multa patiatur, homo sine culpa.
Hic homo torquetur, vt sic patiendo probetur,
Vt mens purgetur, & premia multa lucretur.
Ne sublimetur, vt christo gloria detur,
Vt preseruetur, ne perpetuo crucietur,
Vt mala prudenter tua portes & patienter,
Inspice maiores aliorum sepe dolores.

De obedientia.

Debet obedire domino quicumq; subire
Vult regnum coeli, parendo corde fideli.
Qui non parebit, coelesti sede carebit.
Qui bene parebit, paradisi munus habebit.

LIBER

Vt nequeas ledi, maiori semper obedi.
Ni tibi constaret, q̄ non licitis oneraret.
Non est illicitum, iussum maioris agendum.
Est domino semper parendum cuncta regenti.
Plusquam prelato, non iustum precipienti.

De contemplatione, & vita actiua.

Contemplare bona cœli, poscens tibi dona,
Iugiter eterna conferri, sede superna,
Vt sic terrena spernas pro luce serena.
Dicitur actiua bona vita, bonum faciendo.
Contemplatiua, melior fit excelsa petendo.
Martha bonam partem, sumpsit domino famulando,
Magdalena, tamen meliorem fert speculando.
Cur speculatiuus in domino sis, vt bene viuas.
Sancta gerens opera, sic fumes gaudia vera.

De oratione.

Sedululus exora, deum reuerenter adora.
Vt sibi nunc gratum, faciat te postq̄ beatum.
Sepe deum placat oratio, cor bene mundat.
Hostes exuperat, cœlos penetrando subintrat.
Christo presentat, que posces sedulus optat.
Auxilium prestat, his quos tribulatio vexat.
Nos deus orare, iussit simul & vigilare.
Discipulis formam dans, orandi quoq̄ normam.
Que breuis est, digna tenet in se cuncta petenda.

Septem petitiones orationis dominice.

Opater in cœlis regnans, te posco fidelis.
Nomen primo tuum, sit semper sanctificatum.
Adueniat regnum coeleste tuum benedictum.
Velle tuum terris, fiat per nos, & in altis.
Da panem nostrum, nunc nobis cotidianum,
Et parcas nobis mala, sicut nos inimicis.
Et si tentemur, non permittas superemur.

FLORETVS.

Sed nos a cunctis, defende malis & iniquis.

De conditionibus orationis.

Sit deuota, gemens oratio, sit pia, feruens.

Pura sit, assidua, discreta, sit operosa.

Iusta sit ac humilis, attenda, sitq; fidelis.

De ieiunio, & quomodo debet fieri, & de precepto.

Abstineas seruans ieiunia, nulla relaxans,

Que iubet ecclesia seruari, scilicet.

Vult christus natus, ascensio, spiritus almus.

Sumpta dei genitrix, ieiunando vult venerari.

Ante diem festi, nec non apostolus omnis.

Exceptis iacobo, philippo, sicq; iohanne.

Cum quadragesima, iunguntur tempora quarta.

Et que pontifices, in sede sua statuere.

Quomodo debet fieri ieiunium, & de
consequentibus ad ipsum.

Quoniam ieiunabis, horam non anticipabis.

Crimina vitabis, epulis te non onerabis.

Pauperibusq; dabis, dominum laudando rogabis.

Carnem castigant ieiunia, crimina vitant.

Ad dominum mentem eleuant, faciuntq; placentem.

Donant virtutes & premia, dantq; salutes.

De verecundia.

Esto verecundus, si vis fore crimine mundus.

Erubeas fari res turpes, ac operari.

Custos virtutum pudor est, contra mala scutum.

Virtutum florem perdis, perdendo ruborem.

Non tamen erubeas, tantum q; commoda linquas

Que debent fieri, seu crimina cuncta fateri.

Nam hic rubor stultus crimen est, non bona virtus.

Sepe rubor generat scabiem, quia nescius extat.

De veritate.

Sis verax operę, sis corde verus & ore.

LIBER

Verax laudatur, sed mendax vituperatur.

Verus doctrina sis, iusticia, quoque vita.

Hoc semper teneas, nec propter scandala linquas.

Nunquam mentiri debes, nec falsa tueri.

Vt mala vitentur aliquando vera tacentur.

Sed cum iurabis, quicquid scis referabis.

Verum non celes vnquam, nec mala reueles.

De moderatione linguę.

Non sis infestus, in cunctis esto modestus.

Optima res modus est, nā semp ad omnia prodest.

Noli laxare linguam, quoniam reuocare

Non poteris verbum quod dices forsan acerbum.

Coram quo dicas, quid, quomodo, quando requiras.

Dicas dicenda docte, sileas retinenda.

Modice responde, pulchre taceas verecunde,

Vt sic placetur quando te maior habetur.

Cum de maiore loqueris, sis cautus in ore,

Vtere sermone moderato cum ratione.

Qui sputit ad cælum sputum foedat sibi vultum.

De fidelitate.

Si vis in cœlis fore gaudens, esto fidelis.

Cunctis præfertur vir qui legalis habetur.

Legalis domino sis semper ipsum amando.

Ac sibi parendo, necnon ipsum reuerendo.

Et dispensando domini bona multiplicando.

Legalis probior non est, nec nomine maior.

Tanquam perfectus legalis, stat bene rectus.

Non vult fraudare quenquam, nec damnificare.

De ingratitude.

Non sis ingratus domino si vis fore gratus.

Redde vices danti, plus qui dat cuncta tonanti.

Sumens donatum debes te reddere gratum.

Grates reddendo verbis, factis recolendo.

FLORETVS.

Dicitur ingratus benefactori male gratus.

Obluiscendo non reddendo ve nocendo.

De solutione debitorum.

Debita solve cito, ne damnum detur amico.

Si cito non soluis, teipsum crimine voluis.

Soluere si tardas, fieri tibi grata retardas.

De discretione.

Virtutum nutritrix discretio dicitur esse.

Insuper est nutritrix, quare non debet abesse.

Esto discretus, rerum libamine fretus.

Non bene discernes nisi te ratione gubernes.

Omnia discerne, que sunt bona vel mala cerne.

Elige que bona sunt, sed respue que nimis obsunt.

Sis circumspectus, vt nunquam sis male rectus.

Et sint directa per te, que sunt male recta.

De prudentia.

Rouideas cura vigilanti sepe futura.

Non nocet cura, que sunt caueas nocitura.

Ac bona procura, non spectans tempora dura.

Ne tibi quid desit, prouisio prouida presit.

Qui de venturis non prouidet, erit inermis.

Non confundetur qui premunitus habetur.

Nescit prodesse, qui nescit prouidus esse.

Prouidus est plenus, improuidus extat egenus.

De largitate.

Sis largus & parcus, non vastator nec auarus,

Stat medio virtus, extrema tenet loca virus.

Prodigus est dando nimium, cupidus retinendo.

Largus dans danda, parcus retinens retinenda.

Prodigus in vanis consumit, cur fit inanis.

Qui sua consumit, eget, & post vndiq; sumit.

Prodigus est prauus, sed peior fertur auarus.

Nam semper obest aliis, nunquam sibi prodest.

LIBER

Quilibet excessus in malis est cur sit bene pressus.
Tu medium retine, modus est seruandus ubiq̃.
Serua mensuram semper multum valituram.
Da cito gaudenter, gratis, iuste, sapienter.
Nam dona decorant hæc, & meritum meliorant.

De prædicatione, & conditionibus prædicatorum.

Ut valeas esse doctor bonus, ista necesse
Sunt tibi præcipue quæ debes corde tenere.
Sit tibi vita decens, bona lingua, scientia, prudens.
Conueniensq̃; modus, intentio sit tibi christus.

De his quæ prædicanda sunt & quomodo.

Ammoda dic verba, sint sacra lege probata,
Sic vt ab errore doctor caueasq̃; pudore.
Sancta fides, culpa, virtus, & gloria plena.
Hæc sunt præcipue per te sermone probanda.
Sermo tuus gratus, sit verax & præmeditatus.
Clare prolatus, feruens, bonus & moderatus.
Vtilis, ornatus, sit congruus atq̃; probatus.
Non tamen elatus sit, nec nimium faleratus.
Semper sermones fac iuxta conditiones,
Illorum qui sunt præsentis. nam inage profunt.
Verba dei recita, documentis facta merita.
Prodest doctior, ita si constet ei bona vita.

De correctione.

Hatrem corripere peccantem quisq̃; tenetur
Vt careat scelere, nisi quando per ista timetur
Deterior fieri, vel non correctus haberi.
Vel si speretur q̃ proximus inde grauetur.
Aut si tardetur, quia nondum tempus habetur.
In simili peccans publice superis prohibetur.
Vt bene corrigere valeas te corrige vere,
Vt sic correctus possis reprehendere rectus.
Qui non corrigitur aliorum facta videndo,

FLORETVS.

Corrigitur vel legitur aliorum malefacta sequendo.

Prauos corrigere virtus est maxima vere.

Iusti vexantur nisi prauī corripiantur.

De somno & vigilia.

Rudenter vigila, ne fallat mors neq; culpa.

Sunt promissa bona vigilantibus atq; corona.

Se bene ditabit meritis, bene qui vigilabit.

Sunt dormitantes reprobati, non vigilantes.

Christus ad orandum monuit nos, & ad vigilandum,

Vt cum tentemur, in nullo decipiamur.

Nam veniat absq; mora, mors qua non creditur hora.

Debes vitare nimium sero vigilare.

Nam vigilare nimis sero, nocet quando fit ignis.

Nempe sitim generat, in verbis tempora vastat.

Corpus sepe grauat, animam quandoq; molestat.

Surgere mane vetat, & crastina facta retardat.

Multa mala que facit nimius somnus.

Noli dormire nimis, aut pausando pigrire.

Somnus enim nimius, est valde sepe nociuus.

Cor enim reddit pigrescens, reumata nutrit.

Vulnerat & mentem, sic ocia vana sequentem.

Tempus perdendo, & vitis alimenta gerendo.

Dat lasciuere carnem faciendo perire.

Quomodo se debet homo regere dum intrat le-

ctum, & quid dicere debet dum se leuat.

Quam vis dormire debet crux sancta preire.

Te sic commendes, domino reuerenter & ores.

Me tibi commendo semper deus alme, petendo

Vt me pausantem conserues, & vigilantem.

Me tibi virgo pia, genitrix commendo maria.

Tu mihi saluatix, sis semper & auxiliatrix.

Angele qui meus es, custos pietate superna,

Me tibi commissum serua, defende, gubernata.

LIBER

Sis mihi tutela michael, raphaelq; medela.
Et gabriel fortis, sis contra pericula mortis.
Hec eadem facies de somno quando resurges.

De constantia.

SI vis regnare, studeas bona continuare.
Fac bona continue, poteris sic viuere tute.
Omnes virtutes currunt querendo salutes.
Continuans cursum scandit constantia sursum.
Incipiunt multi, non perficiunt bona stulti.
Stultus mutatur, vt luna cito variatur.
Quolibet a vento agitatur sicut arundo,
Sed prudens constat, vt sol sua lumina prestat.
Quod bene coepisti comple, nam premia donat
Christus vincti, finis non pugna coronat.

De custodia quinque sensuum.

Vstus, odoratus, auditus, visio, tactus.
Per te clauduntur, ne fordes ingrediantur.

De visu.

NOli respicere, que possunt visa nocere.
Auertas visum tibi, ne tollat paradisiun.
Intrat mors animas per visus sepe fenestras.
Cor clausis portis euitat vulnera mortis.

De auditu.

A Verbis vanis, mendacibus, atq; prophanis,
Aures auertas, & ipsas ad commoda vertas.
Audi sermones, missas, horas, rationes,
Sic te dispones ad rectas conditiones.

De odoratu.

NON sit odoratus, ynquam tuus immoderatus.
Christus odor tibi sit, cum plusquam cetera proffit.

De gustu.

STringe tuum gustum, qui vult consumere multum.
Plurima gustare vult, ventrem sepe grauare.

FLORETVS.

Si gustum sequeris, nunquam bene proficeris.

Si tibi credideris, non sobrius efficeris.

De tactu.

Sic compeſce manus, ne tactus ſit tibi vanus.

Tangens immunda, manus ex hinc eſt male mūda.

Vt vites pœnas, res non tangas alienas.

Non aliquid tangas, male pro quo poſtea plangas.

De inceſſu.

Sic pedes cohibe, ne vadant ad mala prompte.

Non ad rixandum vadas, nec damnificandum.

Non ad cernendum res vanas, nec recipiendum.

Ad dominum grefſus diſpone, tuosq; regreſſus.

Et que de facili, nequeunt aſſueta relinqui.

Non ſumas uſum, qui gignere poſſit abuſum.

De honeſtate vite.

Sit tua mens munda, ſemper meditatio ſancta.

Actio ſit iuſta, nec non intentio recta.

Commoda ſint verba, ſit conuerſatio grata.

Sit placidus geſtus, grefſus maturus, honeſtus.

Congrua ſit veſtis, fociis fociens honeſtis.

Compoſitos mores, habeas laudabilioreſ.

Quomodo trahendum eſt, bonum

exemplum ab omnibus.

Inſpice maiores, mediocres atq; minoreſ.

Collige ſic flores, virtutum commodioreſ.

Cum quibus orneris, ſalueris, & auxiliieris,

Sis bene moroſus, & ad impia facta moroſus.

De modo viuendi, & conuerſandi.

Sis bene diſcretus, inter conuiuia lætus.

Tunc parce comede, magis parce pocula ſume.

Ac parce loquere, ſocios large reuerere.

Non ſis ad riſum pronus niſi ſit tibi viſum,

Quod bene conueniat, & honeſte tunc tibi fiat.

LIBER

Illum homo deridet, qui multum vel cito ridet.

Non discurrendo, procedas vel saliendo.

Non vadas nocte, vel saltem eas bene docte.

Si possis tende, sociatus bene honeste.

Signa mali fugias, ne suspectus tibi fias.

A praua specie debet, se quisq; cauere.

Quo fugi
enda sunt
mala con-
sortia.

Non habeas socios stultos, sed dogmate fultos.

Cum sanctis habita, quæ sunt puerilia vita.

Elige doctorem, qui te faciat meliorem.

Elige confortem, qui sanctam det tibi fortem.

Qui bene vult agere, vel vilia facta cauere,

Prauorum fugere, debet consortia vere.

Si sanctos sequeris, sanctus sic efficieris.

Sed peruerteris, si peruersos comiteris.

Pomum corruptum, cito corrumpit sibi iunctum.

Omnia contacta, denigrat pix calefacta.

Sic maculat cunctos, prauus socios sibi iunctos.

De ludis cauendis.

Non ad taxillos ludas, nam ius vetat illos.

Ludi vitentur, ne plurima damna sequentur.

Ludens disperdit res, famam, tempora perdit.

Fraudem committit, mendacia, scandala nutrit.

Se male ditare cupit, ac alios spoliare.

Clamat, blasphematur, irascitur, & male damnatur.

Infert litigia, periuria, verbaq; furta.

Ecclesiam spernit, nocet huic qui ludere cernit.

Languet, macrescit, dolet, amittendo calefcit.

Perdens insanit, molestando corpus inanit.

Quamuis letetur, modicum si forte lucretur.

In hoc non ditatur, iniuste si teneatur.

De fama.

Tu bone semper ama, quæ sit tibi splendida fama.

Nomen habere bonum, fertur domini fore donum.

FLORETUS.

Quisq; habens vitam, non debet spernere famam.

Sancta tibi vita prodest, aliis tua fama.

Si propriam famam fieri vis, semper honestam,

Crimina deuita, nam famam dat bona vita.

Nec dum per crimen, posses amittere nomen.

Sed mala per signa, fiet tua vita maligna.

De dispositione domus.

NE perdas subito, domui disponere scito.

Sic tua dispone, fac omnia cum ratione.

Sic vt portare, valeas sumptus moderare.

Qui nimis expendit, alienum postea prendit.

Vt bene sufficias, seruare statum sapienter.

Sumptus non facias, nisi iuxta posse libenter.

Nec plures teneas famulos inconuenienter.

In vitis caueas vastare, quid insipienter.

Sed tibi prouideas, de rebus sufficienter.

In cunctis habeas, mensuram conuenienter.

Discrete videas, que sunt facienda frequenter.

Et sic disponas, prout expedit ipsa decenter.

Quotidie multa nobis, nascuntur agenda,

Cum sunt iam nata, velocius expedienda.

Aut aliter plura remanebunt perficienda,

Cum tibi sit cura, patrare negocia plura.

In primo cura, cuius mora plus nocitura.

¶ Vltimum cap. de morte, & eius sequela.

Ordet mors cuncta, que nascuntur sine cuncta.

Que prius vnita, soluit feriendo sagitta.

Nemo vitare mortem, valet aut superare.

Nam clausis portis, intrat loca singula fortis.

Nocte die cuiq;, mors insidiatur vbiq;.

Sepe necat subito, multos gladio bis acuto.

Quamuis incipias, bonus in medio quoq; fias.

Si bene non finis, malus hic fert ad mala finis.

LIBER

Cur bene credendo, peragens bona praua cauendo.

Ne sis damnatus, sis semper obedire paratus.

Viuere coneris bene, nam bene sic morieris.

Vix bene viuentem, vidi prauae morientem.

Non est mors subita, quam consciat bona vita.

Defunctos opera sociant, non arua nec era.

Sis animo fortis, instanti turbine mortis.

Sis bene contritus, confessus, menteq; punctus.

Corpore munitus christi, membrisq; perunctus.

Cunctis ignosce, veniam tribui tibi posce.

Mundum postponas, nec amicos corde reponas.

Summa tibi cura sit, q; mens sit bene pura.

Christum laudare fatagas, & sepe rogare.

Vt tibi condonet tua crimina, teq; coronet.

Subde voluntati domini, te corde libenti.

Est virtus facere gratum, facienda necesse.

Tunc bene nitaris, vt deuote moriaris,

Tanquam catholicus, & christi verus amicus.

In domino spera fidens, in virgine vera.

Omnia deuote, velit intercedere pro te.

Mortem commemoras christi, cum iugiter ores.

Te cruce signando, veramq; fidem recitando,

Commendans animam domino, qui condidit ipsam.

Sed ne sis victus, caueas tunc demonis ictus,

Nam tunc conatur plus demon & insidiatur,

Vt desperare faciat, quem vult cruciare.

Sed sibi non credas, nec ab his que dico recedas.

Nunquam desperes, de diuina pietate.

Nec propria speres, fieri saluus probitate.

Te potius firmes, saluatoris bonitate,

Qui bene contritos, sperantes in deitate.

Saluat clementer, miseranti fertilitate.

Quantuncunq; malus fueris, poteris fore saluus,

FLORETVS.

Si bene contereris in fine libensq; fateris.
Si nequeas ore, tunc saltem corde fateri,
Pectus tundendo, signumq; crucis faciendo.
In cruce pendentem latronem post morientem
Christus saluauit, quia compatiendo rogauit.
Ergo fide firma te christi nomine firma,
Qui nunquam spernit quos contritos bene cernit.

De poenis inferni.

Post mortem poena sequitur vel gloria plena.
Poena tamen purgans est vna, altera damnans.
Mortali vicio moriens mors traditur orcho.
Semper passurus poenas, nunquam rediturus.
Nam non sunt digni residentes morte maligni
Quod sint saluati, quia sunt valde maculati.
Quamuis spectati spreuerunt esse beati.
Cur sunt damnati iuste, semper cruciati.
Et velut ingrati nunquam sunt inde leuati.
Vermes cum tenebris, & verbera frigus & ignis,
Demonis aspectus, scelerum confusio, luctus.
Foetor, serpentes, languor, sine fine vrentes.
Pruos torquebunt, semperq; quiete carebunt.
Esurient, sitient, deformes corpore fient.
In terre centro percussi turbine retro.
Non est orandum pro damnatis neq; dandum.
Nam supportari non possunt neq; iuari.

De poenis purgatorii.

Qui sine mortali moritur tamen in veniali
Vel nondum plena facta de crimine poena
Carcere seruatur, in quo grauius cruciatur.
Donec purgatus, scandit super astra beatus.
Hos supportare nos possumus, atq; iuare,
Vt cito purgentur, ac inde cito releuentur.
Profunt defunctis, purgantii carcere punctis.

LIBER

Missæ, preces, dona, profunt, ieiunia prona.

Ac per eos facta propere legata soluta.

De gaudiis paradisi.

Qui mundus moritur, penitus mox pace potitur.
Gaudens in domino cum sanctis in paradiso.

Non decet orare pro sanctis, immo rogare.

Debemus carere, necnon ipsos celebrare.

De coelorum numero.

Deni sunt cœli referandi corde fideli.

Luna stat in primo, stat mercuriusq; secundo.

Ac venus in terno, sol vult lucere quarto.

Mars nitet in quinto, sed iuppiter ordine sexto.

Saturnus cœlo septeno sistitur alto.

Octavo cœlo stellas tibi esse reuelo.

Stat crystallinum super istos luce serenum.

Fulget in empireo summo paradusus olimpo.

In quo sunt iuncta sine defectu bona cuncta.

Hic deitas tria regnat super omnia digna.

Astat regina sibi mater virgo benigna.

Inde hierarchia triplici sunt agmina nona.

Dat cherubin seraphinq; choros distinctio summa.

In medio dominans princeps simul atq; potestas.

Hinc virtutes sistunt, archangelus angelus atq;.

His homines grati reuerenter sunt associati

Iuxta promerita presente data sibi vita,

Secum laudantes dominum semper specularantes.

Cernit amatq; deum sanctus, fruatur, tenet ipsum.

Sic gaudet, psallit, laudat, sine fine quiescit.

Diues honoratus, tutus, liber, & sociatus.

Clarus, subtilis, agilis, non passibilis fit.

O quam ditati sunt cœli sede beati.

Semper honorati summe sunt glorificati.

Ergo mundanis rebus spretis quasi vanis.

QVINQVE CLAVIVM SAPIENTIE.

Coelica poscamus, & sursum cor teneamus,
Ut deus a poenis protectos atq; catenis
Post mundi cursum faciat nos scandere sursum.

Ut (velut optamus) ibi semper eum videamus.

Qui dat cuncta bona, det nobis hæc pia dona.

Iste liber scriptus Floretus nomine dictus,

Per me collectus sit, per te sepe relectus,

Ac intellectus, ac firmo corde receptus.

Factis productis, & sic pariet tibi fructus.

Cum quibus hic gratus fies, & sine fine beatus.

Christo clemente florum culto fauente.

Laus tibi sit christe bone simul sine fine.

Quo duce floretum scripsi bonitate repletum.

Te rogo des flores nobis fructus & odores.

Sic q; per mores summos habeamus honores.

¶ Finis.

¶ Incipitur liber primus, quinque
clavium sapientie.

Talis est rudibus presentis cura libelli.

Et facilem pueris prebet in arte viam.

Lactis & istar habet qd matris abvberere suggit

Infan, qui nondum mandere dura potest.

Hæc rudium mentes doctrina repente subibit

Ut facili saliant ad potiora gradu.

Huc properare rudes cupitis qui dona sophie,

Et dominum precibus sollicitare piis.

Non (nisi dante deo) sapientia datur vlla.

Et sine quo nullus rite peritus erit.

Omnis nanq; salus, omnis sapientia ab illo est,

Qui pater est rerum, conditor & dominus.

Principium leuetur magnis in rebus habere.

Quisq; potest, sed non sic sibi finis erit.

LIBER

Ne cito que cupiunt deseruisse velint.
Non datur extemplo bona post primordia merces
Congrua, sed rectus premia finis habet.
Qui cupit ergo decus cuiuslibet artis habere,
Inchoet, & bonum finem tendat ad usque.
Ut non ergo putes doceat quod vana libellus,
Hoc (ut scire poteris) commoditatis habet.
Hic & discipuli per congrua verba mouentur.
Hic quoque quid doceat quisque magister erit.
Donec discipuli vult quisque sumere formam.
Quid sibi conueniat premonet liber iste.
Iura magisterii cupiunt qui recte tenere.
Hic quid eos doceat rite libellus habet.

UT tradunt veteres sapientia quinque seratur
Clauibus, sic statuit omnipotentis opus.
At quoniam christus sapientia patris habetur,
Hanc ipsam velut est, ducere nemo potest.
Hanc igitur volumus mundano iure notare,
Discere quam studiis labores omnis homo.
Que possessores reddit quandoque superbos,
Sepeius & veram deseruisse facit,
Sed tamen ista dei dat multis cognitionem.
Et facit ut recolent, atque sequantur eum.
Ista monet mundi contemnere sepe ruinas,
Vnde fit ut multos linquere vana iuuat.
Philosophi etiam (quamuis errasse probentur)
Mundum cum pompis deseruisse patet.
Istius ergo donum si vult accedere quisquam,
Clauibus his aditum prorsus habere potest.

Prima sapientie clavis est, legendi assiduitas.

ERgo qui prima vult ostia pandere clauis,
Hic legat assidue, & viuere nolit iners.
Et sua non vanis ammittat tempora ludis.

QVINQVE CLAVIVM SAPIENTIE.

Ne cceptum studium sic cito despiciat.

Absq; labore graui, vix munera magna dabuntur.

Gratior est plenus vtilitate labor.

Clauditur omnino sibi ianua prima sophie

Cui custodia lectio satis non fuerit.

Sed datur accessus facilis cui tempore in omni,

Et legisse placet, nec vocasse iuuat.

Dogmata forte leui capiuntur magna labore,

Artis & ad summum fat cito currit homo.

Ast opus magno (fateor tibi vera) labore,

Si quis nosse cupit litera quid doceat

Auctorum magno simulatum scriptura profundo.

Et pelagi immensi non minus instar habet.

Tempore non magno tantum nisi scripta leguntur.

Qualiter ergo breui discere quis poterit.

Consulit ergo tibi lector res ipsa patenter,

Cautus vt assidue dogmata sumpta legas.

Secūda clavis sapientie est, memorie cōmendatio.

SI cupis ergo aditum clavi referare secunda,

Protinus ipsorum que leges esto memor.

Lectio crebra valet, quam non obliuio tollit.

Vt recolas plene, cum tibi prebet opus.

Proficit ille nunquam, cui semper lecta nouantur.

Quod putat aliud esse hoc erit illud idem.

Est iccirco decens repetantur vt ista frequenter,

Que cupias menti, fixa manere tue.

Vt cum forte tibi fuerint iam lecta necesse,

Ipsorum facile, possis adesse memor.

Cuiq; dare voluit nature prouida cura,

Dissimiles vultus, dissimilesq; animos.

Sunt cito qui capiunt doctrinam quamlibet atq;

Que memori discunt, omnia corde tenent.

Sunt qui difficile capiunt, sed dogmata sumpta

LIBER

Corde tenent memori quę didiscere semel.
Atq; melancolicis cędit vis ista frequenter.
Vnde fit vt tales discere pauca velint.
Sunt hodie facile qui plurima dogmata discunt,
Cras memores horum nullius esse valent.
Quosdam sic ebetes prorsus natura creauit,
Qui sumis studiis dicere nulla valent.
Consulit hiis ratio q; opus commune frequentant.
Nec sua tempora propter requiem dent vitis.

Tertia clauis sapientię est, honor magistri.

SI preceptorı referas studiosus honorem,
Tunc reuoluta tibi tertia clauis erit.
Quisq; vicem domini retinet de iure magister.
Dignus honore quisq; ob hoc magister erit.
Discipulus Ciceronis erat cum magnus Achilles.
Plus etiam domino sepe timebat eum.
Plato etiam Socrati dignum ferebat honorem,
Philosophus summus quamuis & ipse foret.
Magnus Alexander, qui toto regnabit in orbe
Profilit ex cursu quando vidit Socratem.
Quanto maior eris, si subderis ipse magistro,
Hęc tibi vera loquar, q; gloria tibi maior est.
Nam sunt nonnulli qui delectantur honore,
Et sibi latus honor muneris instar habet.
Et siquidem magnum placidum retinere magistrum,
Vt documenta sibi perstudiosa ferat.
Est enim expertum, q; si contraria menti
Dogmata det doctor, vix hęc discere quis poterit.
Ergo discipuli letum seruare magistrum
Perstudeant, vt sic dogmata grata ferant.
Pertimeant & venerantur eum, meritumq; laboris
Non retrahant, optat premia quisq; labor.
Nam qui doctorı gratum preteudit honorem,

QUINQUE CLAVIVM SAPIENTIE.

Suscipiet & similem quando magister erit.

Quarta clavis sapientię est, contēptus diuitiarū.

Clavis quarta monet contemptus diuitiarum,

Quas qui corda tenent vix discere possunt.

Sperne diuitias, moneat cum philosophia

Ipsas qui sequitur qualiter eius erit.

Vtile sit cunctis cor non apponere gazis.

Est tamen vtilius discere quę cupiunt.

Diuitias nullus sanctus cupit habere terrenas.

Afflue diuitiis, sed non peccabis in ipsis.

Cor non apponas, psalmus vt ipse docet.

In se cor apponit qui nihil studiosus exoptat.

Et preponit eas omnibus officiis.

Qui faciles auditus clavi velit pandere quarta,

Hęc stabili semper iussa tenore ligat.

Diuitię multis excecant corda cupite.

Quisquis eas optat, hic nec honestus erit.

Nisi sapiens diuina refert in pagina falsum,

Auctorem studiis nec bene proficient.

Ex his procedunt periuria, furta, rapina,

Criminis & multum vilia lucra ferunt.

Has magis quisq; cupit quanto magis multiplicantur.

Vnde fit vt subeat crimen auaricię.

Quas qui sectatur colit idola, paulus vt inquit.

Atq; creatorem deserit ille suum.

Et quibus ergo tibi tot crimina progrediuntur

Diuitias lector linquere iure stude.

Quinta clavis sapientię est, frequens interrogatio.

Naud procul a vero potior quam reliquarum

Clavis quinta monet nosse velut poteris.

Hoc est vt quęras quę sunt ignota frequenter,

A quocunq; vides posse satisfieri.

Prudentis mos est varias inquirere causas

LIBER

Vt valeat mentem certificare suam.
Et quanto potior est tanto prudentior extat.
A quocunq; valeat discere, si studeat.
Qui super ambiguis cognoscere certa laborat,
Laudibus eximiis dignus ob hoc habetur.
Discere si quenquam verecundia forte retardat,
Improbis, insipiens, & reprobandus adest.
Opportuna tibi semper prudentia gliscit.
Nanq; solet dubitans querendo certificari.
Pandit enim gratis questio certa frequens.
Pythagoram legimus nemphis petisse poetas,
Vt que nesciret discere posse ab his.
Hunc philosophum iam grecia tota tenebat.
Miratur tanto nemphis & ipsa viro.
Summis gymnasiis academia tota platonis,
Cognita magnifici patribus orbis erat.
Hic tamen egyptum nimio peragrande labore,
Venit ad architam qui quoq; magnus erat.
Lac pueros foueat, forte hos panis adultos
Vt triplici studio congruat ordoq; triplex.
Tunc non diffident pueri grauitate laboris.
Nec doctrina rudi congrua fortis erit.
Nec leuitas nimia prouectum reddit inertem.
Cum sibi que dantur plena laboris erunt.
Indiscretus homo merito reprehenditur omnis,
Qui propriis factis spernet habere modum.
Omnibus in rebus res est discretio summa
Et modus in rebus facis esse bonas.
Nam quecunq; facit si non discreueris ante
Ad reprobum finem sepe venire solent.
Si quondam Tisbe melius discreta fuisset,
Non denigrasset sanguine poma suo.
Si genitus Phœbi, Phœton discretior esset.

QVINQVE CLAVIVM SAPIENTIE.

Huic fuit exemplo scribendi iussa potestas.

Sed ditare aliis carmina cura fuit.

Terpficore vrania manu venere tenendo.

Quas erato sequitur musa iocunda fatis.

Confœdare simul sumpto quoq; themate dîtant.

Atq; liber dicunt iste secundus erit.

Liber secundus, de quinque moderaminibus, quę erga discipulos magister debet habere incipitur foeliciter.

Acten? hic noster per dogmata certa libellus

Discipulos docuit congrua iura sequi,

Anmodo qd deceat reuerēdos cura magistros

In paribus metris, talia nostra refert.

Nemo tamen speret q̄ deroget ipsa magistris

Doctrina, tantos instituendo viros.

At bene quę noscunt ad eorum corda reducit.

Vt nihil indignum quisq; quod obsit amet.

Ledere doctores si mihi foret vlla voluntas,

Percuterem pectus forsitan ipse meum.

Sed nihil referam veterum, nisi verba virorum

Quod velut auctorem tempora nostra colunt.

Quod sint doctrinę merito moderamina quinque

Credo q̄ in promptu quisq; magister habet.

Primum moderamen est, vitiorum correctio.

Ordine nanq; prius correctio sit vitiorum.

Quę iuuenum mentes profus ad ina trahunt

Sicq; mouent animos, nisi sit castigata frequenter,

Vt nihil vel modicum discunt in his residentes.

Ergo si quis habet socios, quos diligat ipse,

A vitiis retrahat, vocibus & baculo.

Si quem forte nimis correctio digna grauabit,

Iura magisterii, tu tibi firma tene

LIBER

Et si noluerit habere te forte magistrum,
Ipsam discipulum non fatear tuum.
Quamuis nobilibus stultis tamen esto superbus.
Nec melius stultos perdomuisse potes.
Ibit ad alterius forsam documenta magistri.
Sed nisi qualis erit nullus habebit eum.
Tu probus vitium tibi displicet illud,
Pro quo te refugit cui vitiosa placent.
Sed si forte alios socios nanciscitur ipse
Omnes prorsus eant quibus vitiosa placent.
Ipse magisterii teneas tibi recte vigorem.
Esto constans animo ne moueare tuo.
Commoueas alios, ipse placitura ministros
Qui se doctrine supposuere tuę.
Stulta loqui fatuus consuevit, recta peritus.
Conuenienter eos non tenet vna domus.
Si vitium semper reprehendis discipulorum
Primum doctrine tunc moderamen habebit.

Secundū moderamen est, bonorū morū informatio.

SI cupis iuxta moderamen habere secundum,
Informes socios moribus ipse bonis.
Nam bene tunc rectus seruatur in omnibus ordo,
Vt demptis vitiis instituare bonis.
Dic quid eos doceat, quid competat vt documenta
Que dederis nullo prepuidente ferant.
Vt per honesta sequi totiens quis viderit eos.
Dicat qui docet hos iure magister adest.
Semper crescit honor, & gloria celsa magistro
Cuius discipulus dicitur esse bonus.
Moribus prauis si quis fuerit forte repletus,
Ipsius in culpa iure magister erit.
Hic quoque discipulus si fuerit forte superstes,
Vix vnquam poterit inmemor esse tui.

QVINQVE CLAVIVM SAPIENTIE.

Rebus & exemplis (illa informatio vera est)

Instituas socios sepius ipse tuos,

Rebus idem vt te videant exemplar honesti.

Sed quodcunq; monens tu videre sequi.

Nam quicunq; docet bona, cum male vixerit ipse

Se perimit iaculo reprobis ipse suo.

Tertiū moderamen est, magistri tēperata correctio.

Non nimium sociis consuecas esse ferus.

Indociles feritas immoderata facit.

Sepe iurare solent, si ludrica congrua tangas.

Defessos recreant animos talia verba suos.

Maxima cum fuerit nimium vel lectio fortis.

Lētificent mentes qualicunq; feras.

Tullius illud idem, quotiens auditor abescit,

Iussit vt orator ludrica ponat ei.

Austerum vitiis semper decet esse magistrum.

Præsertim in scholis cum coire simul.

Sed decet vt gratus sermone notetur,

Pro minimis etiam congrua verba ferens.

Congrua facta loco grauet hunc quæstio nulla

Sed sibi grata ferat nouerit vt melius.

Non nimium nugas referat cum quærit ab ipso.

Talia nanq; animos, sepe grauare solent.

Non debet doctor sociorum spernere quenquam,

Vnus enim socius doctor esse solet.

Si noscent omnes quantum scit & ipse magister,

Vix cuperent forsan discere dogma suum.

Necnon pro minus solet aptior esse magister.

Pro quibus & reliquis gratia maior erit.

Fama volat, transitq; modum quocunq; feratur.

Hęc cito mortales deprimit atq; leuat.

Quicunq; ergo sibi famam seruarit honestam

Promeruit decori munera magna suo.

LIBER

Neglector fame fiet neglector honorum.

Et merito cunctis ille perosus erit.

Quicumq; ergo sibi famam gliscit retinere

Omnibus hic studeat, gratus adesse bonis.

Sit cunctis mitis, tractabilis, atq; benignus.

Subleuet vt nomen prospera fama suum.

Et si displicet prauis, non sollicitetur.

Quis (nisi sit prauus) nemo placere potest.

Opto placere bonis, prauis odiosus haberi.

Nanq; solent odio prauos habere bonos.

Quartum moderamen est magistri discipulos triplex modus docendi.

Nunc superest quarti moderaminis optima cura

Qua sine perfectus nemo magister erit.

Congrua personis studeat conferre quibusq;

Nec superexcedat iura magisterii.

Instar habet siquidem vere sapientia matris.

Lacte fouens pueros pane cibans validos.

Cum iuuenilis habet quid dens rodere possit.

Vnde queat vires sollicitare suas.

Que possessores reddit quandoq; superbos,

Sepius & veram deseruisse facit.

Sed tamen ista dei dat multis cognitionem.

Et facit vt recolant, atq; sequantur eum.

Ista monet mundi contemnere sepe ruinas.

Vnde fit, vt multos linquere vana iuuet.

Philosophi etiam (quamuis errasse probentur)

Mundum cum pompis deseruisse patet.

Istius erga donum si vult accedere quisquam.

Clauibus his aditum prorsus habere potest.

Prima sapientie clavis est, legendi assiduitas.

Ergo qui prima vult ostia pandere clauis,

Hic legat assidue, & viuere nolit iners.

QVINQVE CLAVIVM SAPIENTIE.

Non aliqua tellus parte perusta foret.

Aschalaphus speciem nondum bubonis haberet,

Si discretus homo per sua verba foret.

Ex indiscretis veniunt mala plurima rebus,

Discretum merito quisq; probabit opus.

Quintum moderamen est magistri erga disci-
pulos frequens questio cum satisfactio.

Quintum restat ei solum moderamen habendum

Qui vult doctoris munera bona sequi.

Hos igitur curet sat sollicitare frequenter,

Qui documenta sequi proposuere sua.

Nam solet esse vagum egenus hoc nimiumq; petulum,

Respicias igitur socios, vt documenta firment.

Atq; cateruatim verba benigna refer.

Omnes sollicita videas quos fore vagantes.

Quid dubitent queras, atq; satisfacias.

A minimo poscas si nouerit omnia recte.

Hunc ignota docens precipe q; studeat.

Vtq; rudes doceant iubeas sepe peritis.

Exortando viros sepius ipse tuos,

Paulatim subeant morum documenta moderni.

Diffidunt aliqui lectio quando grauat.

Sed diffidenti conuitia congrua profer,

Quemlibet exemplo restituendo virum.

Torpentem in medio referas quemlibet atq; vagantem.

Dic sociis coram quam male cessit ei,

Et te siue alium ponas in honore magistrum

Quem labor & vehemens cura dedere tibi.

Si sit ingeniosus per idonea verba loquendo,

Cur poteris facile sollicitare suum.

Quid prodest tibi nobilitas, quid virtus clara parentum

Vt iuuenalis ait, schemate quid faciunt?

Multa sub exemplis prodest recitare magistrum.

LIBER

Multoties animos talia verba mouent.
 Discipulis quecunq; potes placitura referre.
 Iugiter vt faciant dicta vel acta stude.
 Verum confiteor simul omnibus opto placere.
 Si nequeo, saltem glisco placere bonis.
 Inuidie vitium probitas cui displicet omnis
 Absit, & vestrum cuiq; placebit opus.
 Cui bona nulla placent, nisi que mala iure probantur,
 Respuo quod placeant carmina nostra sibi.
 Omne bonum reprobatur ergo qui reprobatur istud.
 Argumenta feram hoc opus esse bonum.
 Cur non ergo bonis que sunt bona iure placebunt.
 Si bona placent, cur mala forte placebunt.
 Nullus & auctorem (quia sit fortasse modernus)
 Spernat adhuc priscus (non dubitetur) erit.
 Tempore Nasonis fuit idem Maro modernus,
 Sed tamen habitus iure poeta bonus.
 Non ego q; tanto similis ferar esse poetę.
 Consuere tamen infima summa sequi.
 Quod si magnates sua tunc metra colebant.
 Cur est indignum carmina nostra coli?
Iste liber merito rudium doctrina vocatur,
 Quod leuiter rudibus preparat artis iter.
 Hic quasi primus erit, quia lac puerile ministrat.
 Atq; valent leuius dogmata nulla legi.
 Sum rudis, iccirco rudibus satis opto placere.
 Et dare quo valeam gratus fieri.
 Hęc sibi si placent citius potiora feremus.
 Nam bene pierides ad mea vota fauent.
 Lac degustetur pueris sine dentibus aptum.
 Dentibus exortis ammodo panis erit.
 Cuncq; renascentur septeno tempore dentes,
 Ossa parabit eis philosophia parens.

QVINQVE CLAVIVM SAPIENTIE.

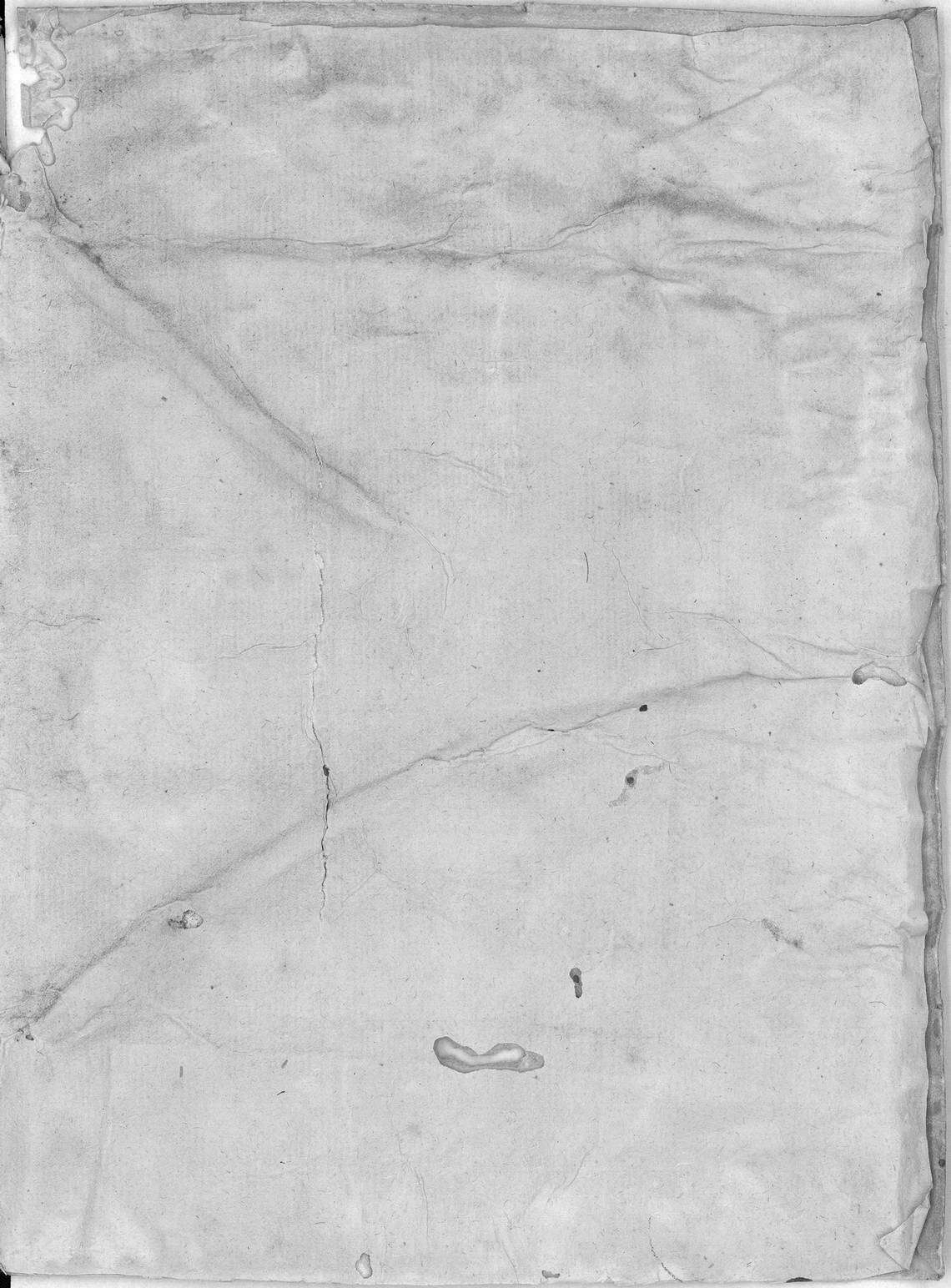
Incolumes proprios sapientia seruat alumnos.
Nanq; scit discrete matris habere modum.
Cuius corde humili si quis fomenta requirit,
Non sinit expertem quemlibet esse sui.
Scripserat, sed totas impleuerat musa tabellas.
Si foret vlla vacans, carmina plura forent.
Tunc alias poscit, prohibet se calliopeia.
Cuius ad imperium quęq; camœna fauet.
Iulla thalia dedit tabulas mihi grata camœna.
Addidit hoc scribas, edere iussa paro.
Scribe recedentes dixerunt quinq; camœne.
Nos iterum reuoces si tibi præbet opus.
Et tunc eximias referunt pro munere grates.
Urbe ergo nemorum hæc loca grata petunt.
Dogmate perfecto sociis exemplar habendum
Tradimus, & nostrum refert cito fama libellum.
Constituere simul doctores, vt ipsum
Suscipiant pueri discipuliq; rudes.

¶ Laus deo.

¶ Compluti in Aedibus Michaelis de
Eguia Anno millesimo quin
gentesimo. XXV.
Ca. Aprilis.

34

35

1525

Call

Res.

68

Velvi

12.
C.

Oraciones